

KRIMINALITA MLADISTVÝCH A DŮVODY PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI

Bc. Oldřich Macíček

Diplomová práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Oldřich MACÍČEK**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Kriminalita mladistvých a důvody páčání trestné činnosti.**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretických východisek z oblasti kriminality mladistvých.

Příprava metodiky výzkumné části.

Statistické srovnání v páčání trestné činnosti mladistvých v průběhu období 2004-2007.

Zpracování a vyhodnocení výzkumu.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÍRTKOVÁ, L. Kriminální psychologie. Praha:Euronion, 1998. ISBN 80-85858-70-3.

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha:Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.

SAK, P. Proměny české mládeže. Praha:Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

VEČERKA, K. a kol. Prevence kriminality v teorii a v praxi. Praha:Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. ISBN 80-7204-194-0.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Karla Hrbáčková

Ústav pedagogických věd

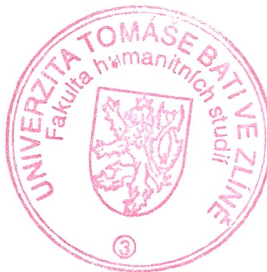
Datum zadání diplomové práce:

17. února 2009

Termín odevzdání diplomové práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 17. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 14.5.2009

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá jedním z vážných společenských problémů v boji s kriminalitou, jenž se týká trestné činnosti mladistvých.

Mladiství pachatelé rozšiřují okruh osob, potenciálních nositelů nebezpečí při páchání trestné činnosti a jejímu snížení a omezování by se proto měla v budoucnu věnovat ještě větší pozornost než doposud.

V teoretické části jsou zpracovány poznatky, které jsem čerpal z odborné literatury. Rozvedl jsem zde problematiku kriminality mladistvých, možné příčiny jejich vzniku a vývoj kriminality mladistvých, kriminogenní faktory, sociálně patologické jevy a prameny trestního práva. Taktéž jsem se zabýval prevencí kriminality a preventivní kontrolou kriminality mládeže. Hlavní pozornost bude zaměřena na zákon o soudnictví ve věcech mládeže s ohledem na sankční opatření ve vztahu k mladistvým pachatelům *de lege lata*.

V praktické části popisují výzkumné šetření za užití obsahové analýzy dokumentů, jejíž cílem bylo zjistit a porovnat současný trend vývoje kriminality mladistvých na okrese Kroměříž v období let 2004 – 2007 v oblasti násilné, majetkové, mravnostní a ostatní trestné činnosti. V této části jsem čerpal data z vyšetřovacích spisů a z policejních statistik vedených na základě vyplněných formulářů o trestném činu a formulářů o známém pachateli. Podle statistických údajů se pokusím zhodnotit, jaké jsou hlavní důvody při páchání trestné činnosti osob mladistvých, a jaké příčiny a motivy jsou ve vztahu k trestnému činu.

Výsledky diplomové práce přinesly poznatky vhodné k vytváření koncepcí cílené prevence kriminality mládeže.

Klíčová slova: kriminalita, trestná činnost, mladiství, kriminogenní faktory, prevence, sociálně patologické jevy, delikvence,

ABSTRACT

This graduation thesis deals with one of a serious social problem - the fight with the crime rate, which refers to a criminal activity of the adolescents.

The juvenile offenders extend a sphere of the persons, the eventual carriers of the risk at crime commission and its decrease and limitation should be attend better than nowadays.

In the theoretical part are compiled the knowledge which I gathered from the specialized publications. I expand the questions of the juvenile offenders, potential causes of its origins and the development of the criminality juvenile offenders, criminogenic factors, the social-pathological phenomena and the sources of the criminal law. Furthermore I deals with the preventative control of the juvenile delinquency. The main attention will be focused on the Justice Law in the affairs of the adolescents with regard to the sanative precaution in relation to the juvenile offenders *de lege lata*.

In the practical part I describe the research investigation for use of the content analysis documents, which the intention was found out and watched the current tendency of the juvenile delinquency development in Kroměříž region in the years 2004 - 2007, a range of violent crime, criminal property activity, immoral offences and the other criminal activities. In this part I gathered the information from the investigative files and the police statistics recorded on the basis of the filled-in crime forms about the known offender. According to the statistical records I try to evaluate the main causes for committing of the juvenile offender crime and also which causes and motives are in relation to criminal activity.

The results of the graduation thesis brought the knowledge acceptable for the formation of concepts the specific prevention of the juvenile delinquency.

Keywords: crime rate, criminal activity, adolescents, criminogenic factors, prevention, social-pathological phenomena, delinquency,

„Téměř ve všech trestních věcech se bere ohled na nízký věk a nezkušenost.“

(Latinské motto)

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Karle Hrbáčkové za laskavé vedení diplomové práce, ale i za mnohé cenné rady a doporučení.

Dále děkuji své manželce a celé rodině za pochopení a vstřícnost, bez které by nebylo možné úspěšně dostudovat.

OBSAH

I	TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1	ÚVOD DO PROBLEMATIKY.....	12
2	KRIMINALITA MLADISTVÝCH.....	14
2.1	VÝCHOZÍ POJMY.....	17
2.2	VÝVOJ KRIMINALITY MLADISTVÝCH.....	19
2.3	KRIMINALITA MLÁDEŽE, JEJÍ PŘÍČINY A PODMÍNKY.....	21
2.4	PROBLEMATIKA DELIKVENTNÍ MLÁDEŽE.....	27
2.5	VÝVOJOVÉ ASPEKTY MLADISTVÉHO PACHATELE.....	29
2.6	HODNOTY MLÁDEŽE.....	30
3	KRIMINOGENNÍ FAKTORY.....	31
3.1	KRIMINOGENNÍ FAKTORY V OBLASTI SOCIÁLNÍ.....	32
3.2	KRIMINOGENNÍ FAKTORY V OBLASTI KULTURNÍ.....	33
3.3	KRIMINOGENNÍ FAKTORY V OBLASTI POLITICKÉ A EKONOMICKÉ.....	33
3.4	KRIMINOGENNÍ FAKTORY V OBLASTI PRÁVNÍ.....	34
4	SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY U MLÁDEŽE.....	35
5	PRAMENY TRESTNÍHO PRÁVA.....	36
5.1	PLATNOST A ÚČINNOST PRÁVNÍCH NOREM V ČESKÉ REPUBLICE.....	37
5.2	ZÁKON O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE.....	38
6	PREVENCE KRIMINALITY.....	52
6.1	SOCIÁLNÍ PREVENCE.....	52
6.2	SITUAČNÍ PREVENCE	53
6.3	VIKTIMOLOGICKÁ PREVENCE.....	54
6.4	PREVENCE PRIMÁRNÍ, SEKUNDÁRNÍ A TERCÍÁRNÍ.....	54
7	PREVENTIVNÍ KONTROLA KRIMINALITY MLÁDEŽE.....	56
7.1	PROJEKTY PREVENCE KRIMINALITY NA CENTRÁLNÍ ÚROVNI.....	58
7.2	PROJEKTY PREVENCE KRIMINALITY NA MÍSTNÍ ÚROVNI.....	61
7.3	PROJEKTY PREVENCE KRIMINALITY S ÚČASTI POLICIE.....	62
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	63
8	OBSAHOVÁ ANALÝZA DOKUMENTŮ TRESTNÉ ČINNOSTI.....	64
8.1	POPIS VÝZKUMU	64
8.2	OBJEKT VÝZKUMU.....	65
8.3	METODIKA.....	66
8.4	HYPOTÉZY VÝZKUMU.....	79
8.5	ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ.....	80

9 ZÁVĚR A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	107
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	112
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	115
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	116
SEZNAM TABULEK.....	117
SEZNAM PŘÍLOH.....	118

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Problematika kriminality mladistvých se stala jedním z naléhavých společenských problémů. Rapidní vzrůst kriminality započal v naší zemi po roce 1989. Stejný trend šlo sledovat i v konkrétní oblasti kriminality spáchané mladistvými.

Mladiství jsou však výrazným subjektem i negativních procesů a jevů. Současná společenská deviace má svůj základ také ve skupině mládeže. Narůstá kriminalita mladistvých a snižuje se věk páchaní trestných činů. Navíc se vyznačuje rostoucí agresivitou, brutalitou a bezohledností, motivována finančním a majetkovým prospěchem bez ohledu na legitimitu prostředků k jeho dosažení, vždy však s minimem vynaloženého úsilí.

Mladiství se dostávají do kontaktu s negativními vlivy, které ohrožují jejich mravní a sociální vývoj ve věku, kdy ještě nejsou sociálně zralí a nejsou proto sociálně kompetentní k obraně před těmito vlivy. Společnost nejenže doposud mladou generaci nechránila, ale sama se podílela na vytváření negativních vlivů působících na děti a mládež.

Struktura trestné činnosti mladistvých je velmi různorodá a v poslední době doznala podstatných změn zejména v posunu ke kvalifikovaným a závažnějším formám páchaní kriminality v oblasti násilné, mravnostní a majetkové trestné činnosti, jenž je ovlivňována vývojovými prvky osobnosti a existencí kriminogenních faktorů.

Od 1.1.2004 upravuje problematiku odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže (dále jen zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Úkolem zákona o soudnictví ve věcech mládeže je optimálně zajišťovat socializaci, sociální integraci i vědomí odpovědnosti za své jednání u delikventní mládeže. Opatření uplatňovaná u mladistvých pachatelů by měla mít zpravidla smíšenou povahu, tzn. zahrnovat prvky výchovné, léčebně-ochranné i takové, které zabezpečují ochranu sociálního okolí prostřednictvím kontroly, dohledu a výjimečně i izolace. Zvláštní systém soudnictví nad mládeží vyžaduje ovšem i specializované odborníky, kteří budou v praxi schopni zajistit jeho bezporuchové fungování. Jde především o specializované soudy pro mladistvé a specializované ostatní orgány činné v trestním řízení.

Velmi důležitým bodem v boji proti kriminálnímu chování mladistvých je prevence, což je součástí mé práce. Smyslem prevence je předcházet výskytu a šíření sociálně patologických jevů, eliminovat možnosti dospívajících setkat se a aplikovat sociálně patologické chování, včas přerušit účinky rizikových činitelů a podpořit ochranné faktory specifické pro danou fázi životního cyklu a vychovávat mladé lidi k tomu, aby se naučili nést odpovědnost za své jednání včetně nesprávného chování.

Ve druhé části této práce popisují různé výzkumné sondy v problematice páchání kriminality mladistvých ve vztahu k jednotlivým kategoriím především se jedná o pohlaví, úroveň vzdělání mladistvých, strukturu kriminality, jaké jsou důvody páchání trestné činnosti, z jakého výchovného prostředí pocházejí mladiství, umístění mladistvých ve výchovném ústavu, k trendu opakované trestné činnosti (recidivy) a způsobu provedení trestné činnosti. Územně nejrozsáhlejší šetření bylo uskutečněno ze spisových materiálů (vyšetřovací spisy), formulářů o trestném činu, formulářů o známém pachateli a ze statistik vedených u Policie České republiky, Územního odboru, Služby kriminální policie a vyšetřování v Kroměříži ve sledovaném období let 2004 - 2007. Vzorek zahrnul mladistvé ve věku 15 - 18 let.

Již tato samotná skutečnost je jistě dostatečně dobrým důvodem proto, aby se více lidí začalo více zabývat touto problematikou. I tento fakt byl jedním z důvodů, proč jsem se rozhodl zaměřit téma své práce na kriminalitu mladistvých a důvody páchání trestné činnosti.

2 KRIMINALITA MLADISTVÝCH

„Nesdělíme asi žádný překvapivý objev, když na úvod zkonstatujeme, že problematika kriminality mladistvých je trvalým kriminologickým tématem, tématem, do kterého se vkládá mnoho praktické energie a z kterého se odvíjejí nové teoretické koncepce s vyústěním do tvorby zákonů de lege ferenda. Trvalá pozornost příčinám a podmínkám vzniku a rozvoje kriminality mladých lidí je odůvodněná řadou důvodů, z nichž je dle našeho soudu nejdůležitější ten, který poukazuje na reálný předpoklad možné pozitivní změny osobnosti mladistvých pachatelů při správně volené resocializační a reedukační strategii. Na druhé straně je však období mládí obdobím nejen možnosti pozitivní formace, ale i obdobím, kdy může docházet k psychickým, sociálním a mravním deformitám, které mohou před značit budoucí delikventní dráhu jedince“. (Večerka, „et al.“, 2004, s. 5)

Kriminalita se během minulých desetiletí stala masovým sociálním jevem, jako nechtěný produkt společnosti je dlouhodobě celosvětovým problémem. Je výsledkem určité míry společenského života, závažnou poruchou chování, která narušuje sociální vztahy jedince, zejména jeho vztahy ke společnosti.

Kriminalita představuje interdisciplinární problém. Na studiu kriminálních jevů se proto podílejí různé vědní disciplíny, jejichž poznatky se vzájemně prolínají a doplňují. Psychologické zkoumání různých kriminálních fenoménů navazuje na informace ostatních oborů. Platí srozumitelná úvaha: čím více o kriminalitě víme, tím lépe můžeme uplatnit vlastní psychologické poznatky při řešení konkrétních kriminálních jevů počínaje jejich výkladem, přes jejich objasňování a vyšetřování a konče návrhy účelných strategií prevence.

Každý stát, chce-li se chovat zodpovědně z hlediska budoucího vývoje kriminality v zemi, musí jednak věnovat trvalou a soustředěnou pozornost formám a projevům sociálněpatologických jevů u dětí a mladistvých, jednak musí hájit jejich práva a oprávněné zájmy v nejširším slova smyslu. Tato pozornost nesmí být pouze rázu represivního či restriktivního, ale musí mít spíše podobu chápající pedagogicko-psychologické analýzy, jež vyúsťuje do vhodných preventivních či resocializačních zásahů. (Čírtková, 2004).

Kriminalita mladistvých zůstává jedním ze společensky velmi závažných problémů. Mládež zaujímá zvláštní postavení ve společnosti, je to skupina obyvatelstva, která se postupně zařazuje do společnosti, přejímá její normy, chování, hodnoty a životní styl. Přejímá samozřejmě i nevhodné způsoby jednání, které mají často závadový charakter, dostávají se do konfliktních situací, které často řeší afektovaně, agresivně nebo jiným nepřiměřeným způsobem z důvodů fyzické, psychické a sociální nevyzrálosti, chybí životní zkušenosti (teoretické i praktické). Mládež je citlivá, kritická a lehce manipulovatelná.

Kriminalita mladistvých též (juvenilní delikvence) se týká věkové kategorie od 15 do 18 let věku. V tomto období dospívání, které je považováno za kritické, se formují hlavní rysy osobnosti. Vliv vrstevníků je velmi silný, vytváří se party. Vytrhnout mladého člověka z takové party je často velmi nesnadné až nemožné.

Kriminalita mladistvých významně ovlivňuje stav a dynamiku celkové kriminality. V posledních letech narostla i v České republice kriminalita, která se týká zejména mladistvých. Snažíme se proti ni bojovat přístupy ofenzivními nebo defenzivními. Defenzivní strategií se zabývá trestní politika a ofenzivní strategií se zabývá politika preventivní. Snahy o snížení kriminality se rozdělovaly na dva přístupy. Absolutní stavěl na teorii odplaty. Cílem trestu je dle něj odčinit trestný čin a priorita není ani tak v zabránění dalším trestným činům, ale ve spravedlnosti. Druhý přístup – relativní neboli preventivní – stavěl na tom, že cílem trestu je zabránit pachateli v páchání dalších trestných činů a náprava pachatele. Dnes se objevuje i přístup syntetický, který absorbuje oba předchozí případy. Jde tedy o snahu sloučit spravedlivý trest s preventivními účinky.

Struktura trestné činnosti mladistvých doznala v posledních letech významných změn a to zejména v posunu ke kvalifikovaným a závažnějším formám páchání. Samotný způsob páchání je ovlivňován vývojovými prvky osobnosti, existencí kriminogenních faktorů, schopností mladého člověka negativní jevy rozpoznat a eliminovat. Trestná činnost mladistvých se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. To je dáno stupněm psychického a somatického vývoje, vlastnostmi, zkušenostmi i motivy k páchání trestné činnosti. (Novotný, Zapletal, 2004).

*„Kriminalita mladistvých je opravdu zásadní problém, který musíme řešit rychle, a zá-
sahy proti ní musí být vedeny odborně, protože prodlení v jejím řešení má výrazné důsledky
již pro nejbližší, ale i vzdálenější budoucnost. Dosud uplatňována opatření prokazatelně
nemají předpokládaný účinek ani na pachatele, ani na prostředí vytvářející podmínky pro
existenci a šíření kriminality“.* (Marešová, 2000, s. 8).

Specifické znaky trestné činnosti mladistvých

Způsob páchaní trestné činnosti mladistvých je výrazně determinován věkem pachatelů (jejich psychickým a somatickým vývojem, vlastnostmi a zkušenostmi). V tomto směru se mezi dospělými a mladistvými pachateli projevují určité zvláštnosti, ke kterým zejména patří:

- výběr předmětu útoku je určován rozdílným hodnotovým systémem mládeže,
- trestná činnost je častěji páchána se spolupachateli a ve skupině,
- příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu,
- chování mladistvých pachatelů se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením zařízení,
- konání mladistvých pachatelů je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností při překonání překážek, mnohdy je použito neúměrných prostředků k dosažení,
- na páchaní TČ mladistvých má značný vliv alkohol, který zvyšuje agresivitu, nekoordinovanost pohybů a podporuje nepřiměřené reakce na vnější podněty,
- mladiství pachatelé jednájí více emotivně než rozumově, trestná činnost je páchána ve většině případů živelně pod vlivem momentální situace,
- při opakované trestné činnosti se vyskytují specifické znaky z předcházející TČ,
- při získávání alibi se mladiství pachatelé orientují na osoby ze skupiny, do níž patří,
- o přípravě a spáchané trestné činnosti se pachatelé rádi svěřují členům své skupiny,

- pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k věku líbí (např. auta, motocykly, rádia, oblečení, zbraně, alkohol, cigarety, apod.),
- věci získané trestnou činností skupinou mladistvých jsou velmi brzy rozdělovány mezi její členy; při rozdělování je patrná hierarchie ve skupině a podíl na spáchané trestné činnosti; finanční prostředky se zpravidla utrácejí ve skupině,
- některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti vyplývají ze somatických znaků pachatele, vyšší rychlost pohybu, mrštnost, obratnost, menší postava a nižší váha. (Gjuričová, Žárský, 1999).

2.1 Výchozí pojmy

Kriminalita (zločinnost) je úhrn sociálně škodlivých jevů, které jsou stanoveny v trestních kodexech. V současné právní úpravě jsou to trestné činy (v průběhu minulých období to byly zločiny, přečiny, přestupky i provinění). Kriminalita je z hlediska kriminologie sociálně – patologickým jevem, pro něž je příznačná jejich společenská škodlivost a vždy kráčela s vývojem společnosti. S rozvíjením nejrůznějších oborů lidské činnosti, vždy docházelo i k pronikání kriminality do nových sfér činnosti člověka. Proto bylo v zájmu každé společnosti v rámci eliminování kriminality, pátrat po příčinách kriminality a zjišťovat podmínky jejího vzniku.

Kriminalita je jev společenský, je patrné, že tato se vyskytuje v každé společnosti a v každé době a pravděpodobně se ji nikdy nepodaří vymýtit.

Prekriminalita jsou činy jinak trestné, kterých se dopouštějí děti před dosažením trestní odpovědnosti a které, pokud by ji spáchaly osoby starší, by byly považovány za trestné činy. Od roku 1950 se o prekriminalitu jedná do dovršení patnácti let věku dítěte.

Mládež je spojována s různými věkovými kategoriemi v závislosti na předmětu a rozsahu zkoumání jednotlivých vědních oborů (kriminologie, sociologie apod.). Pod pojmem mládež policie vykazuje fyzické osoby od narození do věku osmnácti let.

Dítě (osoba) mladší než 15 let je terminologie užívaná trestním právem. V trestním řízení jde o fyzickou osobu před dovršením patnácti let věku, která spáchala čin jinak trestný a není trestně odpovědná.

Mladistvý je pojem trestněprávní označující fyzickou osobu. Postavení mladistvého je vázáno na dobu spáchání trestného činu. Mladistvou je osoba ode dne, který následuje po dni patnáctých narozenin do dne, ve kterém dovršila osmnáct let věku. (Zoubková, 2002).

Nezletilý – je obsahově i významově opakem zletilosti, je to tedy fyzická osoba, která nedovršila 18 let věku. S nezletilostí z občanskoprávního hlediska je spojena způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti. Nezletilý je často využíván pro označení osob ve věku do 15 let.

Trestný čin je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně. Čin jehož stupeň nebezpečnosti je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu. TČ je složitým sociálním jevem, který se stal v minulosti. Obsah trestného činu se nemění, mění se pouze obsah vědomostí o něm. Poznatky o způsobu páchaní skutku získáváme zkoumáním jeho následků.

Materiálním znakem trestného činu je především společenská nebezpečnost - vážnou měrou ohrozit nebo porušit zájmy chráněné trestním zákonem (nepatrný, malý – mladistvý, zvláště závažný, velmi vysoký, mimořádně vysoký). Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnosti, osobou pachatele, mírou zavinění a jeho pohnutkou. Formálním znakem trestného činu jsou obecné (trestně odpovědný pachatel, zavinění, trestnost) a specifické (skutková podstata trestného činu). (Zoubková, 2002).

Delikvence je širší pojem než-li kriminalita. Vedle ní (kriminality) zde můžeme i zahrnout činy jinak trestné, které spáchali nezletilí (osoby mladší 15-ti let) a osoby trestně neodpovědné pro nepřičetnost. Pod pojmem delikvence je možné zahrnout takové poruchy jednání, které vážně narušují platnost právních norem. Týkají se široké škály jevů jako např. krádeže, výtržnictví, vandalismus, vloupání, loupeže, znásilnění či vraždy. (Bouřa, 2003).

2.2 Vývoj kriminality mladistvých

Jedním z nejvýraznějších fenoménů ve vývoji kriminality jsou v České republice kvalitativní a kvantitativní změny v trestné činnosti dětí a mladistvých, jenž mají vzestupný trend. Lidé se dopouštějí trestné činnosti v každém věku, nejvíce však v mládí a v rané dospělosti. Stávající česká právní úprava umožňuje trestně stíhat za přestoupení zákona jen mladistvé, kteří v době spáchání činu dovršili patnáct let. Mladiství, tj. ti, kdo se podle naší legislativy pohybují ve věkovém rozmezí 15-18 let, trestně odpovědní jsou, nicméně sankce, které jsou jim ukládány, jsou méně přísné než u dospělých. K významnému nárůstu trestné činnosti mladistvých dochází v oblasti násilné trestné činnosti a majetkové trestné činnosti. Počet vyšetřovaných mladistvých je vyšší u krádeží prostých než u krádeží vloupáním.

Osobám mladším patnáct let, které naše legislativa nazývá děti, může být místo trestní sankce uložena v rámci občanskoprávního řízení tzv. *ochranná výchova*, tj. výchova ve státním zařízení, které náleží do rezortu ministerstva školství. I když vyšetřování ukáže, že osoba mladší než patnáct let spáchala protizákonný čin, trestní postih u ní není možný.

Rodiče odpovídají za škody způsobené jejich dětmi. V případě způsobené škody rozhoduje v občanskoprávním řízení soud o náhradě škody.

Kriminalita mladistvých v posledních desetiletích masově narůstá a koncentruje se zejména ve velkých městech, průmyslových aglomeracích s vysokým počtem anonymních a migrujících osob. Stále vyšší počet trestných činů zůstává nenahlášen, neobjasněn a nepotrestán. Mění se profil pachatelů, kteří se neliší od ostatní průměrné populace. Problematickým jevem zvyšující se kriminality je nárůst trestných činů spáchaných nezletilými delikventi. (Matoušek, Kroftová, 2003).

Odnětí svobody je vždy aktem velice významným v životě mladistvého delikventa. Možností uložení trestu odnětí svobody, který je nejzávažnějším a také nejtvrdějším možným trestem ukládaným v naší společnosti, je současně mladistvý pachatel potvrzen jako občan (byť dosud nedospělý, na kterého se v trestním zákoně vztahují zvláštní ustanovení), ale již osobně odpovědný za své činy, které zákon označuje jako trestné činy.

Soudní řízení a rozsudek představují tak zejména pro mladistvého pachatele důležitou osobní zkušenost se společenským sankčním systémem a společenským hodnocením své

osoby. Účel trestu u mladistvého formulovaný v trestním zákoně je, ve srovnání s obecným zněním účelu trestu, modifikován.

V životě mladistvého delikventa však předchází relativně dlouhá cesta ovlivněna mnohými faktory, které mají trvalý či krátkodobý účinek, z nichž některé lze charakterizovat jako podmíněné více vlivy osobnostními, individuálními, jiné vlivy sociálními či přímo společenskými. (Ondrášková, 2001).

Mladistvý delikvent, jeho osoba i osobnost a jeho kriminální čin, je nejčastěji posuzován ze tří hlavních úhlů:

- zda delikventní jednání mladistvého je výsledkem především jeho individuálních zvláštností (včetně genetického vybavení) nebo výsledkem sociálního působení (rodiny, užšího či širšího sociálního okolí),
- zda se jeho osobnost a její projevy výrazně odlišují od společenského normálu, standardu tj. zda kriminální čin byl vyústěním určitého způsobu života mladistvého delikventa, jež je v souladu s vlastnostmi jeho osobnosti, avšak samotný způsob života je výrazně odlišný od způsobu společností propagovaného, či zda je výrazným vybočením z jeho jinak společensky přijatelného chování, v rozporu s vlastnostmi jeho osobnosti,
- zda lze ovlivnit jeho další život (především jeho osobnost a její projevy) tak, aby se delikventní jednání již neopakovalo, případně výrazně snížilo riziko jeho opakování – tj. zda lze zabránit recidivě jeho kriminálního jednání. (Ondrášková, 2001).

2.2.1 Zacházení s mladistvými

Právní úprava de lege lata proklamuje v trestním stíhání mladistvého především výchovu a povinnou obhajobu. K tomu jsou zjišťovány osobní poměry mladistvého. Zjištění poměrů mladistvého se zpravidla uloží orgánu sociálně-právní ochrany dětí. V řízení proti mladistvému je zjistit stupeň rozumového vývoje, vývoj sociální vyzrálости a odpovědnosti, jeho povahou, poměry a prostředím, v němž žil a byl vychováván, jeho chování před spácháním trestného činu i po něm. Zjišťovat lze i jiné okolnosti, pokud jsou

důležité pro volbu vhodných výchovných prostředků pro nápravu mladistvého a zejména pro posouzení, zda má být nařízena ochranná výchova. Pro tyto účely, obzvláště je-li důvodné podezření na patologický psychický vývoj mladistvého, jsou využívány odborné soudní expertízy soudních znalců z oboru psychologie, psychiatrie, pediatrie, neurologie. Obhájce musí mít mladistvý již v přípravném řízení od zahájení trestního stíhání. Bez obhájce nelze řízení konat ani když mladistvý obhájce nechce. Odsouzený mladistvý musí pak následně státu nahradit odměnu i hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem.

Vazba je u mladistvých stanovena jako subsidiární institut. I kdy jsou naplněny vazební důvody, smí být mladistvý vzat do vazby jedině tehdy, nelze-li mladistvého zajistit jiným způsobem, který má přednost před vazbou. Tím je např. opatření rodičů, ubytování na internátu nebo umístění v diagnostickém nebo ve výchovném ústavu pro mládež. V justiční praxi je vazba u mladistvých paradoxně využívána dvakrát častěji než je ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody. (Zoubková, Nikl, Černíková, 2001).

2.3 Kriminalita mládeže, její příčiny a podmínky

Příčiny kriminality

Určujícími faktory pro stanovení příčin a podmínek páchaní trestné činnosti mládeží jsou zejména vývojové zvláštnosti mladého člověka a mikrostruktura, ve které se mládež pohybuje. Jde o dva soubory faktorů, na základě kterých je formován hodnotový systém, sociální orientace, postoje k lidem a další charakterové atributy osobnosti člověka. Rozhodující roli při formování osobnosti má rodina, přátelé a známí, tedy mikrostruktura, ve které mladý člověk vyrůstá a žije. Nezanedbatelný vliv má však i škola, kamarádi, parta a další. Negativní vývojové vlivy pak nejcitlivěji zasáhnou oblast psychiky člověka – motivaci, sebeovládání, citovou a morální složku osobnosti. Mládež netvoří homogenní sociální skupinu. Uvnitř je výrazně diferencována podle věku, pohlaví, ale také podle sociálních rolí a postavení mezi vrstevníky a podle dalších činitelů, které ovlivňují chování jedince. (Chmelík, 1998).

Všechny uvedené, ale i další složky osobnosti a prostředí, pokud se vyvíjejí patologicky, jsou významné i z kriminologického pohledu a určují strukturu a způsob páchaní krimi-

nálních deliktů. Obecně pak o nich hovoříme jako o **příčinách**, které vedou k páchání trestné činnosti dětmi a mladistvými.

„Jestli ode mne čekáte, že vám řeknu, která příčina je hlavní, nedočkáte se. Příčin je vždycky mnoho a určitě je nemůžeme poznat všechny; navíc si nedokážeme představit všechny vazby mezi nimi“. (Matoušek, „et al.“, 1996, s. 14)

Podle Matouška (1996) nárůst kriminality u mladistvých, kteří žijí v úplné, stabilní rodině považujeme za současný trend, který nedokážeme přesvědčivě vysvětlit. Existují dvě skupiny hypotéz – první předpokládá „skrytou patologii“ rodiny, kterou nemůže zachytit sociologické šetření „z ptáčích perspektivy“; druhou skupinu hypotéz spojuje předpoklad, že vliv rodiny na děti v dospívání stále klesá, děti jsou stále více odkázány na výchovu v institucích, na pasivní sledování médií a na neřízenou interakci ve spontánně vzniklých partách.

Podmínky kriminality

Druhou skupinu vlivů, které působí na vývoj kriminality, jsou **podmínky**, které napomáhají nebo ulehčují spáchání kriminálního deliktu. Jde o takové vlivy, které působí objektivně v daném období, čase, v daném společenském klimatu. Obecně platí, že příčina je realizována za určitých podmínek. Podmínky pro spáchání kriminálního deliktu je výrazně ovlivněno osobou, která tuto podmínku musí vnímat de facto jako příležitost k překročení mezí morálního, společností dovoleného jednání a chování. (Chmelík, 1998).

Faktory a podmínky spjaté se subjektivním projevem mladistvého:

- charakter práce a zaměstnání,
- volný čas a forma jeho trvání,
- charakter činnosti neformálního kolektivu mladistvého,
- vliv dospělé generace na společenskou aktivitu mladistvého.

Faktory a podmínky institucionálního charakteru:

- rodina,
- škola, učiliště,
- pracoviště,
- bydliště nebo hromadné ubytování (internát, kolej).

Z hlediska příčin a podmínek delikvence mladistvých můžeme vyvodit tento závěr:

- mladiství s normálním psychologickým vývojem, u nichž převládají poruchy chování vyvolané nevhodnými vlivy sociálního prostředí,
- mladiství, jejichž delikventní činnost je převážně projevem pubertální a adolescentní nevyrovnanosti,
- mladiství u nichž se převážně projevují poruchy rozumových schopností,
- mladiství, jejichž delikvence je výrazně ovlivňována psychopatickými poruchami,
- mladiství (v ojedinělých případech i děti) s výrazným podílem alkoholismu (toxikomanie) na vzniku trestné činnosti.

Nejzávažnější příčiny páchaní kriminálních deliktů mladistvých

Kromě nedostatků v rodinné výchově spočívají příčiny kriminality mládeže i v dalších faktorech jako je nízká úroveň až absence vhodných aktivit využitelných zejména ve volném čase mládeže, nedostatečná výchovná práce a vliv školy, problém kvalifikace a vzdělání, nedostatečná mravní a citová výchova, absence právního vědomí a další. Svou negativní roli rovněž sehrávají nedostatek životních zkušeností, neschopnost adaptace mladého člověka v novém prostředí, změna stylu života, neschopnost rychle a správně reagovat na některé situace a podněty, to vše je doprovázeno častými chybami v jednání. Zejména zvládání krizových situací je závislé mimo jiné i na potřebných dovednostech a návycích, které u mladého člověka bývají nedostatečně rozvinuty.

Specifický je u mládeže i **způsob páchaní kriminálního deliktu (modus operandi)** a výběr objektů napadení. Dospělý pachatel využívá zkušenosti z osobních kontaktů s lidmi,

kteřé mládež postrádá. Proto kriminální delikt, spáchaný dítětem nebo mladistvým, je do značné míry improvizací ve vzniklé situaci, která s klesajícím věkem postrádá originalitu a nápaditost. Např. děti při páčání kriminálního deliktu často jednají po vzoru představitelů akčních filmů. (Chmelík, 1998).

Modus operandi zajišťuje pachateli (mladistvým) úspěch trestné činnosti, chrání jeho identitu, zajišťuje útěk z místa činu. Jde o naučné chování, které závisí zejména na vzdělání a zkušenosti pachatele, úrovni zralosti osobnosti mladistvého pachatele. Modus operandi se může změnit, jestliže pachatel musí řešit pro něho nové skutečnosti, které se týkají hlavně prostředí, ve kterém je skutek páčán a osobnosti oběti. (Hofmanová, 2008).

Odlišnosti se projevují i v **motivaci**. Je to způsobeno již uvedenými psychosomatickými změnami, ke kterým dochází v průběhu vývoje mladého člověka a také prostředím, ve kterém jedinec vyrůstá a postavením, které v určujícím prostředí zaujímá.

Motivace je variabilní, částečně uvědomované a částečně neuvědomované vnitřní dění člověka. U některých trestných činů se motivace výrazně projevuje ve stopách a je významná pro tvorbu vyšetřovacích verzí. Zdrojem motivace jako pohnutky k jednání může být představa (fantazie) pachatele i vnější okolnosti (chování oběti, lákavá příležitost). (Hofmanová, 2008).

K nejčastějším příčinám, které vedou k páčání kriminálních deliktů patří:

Špatná výchova v rodině. Rodinná výchova je základem a má určující význam při formování osobnosti mladého člověka a je rozhodující i pro jeho mravní vývoj. Mladý člověk si má z rodinné výchovy odnášet do života především správný vztah a úctu k základním principům a hodnotám společnosti. Neplní-li rodinná výchova takovou funkci, jsou již tím dány větší předpoklady pro vznik kriminogenního prostředí.

Za základní kriminogenní faktory v rodině proto můžeme označit tyto:

- rozvrácená rodina,
- závislost rodičů na alkoholu nebo jiných drogách,
- kriminalita členů rodiny,
- nepřiměřená výchova dítěte a mladistvého,

- lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, ke způsobu trávení volného času,
- pobyt dítěte v dětském domově,
- preferování podnikatelských a jiných aktivit a angažovanost rodičů v zaměstnání před výchovou dětí. (Čírtková, 2004).

Vliv okolí a party. Jde o vliv zejména starších osob s narušeným chováním a to jak z řad mládeže tak i dospělých. V období dospívání, kdy psychika dítěte v porovnání s fyzickou stránkou není dostatečně vyvinuta, je dítě náchylné nekriticky přijímat negativní vlivy (vzory) starších. Značnou roli zde hraje alkohol a drogy. Mladý člověk, který nemá ještě dostatek zkušeností, je velmi citlivý na vliv okolí. Velmi snadno se integruje do určitého ideologického seskupení zejména v případech, kdy takové seskupení (parta) je řízena silnou osobností. Svou roli při integraci mladého člověka do party sehrává i jeho přirozená touha vyniknout nad svým okolím, touha být zajímavým, odlišovat se od ostatních, upoutat okolí apod. V prezentaci svého postoje je mládež podporována anonymitou party, která výrazně ovlivňuje stupeň agresivity v prosazování názoru a jednání. V partě je obvykle potlačen vlastní názor, který je nahrazen autoritativním názorem vůdce party.

Za určující kriminogenní faktory proto můžeme označit tyto:

- silná vůdčí osobnost party,
- anonymita party,
- agresivnost party při prosazování své ideologie,
- sugestivní přebírání názoru a postoje party. (Chmelík, 1998).

Nedostatečné působení školy. Škola je neoddělitelnou součástí výchovy mladého člověka. Vytváří jeho základní materiální a citové hodnoty, které jej mají provázet celý život a přímo působí na formování jeho osobnosti. Škola v některých případech může působit jako katalyzátor kriminogenních faktorů rodiny. Vztah dítěte (mladistvého) ke škole je do značné míry ovlivňován osobností učitele a celkovou organizací školní výuky.

Za základní kriminogenní faktory ve školské výchově lze označit především tyto:

- nepravdělná školní docházka,
- špatný prospěch,
- nevhodné chování žáků k učitelům, učitelů k žákům,
- arogantní přístup učitele k žákům,
- špatná spolupráce rodičů se školou,
- nedostatečná kontrolní a pedagogická činnost školy.

Při hodnocení příčin kriminality mládeže nelze opomenout i takové, které nelze sice označit za primární, ale které na chování a jednání jedince rovněž významně působí. Jde o problematiku zdravotního stavu, zejména u osoby s duševními poruchami nebo chorobami. Početnější skupinu tvoří osoby s psychopatickým vývojem osobnosti. (Chmelík, 1998).

Nedostatečné a neúplné vzdělání. Řada delikventní mládeže nemá ukončeno základní vzdělání. U některých z nich je zjišťována podprůměrná inteligence, která se projevuje v nedostatku sebekritičnosti, scestných zájmech na jedné straně a naopak pocit podceňování na straně druhé. To bývá často spojeno se snahou upoutat na sebe pozornost za každou cenu. Tito lidé nemají konkrétní představy o životní perspektivě a to ani v relativně blízké budoucnosti.

Recidiva, alkoholismus a jiné toxikomanie. V souvislosti s těmito faktory je třeba zkoumat, zda a kdo mladistvému umožnil požívání alkoholu nebo jiné omamné látky, a jakou roli tato osoba má v chování a jednání mladistvého. (Chmelík, 1998).

2.4 Problematika delikventní mládeže

Základním problémem trestní politiky ve vztahu k delikventní mládeži tak nebylo a není neuvědomování si její specifičnosti mezi pachateli trestných činů, ale:

- hledání optimální hranice, do kdy lze tuto specifičnost uplatňovat,
- vymezení hranic věkových skupin podle stupně vývoje osobnosti a schopnosti,
- hledání, jakou má mít ohled na nízký věk, nezralost a nezkušenost v průběhu vyšetřování trestných činů spáchaných mladistvými,
- výběr vhodných trestů uplatňovaných vůči mladým pachatelům,
- hledání optimálních způsobů jejich vykonávání. (Marešová, 2000).

Cílem a současně i částečným měřítkem účinnosti speciálních přístupů při zacházení s mladými delikventy vždy bylo a stále je:

- především zabránit jim v opakování delikventního jednání (zabránit zahájení či pokračování kriminální kariéry),
- případně přerušit negativní sociální vývoj většiny mladých delikventů.
- především zabránit jim v opakování delikventního jednání (zabránit zahájení či pokračování kriminální kariéry),
- případně přerušit negativní sociální vývoj většiny mladých delikventů.

Všechna sankční opatření uplatňovaná v současném trestním právu vůči mladistvým pachatelům jsou jednoznačně zamýšlena jako vědomý výchovný zásah společnosti do negativního vývoje delikventních mladých lidí. Trest je tak, dle mého názoru, jedním ze základních výchovných prostředků, jejichž cílem je (v zájmu společnosti, ale i samotného delikventa) vytyčit pro jedince normy sociálního chování a jednání pro určitou společnost standardní a vymežit hranice, za kterými je určité jednání hodnoceno jako společensky nepřijatelné, hranice, jejichž překročení je společností sankcionováno. Tento způsob výchovy

není uplatňován jen lidmi a ve své základní logice není výsledkem civilizace, ale je v živé přírodě běžný.

Obecně známým poznatkem je, že optimálnost jakéhokoliv působení na mladistvé je závislé jednak na osobnost každého jednotlivce, na kterého je vědomě působeno, jednak na prostředí, ve kterém je toto působení uplatňováno, tj. je přímo spojena s určitým konkrétním časovým obdobím a existující společenskou situací jak v užším, tak i širším životním prostředí, které na mládež ať už přímo a úmyslně, či nepřímo a bezděčně působí. Týká se to i tak zásadních přístupů, jako je převaha represivních opatření nad výchovnými a naopak.

Vysoká delikvence současné mládeže je zjevně jedním z negativních důsledků společenské situace existující v České republice. Lze ji zjednodušeně vyjádřit i úslovím, že „kde hřeší staří, tam se mladí učí špatnému“. Pozitivním důsledkem současné společenské situace je pak skutečnost, že se působení na mládež stává prioritou i ve složkách orgánů činných v trestním řízení, což vyústilo v hledání účinných přístupů, které by byly optimální právě v tomto čase a za existující situace. (Marešová, 2000).

Delikvence a dokonce zločiny mladistvých jsou ve svých projevech nezaměnitelné a nebezpečné zejména proto, že se hůře objasňují, a to s ohledem na zcela specifické znaky, které tato proviňování provázejí. Tyto akce bývají totiž nejčastěji neplánované, impulzivní a realizované pod silným emočním tlakem. Mladiství pachatelé volí někdy zcela neadekvátní prostředky proviňování, takže důsledkem bezvýznamné krádeže bývá někdy například i vražda. Závažné proviňování mladistvých se často odehrává v agresivnější a destruktivnější formě, mnohdy k němu dochází pod vlivem návykových látek. Proviňování delikventů této kategorie bývá vyvoláno potřebou okamžitého uspokojení aktuálních potřeb, což se projevuje například obrovským počtem krádeží aut, vloupáním do motorových vozidel, restaurací, kiosků a obchodů. (Novotný, 2006).

Podle Matouška a Kroftové (1998) s nárůstem kriminality mladistvých souvisí snížení hranice trestní odpovědnosti na čtrnáct let a zvýšení horní hranice výjimečného trestu odnětí svobody pro mladistvé na patnáct let, avšak jako účinnější se osvědčuje spíše zřízení speciálních trestních soudů pro mládež, jež umožňují ve větší míře uplatňovat i systém alternativních sankcí.

„*Stav delikvence mladistvých v ČR je skutečný společenský problém a nelze počítat s nějakým rychlým radikálním obratem v řešení tohoto problému k lepšímu v nejbližší budoucnosti*“ (Marešová, 2000, s. 2).

2.5 Vývojové aspekty mladistvého pachatele

Vývojové změny a vývojové modely nám umožňují hlubší a adekvátnější vhled do osobnosti pachatele z řad mladistvých, prohlubují možnosti její diagnózy, prognózy, prevence i úspěšné prosociální intervence. Především vývojová psychologie s řadou dalších vědních disciplín (např. pedagogikou, antropologií, pediatrií aj.) se pokouší již dlouhodobě s určitým zdarem postihnout – na základě kritérií průběhu vývoje – hlavní evoluční momenty. Jedná se v zásadě o dvojí pojetí:

- kontinuitního vývoje,
- etapového, stupňového vývoje.

První koncepci lze graficky vyjádřit „formou plynule vzestupné křivky, druhé pojetí předpokládá existenci stadií, etap, během nichž nedochází k podstatným změnám v úrovni psychických funkcí, a krátká období přechodů, během nichž dochází k vývoji skokem“. Někteří psychologové (např. Linhart, 1967) do jisté míry zpochybňují existenci stadiálního psychického vývoje, neboť o něm neexistují jednoznačné důkazy a jde spíše pouze o určité předpoklady.

Jedná se jistě o velmi složitou problematiku, když uvážíme, že někteří současní badatelé (např. Seifert a spol., 1997, Berger a Thompson, 1998) zde teoreticky vymezili tři navzájem se ovlivňující složky v rámci těchto hlavních oblastí psychického vývoje:

- **biosociální vývoj** (jde převážně o tělesný vývoj a proměny s ním spojené, včetně faktorů jej ovlivňujících, např. sociokulturně podmíněné postoje k lidskému tělu a jeho vývojovým proměnám apod.);
- **kognitivní vývoj** (tj. vcelku všechny momenty spojené s lidským poznáváním, např. myšlení, rozhodování, učení, adaptaci apod.);

- **psychosociální vývoj** (týkající se proměn „způsobu prožívání, osobnostních charakteristik a mezilidských vztahů, resp. sociální pozice. Je ve značné míře ovlivněn vnějšími faktory, především sociokulturními“). Podstatné je působení jak rodiny, tak i dalších sociálních skupin a vrstev, kam jedinec náleží. (Večerka, „et al.“, 2004).

2.6 Hodnoty mládeže

Nositelem dynamiky a reprodukce hodnotového systému společnosti jsou zejména mladé generace. Mládež přejímá z hodnotového systému především to, co má reprodukční charakter, co je ve společnosti živé, co má oporu v sociálních subsystémech. Takové hodnoty mládež interiorizuje, transformuje a reprodukuje. Prostřednictvím mládeže dochází k vývoji hodnotového systému společnosti, protože interiorizace hodnotového systému společnosti se neděje mechanickým kopírováním. (Sak, 2000).

Mládež je v tomto procesu aktivním subjektem a přebírá jednotlivé hodnoty diferencovaně a tak zpětně modifikuje hodnotový systém společnosti. Mládež vnáší do společnosti inovace, např. tato současná generace mládeže byla subjektem computerizace společnosti. Zkoumat hodnotové orientace mládeže znamená tedy současně zkoumat společenskou dynamiku a trendy makro společenského pohybu. Poznání hodnotových orientací mládeže je proto významné nejen pro poznání samotné mládeže, ale i pro poznání stavu a vývoje společnosti.

Hodnoty a hodnotová orientace jsou významným výrazem subjektivity člověka či společenského subjektu. Hodnotový systém představuje určitý „temporální uzel“, protože je současným průmětem předchozích, časově odlišných, sociálních, ekonomických, duchovních, kulturních a politických podmínek do jednoho ohniska subjektivity jedince či společenského subjektu, jehož vliv se uplatní v budoucím reálném jednání subjektu. (Sak, 2000).

3 KRIMINOGENNÍ FAKTORY

Kriminogenní faktory jsou rizikové činitele, které vyvolávají, usnadňují nebo podporují páchaní trestných činů. Rozlišujeme kriminogenní faktory individuální a společenské. Individuální (subjektivní) souvisejí se strukturou osobnosti, s psychickými a fyzickými vlastnostmi a chováním jedince. Společenské (objektivní) faktory působí v rámci společenského systému.

Jako kriminogenní faktory se vyskytují jevy, které v daném případě mají spíše charakter **záměru, pohnutky** nebo **motivace** spáchat čin, nebo které vyvolávají neodpovědnost, nedbalost u neúmyslných deliktů. Kriminologie usiluje o porovnání a určení pořadí závažnosti kriminogenních faktorů a také je vyvíjena snaha určit jejich funkční hodnotu tzn. (poznat empiricky). Vzhledem k tomu, že kriminogenní faktory jsou velice různorodé, tak se v reálných situacích nedají od sebe oddělovat, protože se jejich působení vzájemně prolíná a prostupuje, a proto je velmi obtížné je striktně dělit či třídít. V souvislosti s celou řadou faktorů, které vyplývají ze společenského života, můžeme rozlišovat faktory v oblasti sociální, kulturní, politické, ekonomické a právní.

Za determinující faktory, které ovlivňují kriminalitu mládeže jsou považovány ty, které formují osobnost člověka. Především jde o okolnosti bezprostředně ovlivňující chování a jednání jedince, které od dětství utváří hierarchii hodnot, citovost a smysl pro odpovědnost. Rozhodující roli při formování osobnosti mládeže má rodina, přátelé a známí, tedy mikrostruktura, ve které mladý člověk vyrůstá a žije. Nezanedbatelný vliv má však i škola, kamarádi, parta, což jsou vnější vlivy, které mohou ovlivnit vnitřní dispozice, tedy biologické vlivy jakými jsou dědičnost a konstituce.

Kriminogenní faktory můžeme identifikovat v oblasti **biologické** (vrozené nebo během života získané poruchy, které ztěžují začlenění jedince do společnosti – sexuální deviace, násilná kriminalita), v oblasti **biologické a sociálně – psychologické** (duševní poruchy, snížená úroveň emocí, citů, agresivní povahové rysy, snížená schopnost sebekontroly). (Bouřa, 2003).

V poslední době se stále více prosazuje ve spolupráci s kriminalistikou zkoumání **kriminogenních situací**, tj. zvláštností společenského i přírodního prostředí ve vztahu k prostoru a času, které usnadňují nebo doprovázejí vznik trestného činu (příznivá situace pro krádež, pro výtržnost, míra příznivosti situace podle místa – odlehlost, město, venkov, podle času – denní doba, noc, období dovolených apod.).

Permanentní analýza kriminogenních faktorů, respektive příčin a podmínek kriminality je jedním z důležitých úkolů kriminologie, která se vedle prognózování kriminality rozhodujícím způsobem podílí i na stanovení základních úkolů a směru v oblasti prevence.

3.1 Kriminogenní faktory v oblasti sociální

Sociologie je vědou o společnosti. O porovnání s ostatními společenskými vědami je nejrozsáhlejší, nejkomplicovanější, nejkompexnější a nevariabilnější a zasahuje do rozhodující většiny oblastí totálního komplexu života nejrůznějších lidských seskupení a individuí. V procesu socializace (sociálního učení, výchovy) si jedinec osvojuje návyky, vědomosti a dovednosti pro život ve společnosti, přijímá odpovídající pravidla jednání a chování, stává se konformním (respektuje normy), člověk se stává **sociálně způsobilým**.

Na selhání jedince ve společnosti se podílí nedostatečná výchova v rodině, narušená rodina, nekvalitní výchovné prostředí, negativní hodnotová orientace, nezáměr a nevhodné příklady dospělých a skupin s protiprávními formami jednání, intelektové dispozice, psychické i fyzické týrání, neúspěch v zaměstnání, nezaměstnanost, špatný pracovní režim a nemožnost seberealizace.

Záškoláctví a život mimo rodinu, kázeňské přestupky, delikvence, důrazné a neuvážené odmítání pravidel společnosti, neschopnost přizpůsobit se, trestná činnost (všechny druhy kriminality), neúcta k autoritě, nedostatek právního vědomí, snížená úroveň mravních norem, nízká morální zásadovost, citová chladnost, přebírání negativních životních stylů, nekontrolované jednání pod vlivem návykových látek, snížená sebekritičnost, oslabená regulace jednání a sociální izolace. (Bouřa, 2003).

3.2 Kriminogenní faktory v oblasti kulturní

Kultura bývá charakterizována jako soubor materiálních a duchovních hodnot vytvořených lidmi v procesu vývoje společnosti. Kriminogenní faktory je však nutné hledat především v organizaci lidské činnosti, ve vytváření soustav společenských norem a pravidel, v systému vytváření vztahů mezi lidmi, ale i ve zvláštnostech chování, vědomí a činnosti lidí v různých konkrétních oblastech společenského života. Jednou z rozhodujících oblastí je **výchova**.

Zanedbané výchovné vzdělávací působení rodiny, škol a jiných společenských institucí, nesprávně orientované principy a pravidla společenské morálky, „Pokřivený“ hodnotový systém, nedostatečný zájem nebo neschopnost společnosti odstraňovat výše uvedené nedostatky, bulvárně a komerčně orientovaný tisk, literatura a film, nepropracovaný vzdělávací systém a jeho materiální, personální a odborné zabezpečení a nerespektování principu demokracie. (Bouřa, 2003).

3.3 Kriminogenní faktory v oblasti politické a ekonomické

Politiku lze obecně charakterizovat jako souhrn činností společenských vrstev, skupin, jimiž mezi sebou řeší vzájemné konflikty za použití moci nebo v boji o moc. Politika se soustřeďuje především na úsilí o získání vlivu na řízení státu a to hlavně v oblasti **ekonomiky** (stanovení norem, úkolů, obsahu činnosti státu). Politika ovlivňuje celý společenský život – tvorba a realizace práva, právních norem, výchovný systém a sociální systém.

Růst především majetkové trestné činnosti, asociální chování a vandalismus při sociálních konfliktech (demonstrace, stávky, nepokoje), nezodpovědné nakládání se státním majetkem, daňové, úvěrové a pojišťovací podvody, zakládání podvodných firem, porušování autorských práv, devizové a celní delikty.

Nedostatečné kontrolní mechanismy moci na všech stupních, podmínky pro zneužití moci státními a politickými orgány, nekoncepční přístup k řešení celospolečenských problémů jako celku, nedostatečná kontrola a nejasné či nepřesné stanovení pravomoci a zodpovědnosti.

3.4 Kriminogenní faktory v oblasti právní

Významným politickým faktorem je **právní řád státu**, který můžeme stručně charakterizovat jako soubor platných právních norem, které upravují nejrozmanitější oblasti společenských vztahů. Jedním z důvodů proč jsou zákony nerespektovány, obcházeny a porušovány je nízká úroveň **právního vědomí občanů**, jehož úroveň je ovlivňována nízkou úrovní vědomí mravního.

Mezery v legislativě, nesystémový přístup k řešení kriminality, nedostatečné vybavení orgánů činných v trestním řízení, oslabená autorita policistů, obtížná vymahatelnost práva, časté obměny a úpravy právních norem a tím i chaotický a nepřehledný právní řád.

Obcházení zákona a jeho porušování, neúcta k právu, nárůst organizovaného zločinu, prorůstání organizovaného zločinu do státní správy, podpora a rozvoj mezinárodního zločinu – pašování drog, kuplířství, obchodování se ženami a dětská prostituce. (Bouřa, 2003).

4 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY U MLADISTVÝCH

Nedílnou součástí moderní, demokratické společnosti je i existence sociálně patologických jevů. Jsou to jevy proměnlivé, závislé na konkrétní době a místě svého výskytu. Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince, charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, které vedou k poškozování zdraví jedince, prostředí ve kterém žije a pracuje a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či společenským poruchám. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2001).

Sociálně patologický jev není nahodilý, ale má svou genezi, dynamiku, příčiny, důsledky a vztahuje se k mnoha prvkům prostředí, ve kterém vznikl. Příčiny, které u mladistvých vyvolávají různé patologické stavy a poruchy jsou četné a složité. Na základě těchto stavů a poruch mohou vznikat poruchy chování. Příčiny dělíme na:

- **endogenní** (vnitřní) – vznikají účinkem vnitřních vlastností organismu,
- **exogenní** (vnější) – vznikají vlivem účinku zevního prostředí - rodina a škola, vlivy životního prostředí. (Nikl, 2000).

Specifický vliv na šíření sociálně patologických jevů u mladistvých má nepochybně i rychlost kulturních a sociálních změn probíhajících v České republice. Tyto změny předstihují přirozený generační posun v řadě životních postojů, zkušeností a zvyklostí. Dosavadní sociální hodnoty a standardy jsou odmítány a pro nové chybí nejenom podmínky, ale zejména odpovídající diferencované a přístupné vzory s jasnější strukturou. Do osobního, rodinného i sociálního života se negativně promítá i identifikace s nevhodnými vzory postojů a chování, destabilizace stávajících norem a hodnot, a s tím spojený stres a nejistota. Výsledkem je zdání, že „všechno je možné“ (případně, že nic není nemožné). Tato situace tak s sebou přináší řadu sociálně patologických důsledků, např. netrpělivou snahu rychle se přiblížit „novému životnímu stylu“. Ten je ovšem některými osobnostně nezralými jedinci chápán pouze jako soubor hmotných znaků, jichž je třeba dosáhnout, a to i za cenu nelegitimních metod, včetně trestné činnosti.

5 PRAMENY TRESTNÍHO PRÁVA

Prameny trestního práva jsou formy, ve kterých je platné trestní právo obsaženo.

Prameny trestního práva:

- normativní právní akt (NPA),
- soudní precedent,
- právní obyčej,
- normativní smlouva.

V našem právu je pramenem práva NPA (zákon). NPA je projevem vůle státního orgánu, který obsahuje právní normu. Jde o pravomoc vydávat, měnit nebo rušit právo. NPA jsou tedy zákony, nařízení, vyhlášky a směrnice (Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, trestní zákon, zákon o VTOS, zákon na ochranu míru, zákon o soudní rehabilitaci). Normativní právní akty jsou výsledkem cílevědomé normotvorné činnosti orgánů veřejné moci, obsahující **právní normy**.

Právní norma je základním prvkem platného práva. Jedná se o obecně závazné pravidlo chování, které upravuje práva a povinnosti subjektů a je vyjádřeno ve zvláštní státem uznané právní formě, kdy její dodržování je vynutitelné státní mocí.

Soudní precedent je individuální právní akt, jedná se o rozhodnutí, které řeší konkrétní případ (precedent je tedy kazuistický). Soudy vytvářejí svá precedenční rozhodnutí podle právních principů a eventuálně i právních obyčejů, přičemž značný důraz se klade na racionálnost rozhodnutí a přesvědčivost jeho odůvodnění a to též z hlediska jeho spravedlnosti. Jsou to rozhodnutí státních orgánů, kterými se řídí případy právními normami dosud neupravené, a to za předpokladu, že taková rozhodnutí jsou aplikována na další obdobné případy. (Osadník, 2003).

Právní obyčej je nejstarší pramen práva. Je to forma živelné tvorby práva. Jeho forma je plněna sankcionováním. Má tyto rysy:

- dlouhotrvající, faktické, masové uskutečňování určitého chování na určitém území,
- konkrétnost takového pravidla chování,
- sankcionování při jeho porušení.

Normativní smlouva je shodný projev vůle subjektů práva, je zpravidla „právní skutečností“ a jako taková jen zakládá, mění nebo ruší individuální právní vztah a nemá tedy „normativní charakter“. Normativní charakter má jen v případě, že jsou obecná a regulují závazně celou skupinu právních vztahů – mezinárodní smlouvy nebo kolektivní smlouvy v pracovním právu. (Osadník, 2005).

5.1 Platnost a účinnost právních norem v České republice

V právním státě nemůže být na svých právech poškozen ten, kdo nemá ani objektivně možnost získat vědomost o tom, jaký předpis (právní pravidlo) reguluje jeho právní postavení. Adresát právní normy ve fungujícím právním státě musí mít možnost vědět o tom (zjistit), zda se určitým pravidlem chování (právní normou) má řídit či nikoli.

Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., upravuje v § 76 předběžné opatření, podle něhož lze nařídit předání nezletilého do péče osoby, kterou předseda senátu označí v usnesení tohoto opatření.

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., deklaroval zájem společnosti na řádné výchově dětí, upravil práva státní správy a práva rodičů v případech rozhodování o rizikové mládeži. Zákon zavedl instituty předběžného opatření a pěstounské péče. Stanovuje podmínky nařízení ústavní výchovy, která se nařizuje nejvýše do osmnácti let a může být soudem prodloužena do devatenácti let. Navrhovat a zrušit ústavní výchovu může pouze jen soud.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který upravuje výkon služby policejních orgánů. Mladistvých a nezletilých se týká jen několik ustanovení. Jedná se o omezení osobní svobody, umístění do policejních cel a zvláštního omezení při použití donucovacích prostředků a použití zbraně. Při výslechu osoby mladší patnácti let musí být přítomna kromě policejního orgánu ještě další osoba – pedagog, sociální pracovník.

Zákon o výkonu vazby č. 293/1993 Sb., upravuje podmínky výkonu vazby. Stanoví práva a povinnosti osob ve vazbě (obviněných), postavení zaměstnanců Vězeňské služby ČR a dalších osob při zajišťování výkonu vazby a upravuje dozor nad tímto výkonem. Mladiství musí být umístováni odděleně od dospělých.

Trestní zákon č. 140/1961 Sb., je zákon, který uceleným způsobem upravuje hmotné trestní právo. Vymezuje, která společensky závadná jednání jsou trestnými činy, jaké jsou podmínky trestní odpovědnosti a jaké tresty či jiné sankce lze za jejich spáchání uložit.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) účelem trestního řádu je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni.

Ústava České republiky je nejvýše postaveným zákonem vedle Listiny základních práv a svobod v České republice.

Listina základních práv a svobod definuje, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Deklaruje právo na rovnost všech účastníků soudního řízení před zákonem, právo na odepření výpovědi, právo na veřejné projednání věci bez zbytečných průtahů, právo být považován za nevinného, dokud soud nevysloví výrok o vině.

5.2 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (§ 218/2003 Sb.)

Samostatný trestněprávní systém, zabývající se delikvencí mládeže, se v České republice datuje od roku 1931, kdy byl přijat zákon o trestním soudnictví nad mládeží. Jednalo se o velmi moderní normu zdůrazňující výchovný aspekt trestní politiky. Po pádu komunistické totality v roce 1989 byly postupně zaváděny nové moderní alternativní tresty, opatření a procesní postupy (např. trest obecně prospěšných prací, podmíněné upuštění od potrestání, probační dohled, podmíněné zastavení trestního stíhání a schválení narovnání mezi obětí a pachatelem). Roku 2001 vznikla probační a mediační služba v rámci Ministerstva spravedlnosti, která je hlavním hybatelem rozvoje restorativní justice pro dospělé i mladistvé. (Šámal, 2000).

„Restorativní justice bývá někdy označována jako trestní politika 21. století a její představitelé vehementně vystupují proti zpřísňování trestní politiky, především proti kriminalizaci nových forem společensky nebezpečných činností v oblasti finančních a hospodářských aktivit, proti zvyšování trestních sazeb a rozšiřování trestní odpovědnosti. Místo represivních opatření uplatňovaných dosud starou justicí (označovanou jako retributivní – názor, že zločincův trest má být odplatou za jim spáchaný čin), upřednostňují tzv. alternativní řešení trestních věcí.“ (Válková, Sotolář, 2000, s. 4 – 11).

Nový samostatný **zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb.** byl po dlouhých přípravách a zdržení v parlamentu nakonec přijat a nabyl účinnosti v lednu 2004. Jedná se o speciální zákon vůči trestnímu zákonu a trestnímu řádu, které jinak platí subsidiárně i pro mladistvé a stanovují např. skutkové podstaty trestných činů a postup policie, státních zástupců a soudů. **Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění.**

Provinění se podle zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže mohou dopustit mladiství. Zákon vychází z předpokladu, že společnost je za jednání mladistvého spoluodpovědná, neboť se jí nepodařilo vytvořit vhodné náhradní výchovné prostředí nebo chyběly vhodné a včasné výchovné zásahy do jeho narušeného rodinného prostředí. Ze strany mladistvého se jedná tedy o provinění, které v sobě neobsahuje tak výrazné odsouzení a tím i stigmatizující prvky jako je tomu u pojmu trestný čin.

Hlavním úkolem zákona o soudnictví ve věcech mládeže je optimálně zajišťovat socializaci, sociální integraci i vědomí odpovědnosti za své jednání u delikventní mládeže. Opatření uplatňována u mladistvých pachatelů by měla mít zpravidla smíšenou povahu, tzn. zahrnovat prvky výchovné, léčebné-ochranné i takové, které zabezpečují ochranu sociálního okolí prostřednictvím kontroly, dohledu a výjimečně i izolace. Zvláštní systém soudnictví nad mládeží vyžaduje ovšem i specializované odborníky, kteří budou v praxi schopni zajistit jeho bezporuchové fungování. Jde především o specializované soudy a specializované ostatní orgány činné v trestním řízení. Orgány činné v tomto řízení přitom spolupracují s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí. (Zákon č. 218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o soudnictví ve věcech mládeže).

Hranice trestní odpovědnosti zůstala v České republice 15 let věku a zákon o soudnictví ve věcech mládeže platí pro mladistvé do 18 let. Dle nového zákona o soudnictví ve věcech mládeže (§ 93) lze i dítěti mladšímu 15 let (dolní hranice není zákonem omezena a závisí v podstatě pouze na stupni vyspělosti dítěte a schopnosti uvědomit si důsledky svého chování) uložit opatření výchovného charakteru, naopak dle trestního zákona lze i pachatele blízkého věku mladistvých (většinou se za to považuje věk do 21 let) uložit opatření dle zákona pro mladistvé a trestní sazby dle trestního zákona se mohou snížit o $\frac{1}{4}$.

Každou věc mladistvého je třeba řešit individuálně se zřetelem na všechny okolnosti provinění, respektive trestného činu, osobnost dospívajícího, potřeby poškozeného a zájmy jejich blízkého sociálního okolí s cílem obnovit narušené sociální a právní vztahy. Postupy, opatření a řešení obnovující tyto vztahy a přispívající k předcházení trestné činnosti by měly mít přednost před postupy a opatřeními represivně od platné povahy. Použití vazby v trestních věcech mladistvých by mělo být opatřením zcela výjimečným a striktně omezeným zákonem. I když budou dány vazební důvody podle § 67 trestního řádu, bude moci být obviněný mladistvý vzat do vazby jedině tehdy, jestliže by nebylo možné účelu vazby dosáhnout jinak. Namísto vazby by se měly široce využívat náhradní zajišťovací opatření, především pak nahrazení vazby zárukou, dohledem, slibem, umístěním v péči důvěryhodné osoby a případně i v ústavní výchově.

Účel zákona o soudnictví ve věcech mládeže je definován v § 1 odst. 2, který praví, že na mladistvé nebo děti, které se dopustily provinění proti zákonu mají být užity taková opatření, které účinně přispějí k tomu, aby se provinilci:

- nadále zdrželi protiprávních činů,
- našli si společenské uplatnění, odpovídající jejich schopnostem,
- dle svých sil a schopností přispěli k odčinění újmy, způsobené protiprávním činem,
- řízení musí přispívat k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů. (Zákon č. 218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o soudnictví ve věcech mládeže).

5.2.1 Základní zásady

Obdobně jako v trestním řádu vymezuje tento zákon základní zásady týkající se opatření ukládaných mládeži a řízení o těchto věcech. Vycházejí z obecných ústavních principů a jsou konkretizovány tak, aby jejich dodržování zajistilo maximální ochranu mládeži před škodlivými vlivy, aby ukládaná opatření měla výchovný charakter a umožnila mladému člověku se začlenit do řádného života a aby i řízení splňovalo svůj výchovný účel. Vztahují se jak ke hmotněprávní úpravě, tak i k řízení. (Zákon č. 218/2003 Sb ze dne 25. června 2003 o soudnictví ve věcech mládeže).

Zásada zákonnosti. Zdůrazňuje vyloučení retroaktivity, stanoví, že jen tento zákon společně s trestním zákonem stanoví, co se považuje za provinění (trestný čin spáchaný mladistvým) a zdůrazňuje účel zákona.

Zásada pro ukládání trestních opatření stanoví, že trestní opatření lze uložit až když je zřejmé, že jiná opatření by nevedla k dosažení účelu zákona.

Zásada proporcionality stanoví, že opatření je nutno ukládat s přihlédnutím k osobním vlastnostem a poměrům a se zřetelem na povahu a společenskou nebezpečnost spáchaného činu.

Zásada oficiality je modifikována s ohledem na specifické vlastnosti dětí a mladistvých a stanoví, že při řízení je nutno postupovat tak, aby nebyl ohrožen další vývoj dítěte nebo mladistvého.

Zásada ochrany osobních údajů stanoví, že řízení musí být prováděno s ohledem na presumpci neviny tak, aby byla chráněna totožnost osoby, proti níž se řízení vede.

Zásada rychlosti a efektivnosti řízení stanoví, že věci týkající se dětí a mladistvých musí být projednány bez zbytečných průtahů a v přiměřené lhůtě.

Zásada ochrany poškozeného stanoví, že řízení musí probíhat tak, aby se poškozený domohl náhrady škody nebo přiměřeného zadostiučinění.

Zásada odborné úrovně stanoví, že soudci, státní zástupci, pracovníci policejních orgánů a Probační a mediační služby musí mít zvláštní průpravu pro práci s mládeží.

Řízení ve věcech dětí a mladistvých provádějí soudy pro mládež. Pro tento účel by měly být u soudů všech stupňů vytvořeny specializované senáty a samosoudci.

5.2.2 Zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým

Zvláštnosti řízení proti mladistvému vycházejí ze snahy nejen **bezpečně zjistit skutečnosti důležité pro rozhodnutí, ale i vybrat nejvýhodnější řešení**, které je pro mladistvého z výchovného hlediska nejpříznivější (účel trestu je u mladistvého výchovný, ochrana společnosti hraje až druhořadou roli). Důležitým hlediskem je i **vyloučení negativních vlivů na mladistvého** v průběhu řízení a **zajištění náležité obhajoby**. Zvláštní způsob řízení proti mladistvým je výrazem zvýšené péče společnosti věnované mládeži, zakotvené v článku 32 odst. 1 Listiny práv a svobod. Důvodem odchylek v řízení proti mladistvým je především výchovný charakter trestního práva.

Nejdůležitější odchylky v řízení proti mladistvým od obecných předpisů *de lege lata* lze shrnout následovně:

- řízení proti mladistvému se obligatorně zúčastňuje zástupce orgánu péče o mládež, advokát a fakultativně zákonný zástupce;
- proti mladistvému nelze konat řízení proti uprchlému;
- nelze vydat trestní příkaz (tj. samosoudcem bez projednání věci v hlavním líčení);
- soud může postoupit věc soudu, v jehož obvodě mladistvý bydlí (nebo soudu, u něhož je konání trestního řízení se zřetelem na zájmy mladistvého nejúčelnější). (Zoubková, Nikl, Černíková, 2001).

5.2.3 Opatření ukládaná mladistvým

Nová právní úprava vychází z předpokladu, že trestní odpovědnost mladistvého je na místě, pokud pachatel je schopen rozlišit správné jednání od nesprávného, pochopit následky svého jednání, být schopen své jednání usměrnit a nést za spáchaný soudně trestný čin odpovědnost. Jedná se o **relativní trestní odpovědnost**, kdy mladiství jsou trestně odpovědní za své jednání v závislosti na dosaženém stupni svého mravního a rozumového vývoje.

Podstatnou změnou, kterou přináší návrh novely v oblasti ukládání trestních opatření je rozšíření alternativ k nepodmíněnému trestu odnětí svobody – nově nazývané u mladistvých **opatření**. Opatření za spáchané provinění mladistvého (dříve trestný čin) by měla za-

hrnovat prvky výchovné, léčebně-ochranné i takové, které zabezpečují ochranu sociálního okolí prostřednictvím kontroly, dohledu a výjimečně izolace. (Zoubková, 2002, str. 111)

Opatření sice zahrnuje komponent újmy (u závažnějších trestných činů), ale jeho hlavní obsah spočívá v aktivním zacházení a působení dosud napravitelného, mentálně, morálně a sociálně nezralého dospívajícího pachatele.

Druhy opatření

1. Výchovná opatření
2. Ochranná opatření
3. Trestní opatření

1. Výchovná opatření

- usměrňují způsob života mladistvého a tím podporují a zajišťují jeho výchovu; působí preventivně ve vztahu k možné recidivě,
- lze je se souhlasem mladistvého uložit už během řízení a to nejdéle do jeho pravomocného skončení,
- lze ukládat při **upuštění od trestního opatření**,
- lze uložit i vedle ochranného či trestního opatření,
- nejdéle na dobu současně stanovené zkušební doby,
- je-li uloženo samostatně či vedle jiného trestního nebo ochranného opatření, může trvat max. 3 roky,
- může být změněno nebo zrušeno, jestliže je úplné nebo včasné plnění,

Druhy výchovných opatření

Při upuštění od trestního opatření nebo podmíněném upuštění od trestního opatření mohou být k dosažení účelu tohoto zákona uložena mladistvému výchovná opatření, nejdéle však na dobu tří let. Výchovná opatření zahrnují:

- **dohled probačního úředníka**
pravidelné sledování chování mladistvého,
kontrola dodržování probačního programu,
- **probační program**
sociální výcvik, psychologické poradenství, obecně prospěšná činnost,
rekvalifikace, doškolování,
možné uložit se souhlasem mladistvého,
- **výchovné povinnosti**
bydlení s rodiči, peněžitá pomoc obětem trestné činnosti, bezplatný výkon
společensky prospěšné práce,
- **výchovná omezení**
nenavštěvovat určité podniky, nestýkat se s kriminálními živly,
neužívat návykové látky,
- **napomenutí s výstrahou**
soud pro mládež (v přípravném řízení státní zástupce) mladistvému v přítomnosti
zákonného zástupce vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní ho na konkrétní
důsledky, jež mu hrozí, kdyby pokračoval.

Může skončit

- splněním nebo provedením (je-li jednorázové),
- uplynutím doby, na kterou bylo uloženo,
- odvoláním souhlasu mladistvého u opatření, které bylo uloženo v průběhu řízení,
- pravomocným ukončením trestního stíhání (pokud nebylo znovu uloženo),
- zrušením výchovného opatření.

2. Ochranná opatření

- lze je uložit nejen trestně odpovědným mladistvým, ale **i těm, kteří nejsou trestně odpovědní** (pro nepřičetnost nebo nedostatek věku),
- **účelem** je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými,
- jsou ukládány výlučně soudem pro mládež,
- jinak platí vše, jako u ochranných opatření dle trestního zákona.

Druhy

- **ochranné léčení** – ukládá se dle trestního zákona
- **zabrání věci** – ukládá se dle trestního zákona
- **ochranná výchova**
  - ➔ ukládá se dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže,
  - ➔ lze uložit **pouze mladistvým a dětem** (mladším 15 let),
  - ➔ podmínky - o výchovu není náležitě postaráno,
dosavadní výchova byla zanedbávána,
prostředí kde žije neposkytuje záruku vhodné výchovy,
musí být odsouzen, tj. uznán vinným pro provinění.
  - ➔ spočívá v odnětí nezletilce z výchovy rodičů a jeho zařazení do kolektivní výchovy s přísnějším režimem,
  - ➔ subsidiární charakter pouze tehdy, když méně intenzivní prostředky nemají naději na úspěch,
  - ➔ soud pro mládež ukládá (za splnění výše uvedených podmínek):
samostatně, upustil-li od uložení trestního opatření,
vedle trestního opatření – lze vedle jakéhokoliv kromě vyhoštění,

trvání

- dokud to vyžaduje účel, nejdéle do 18 let, vyžaduje-li to zájem mladistvého,
- byl-li tedy splněn účel, může skončit i před věkem 18 let,
- nemůže být zahájena po věku 18 let,
- o prodloužení se musí rozhodnout před věkem 18 let,

Není-li možné hned začít vykonávat *dohled probačního úředníka*.

upuštění od výkonu

- před započítáním pomínou důvody, pro něž byla uložena,
- v mezi období do jejího nástupu uloženo dalším rozsudkem trestní opatření odnětí svobody, jehož délka zajistí resocializaci, nebo má být propuštěn až po věku 18 let,

možná změna

- pokročila-li převýchova, ale zároveň nepominuly všechny okolnosti,
- na *ústavní výchovu*,
- nebo *podmíněně umístit mladistvého mimo výchovné zařízení*,

výkon

- ve speciálních školských zařízeních pro výkon ochranné výchovy v resortu MŠMT,

Dozor nad dodržováním právních předpisů vykonává pověřený státní zástupce.

3. Trestní opatření

- nejdůraznější a nejvíce postihující prostředky k dosažení účelu zákona,
- při stanovení druhu a výměry trestního opatření přihlédne soud k tomu, že mladistvý spáchal provinění ve stavu zmenšené přičetnosti, které si přivodil vlivem návykové látky.

Druhy trestních opatření

- **obecně prospěšné práce (§ 26):**
jiný rozsah (max. polovina toho, co lze uložit dospělému) – 50 až 200 hodin,
neuloží je, pokud by výkon ohrozil mladistvého (bezpečnost, mravní vývoj)
- **peněžní opatření (§ 27):**
  - 1 000 až 500 000 Kč,
  - jen je-li výdělečně činný, nebo umožňují-li to jeho majetkové poměry,
  - pro případ nesplácení stanoveno náhradní trestní opatření odnětí svobody až na 1 rok, spolu s uloženým trestním opatřením odnětí svobody,
  - náhradu nevykonaného lze i vykonáním obecně prospěšné činnosti v rámci probačního programu (lze jen se souhlasem mladistvého)
- **peněžitě potrestání s podmíněným odkladem výkonu (§ 28):**
zkušební doba až na 3 roky,
- **propadnutí věci:** obecná úprava trestního zákona
- **zákaz činnosti (§ 26):**
maximálně 5 let,
opatření nesmí být na překážku přípravě na budoucí povolání,
- **vyhoštění (§ 26):**
max. 5 let (nelze uložit na dobu neurčitou),
nesmí být vydán nebezpečí zpustnutí,
- **podmíněné odsouzení (§ 33):**
zkušební doba 1 až 3 roky,
spáchá-li další, lze ponechat v podmínce, ale alternativně i současně stanovit dohled, přiměřeně prodlouží zkušební dobu (max. o 2 roky), uloží výchovné opatření,

- **podmíněné odsouzení s dohledem (§ 33):**
stejná zkušební doba,
navíc dohled,
- **odnětí svobody**
sazby v trestním zákoně se snižují na polovinu,
horní hranice činí **max. 5 let**, dolní **1 rok**,
výjimečný trest 5 až 10 let,
mimořádné snížení byl-li trest nepřiměřený (k poměrům; příprava/pokus).

Promlčecí doby výkonu trestních opatření

- trestní opatření nelze zásadně vykonat po uplynutí promlčecí doby, jež činí 5 let,
- bylo-li uloženo výjimečné trestní opatření odnětí svobody nad 5 až 10 let, je promlčecí doba 10 let.

Upuštění od uložení trestního opatření

Soud pro mládež (SpM) může upustit od uložení trestního opatření při spáchání provinění menší nebezpečnosti činu pro společnost, jeho spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě:

- jestliže vzhledem k povaze činu a dosavadnímu životu mladistvého **projednání u soudu postačí k nápravě**,
- dopustil-li se činu kvůli neznalosti předpisů, která je vzhledem věku v prostředí ve kterém žil **omluvitelná**,
- jestliže SpM přijme **záruku** za nápravu mladistvého a vzhledem k osobě /povaze činu/se uložení trestního opatření nejeví nutným,
- postih může soud po napomenutí mladistvého přenechat zákonnému zástupci, škole, výchovnému zařízení, kde žije.

Podmíněné upuštění od uložení trestního opatření:

- jestliže je potřeba po určitou dobu sledovat chování mladistvého,
- zkušební doba až na 1 rok,
- zároveň lze uložit ochranné/výchovné opatření,
- osvědčení se (vysloví soud pro mládež),
- i když mladistvý zavdává příčinu k uložení trestního opatření, soud může nechat podmíněné upuštění v platnosti (stanoví dohled, přiměřeně prodlouží zkušební dobu, stanoví výchovná opatření).

Při spáchání v duševní poruše - soud má za to, že nařízené ochranné léčení splní svůj účel lépe. Při **užití ochranného/výchovného opatření** a k dosažení účelu zákona již není uložení trestního opatření potřeba. Upustí-li soud pro mládež od uložení respektive vysloví-li, že se mladistvý osvědčil, **hledí se na mladistvého, jako by nebyl odsouzen.** (Zákon č.218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o soudnictví ve věcech mládeže).

Zahlazení odsouzení

- snaha co nejvíce omezit negativní důsledky trestního postihu,
- s výjimkou nepodmíněného odnětí svobody nad 1 rok se veškerá odsouzení mladistvého poté, co je vykonal (bylo-li upuštěno, bylo-li vysloveno osvědčení se) zahlazují,
- u nepodmíněného odsouzení na dobu delší než 1 rok **je nutno rozhodnout o zahlazení** – soud pro mládež po propuštění a to i bez návrhu. (Zákon č. 218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o soudnictví ve věcech mládeže).

5.2.4 Ústavy pro děti, mládež a mladistvé

Existuje několik typů ústavů, do kterých je možné umístit děti, mládež a mladistvé. Pro lepší orientaci uvádím jejich stručnou charakteristiku. (Zákon č. 395/1991 Sb. ze dne 15. října 1991 o školských zařízeních).

Dětský domov (§ 24)

Dětský domov je internátní výchovné zařízení pro výkon ústavní výchovy mládeže. Zajišťuje výchovnou, hmotnou a sociální péči mládeži, která ze závažných důvodů nemůže být vychovávána ve vlastní rodině a nemůže být osvojena nebo umístěna v jiné formě náhradní rodinné péče. Mládež, u níž se předpokládá dlouhodobý pobyt v dětském domově, je vychovávána v dětském domově rodinného typu. Dětský domov pečuje o mládež zpravidla od tří do osmnácti let, popřípadě do ukončení přípravy na povolání.

Dětský výchovný ústav (§ 26)

Dětský výchovný ústav pečuje o obtížně vychovatelnou mládež do doby, než ukončí docházku do základní školy nebo do zvláštní školy, popřípadě než ukončí přípravu na povolání. Pro děti do 15 let věku, u nichž soud nařídil ústavní výchovu pro méně závažné porušování kázně, úkolem je převýchova.

Výchovný ústav pro mládež (§ 27)

Výchovný ústav pro mládež pečuje o obtížně vychovatelnou mládež, která ukončila docházku do základní školy nebo do zvláštní školy. V péči ústavu mládež zůstává do osmnácti, popřípadě do devatenácti let, byla-li jí ochranná výchova nebo ústavní výchova prodloužena soudem.

Výchovný ústav pro děti a mládež (§ 27a)

Dětský výchovný ústav a výchovný ústav pro mládež lze zřizovat i jako společné zařízení.

Výchovný ústav pro nezletilé matky (27b)

Výchovný ústav pro nezletilé matky pečuje o nezletilé matky, kterým byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova, a jejich děti.

Ústav s výchovně léčebným režimem a oddělení s výchovně léčebným režimem (§ 28)

Ústav s výchovně léčebným režimem pečuje po dobu nezbytné potřeby o mládež z dětských domovů a speciálních výchovných zařízení, u níž byla zjištěna přechodná nebo trvalá duševní porucha takového druhu a stupně, že nemůže být vychovávána v ostatních zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

Součástí speciálních výchovných zařízení mohou být oddělení s výchovně léčebným režimem. Jsou určeny pro děti do 14 let nebo mladistvé od 14 do 18 let, kteří trpí duševní poruchou nebo tělesným postižením.

Diagnostické ústavy (§ 29)

Jsou to školské výchovné zařízení internátního typu, vyšetřují komplexně z hlediska psychologického a pedagogického mládež s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, eventuálně mládež, o jejímž umístění do výchovného ústavu rozhodl či byl o ně požádán zákonnými zástupci nezletilého okresní úřad. (Zákon č. 395/1991 Sb. ze dne 15. října 1991 o školských zařízeních).

Dětský diagnostický ústav (§ 30)

Dětský diagnostický ústav plní diagnostické úkoly, vede evidenci mládeže umístěné v dětských domovech a dětských výchovných ústavech ve svém územním obvodu.

Diagnostický ústav pro mládež (§ 31)

Diagnostický ústav pro mládež plní diagnostické úkoly, vede evidenci mládeže umístěné ve výchovných ústavech pro mládež. (Zákon č. 395/1991 Sb. ze dne 15. října 1991 o školských zařízeních).

6 PREVENCE KRIMINALITY

Prevenici kriminality (v užším smyslu) rozumíme soubor nejrůznějších aktivit mimo trestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality nebo docílit jejího zmenšení. Půjde tedy o působení na faktory kriminality, na příležitosti a podněty k páčání trestných činů, o působení na potenciální pachatele a potenciální oběti a o vytváření zábran proti páčání trestných činů. Do takto koncipovaného pojmu prevence kriminality tedy nezahrnujeme prevenci represí.

Preventivní aktivity třídíme **podle obsahového zaměření** na prevenci sociální, prevenci situační a prevenci viktimologickou. **Podle okruhu adresátů** preventivních aktivit rozlišujeme prevenci primární, prevenci sekundární a prevenci terciární.

Schneider (1987) definuje prevenci kriminality stručněji („prevence delikvence je ochranné opatření, které je učiněno za tím účelem, aby se předešlo spáchání delikventního jednání – činu poprvé spáchanému či recidivnímu“). (Večerka, „et al.“, 1997).

6.1 Sociální prevence

Sociální prevence se zabývá velmi širokou oblastí sociální politiky a je zaměřena především na sociální kriminogenní faktory, na jejich překonávání nebo na jejich neutralizaci. Podstatou sociální prevence je humanizace života a prostředí, ve kterém probíhají procesy socializace a sociální integrity. (Bouřa, 2003).

Akcent preventivních aktivit v rámci sociální prevence je směřován do několika klíčových oblastí:

Rodina je nejdůležitějším prostředím, ve kterém probíhají procesy socializace a sociální integrace. Rodinné prostředí, ve kterém dítě respektive mladistvý vyrůstá, sehrává v socializaci nejdůležitější roli a to proto, že úkoly či úloha rodiny je nenahraditelná. V rodině jsou kladeny základy k jeho výchově, utváří se jeho první společenské potřeby v oblasti rozumové a citové.

Škola zaujímá po rodině přední místo v procesu socializace. Její význam je dán již tím, že ve škole děti tráví podstatnou část svého formativního období. Jde o druhý sociální systém s velkým dopadem na vývoj a rozvoj osobnosti.

Práce a zaměstnání, jejichž preventivní úloha spočívá především v pracovní seberealizaci jedince, v získávání příjmů k legálním uspokojování nejrůznějších potřeb.

Volný čas je závažným kriminogenním faktorem nevhodně stráveného volného času. Nuda či touha po něčem co jí může zahnat bývá nejčastější příčinou excesů chování, včetně chování kriminálního. Aktivní, konformní společnosti vyžadované správně orientované využití volného času je vázáno na úroveň vzdělání jedince, na jeho kvalifikaci, kulturní úroveň či získaný způsob života.

6.2 Situační prevence

Je orientována do lokalit, kde se vyskytuje. Situační prevence je zaměřena na odstranění kriminogenních situací, na omezování příležitostí a motivace ke spáchání trestných činů a na zvyšování rizika dopadení pro pachatele. Vychází přitom ze zkušeností, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých podmínek.

Opatření situační prevence mají převážně charakter technický, organizační a administrativní. Můžeme je rozdělit do pěti základních kategorií:

- zvýšení ochrany objektů, osob a věcí, kterým hrozí kriminální útok (bezpečnostní zámky a dveře, nerozbitná skla, mříže, centralizované pulty apod.),
- přemístění a ukládání ohrožených věcí a bezpečnější místo (ukládání peněz v bance, bezhotovostní placení),
- ztížení přístupu k prostředkům vhodným pro spáchání trestného činu (prodej střelných zbraní a jejich držení, ukládání a zanechávání klíčů na bezpečných místech),
- zmenšení očekávaného prospěchu z trestného činu a zvýšení rizika pachatele (registrace a značkování jízdních kol, katalogizace uměleckých předmětů a starožitností),

- zlepšení dohledu nad lokalitou (pořádková a hlídková služba policie, hlídači, vrátní, dohled zaměstnanců, kamerové systémy, zlepšení viditelnosti). (Bouřa, 2003).

6.3 Viktimologická prevence

Je směřována na potencionální pachatele a skutečné oběti trestných činů a jejím obsahem je činnost osvětová, poradenská a vštěpování obecných a speciálních zásad ochrany ohrožených osob. Do prevence je zahrnuta i široká škála praktických příprav – výcvikové kurzy psychologické i fyzické sebeobrany, terapeutické a rehabilitační postupy. (Večerka, „et al.“, 1997).

6.4 Prevence primární, sekundární a terciární

6.4.1 Prevence primární

Jsou preventivní aktivity adresovány veškerému obyvatelstvu, ať již celého státu nebo některého města či místa, nebo některým demograficky vymezeným skupinám obyvatel, např. mládeži, ženám, národnostním a etnickým menšinám. Působí plošně na každého. Jde zde především o opatření, která směřují k dosažení vyšší kvality života celé společnosti. Součástí těchto opatření jsou i aktivity výchovné, vzdělávací, osvětové a poradenské, zaměřené na nejširší veřejnost s akcentem na pozitivní ovlivňování dětí a mládeže. (Novotný, Zapletal, 2004).

6.4.2 Sekundární prevence

Jsou preventivní aktivity orientovány na potenciální pachatele, na potenciální oběti a na kriminogenní situace. Preventivní opatření v oblasti sekundární prevence se týkají ve velké míře dětí a mládeže a často jsou směřovány do sféry volného času, tedy rizikovým skupinám jako jsou děti bez náležitého dozoru, děti záškoláci, ale i žebráci, bezdomovci, narkomani a nezaměstnaní. Sekundární sociální prevencí je i práce terénních sociálních asistentů, kteří se pohybují mezi ohroženou mládeží v jejím přirozeném prostředí (ulice, kluby, diskotéky, herny aj.). (Novotný, Zapletal, 2004).

6.4.3 Terciární prevence

Je zaměřena hlavně na předcházení kriminální recidivě u pachatele a viktimologické recidivě u oběti. Předpokládá tedy, že již ke spáchání trestného činu došlo. Orientuje se tedy na skupiny a jedince, kteří se v minulosti dopustili trestné činnosti a na osoby, které se v minulosti již obětmi trestných činů staly. Uskutečňuje se pomocí trestní represe, tedy pohrůzkou tresty, ukládáním a výkonem trestů a ochranných opatření. (Novotný, Zapletal, 2004).

7 PREVENTIVNÍ KONTROLA KRIMINALITY MLÁDEŽE

Na řešení kriminality mládeže cestou preventivních aktivit existuje řada nejrůznějších názorů a přístupů, od přímých strategií, přes strategie nepřímé až po legislativní opatření. Všechny přístupy by však měly respektovat **jednotné principy**.

Preventivní aktivity cílené proti kriminalitě mládeže vždy a v celém rozsahu vyžadují **respektování základních práv dětí a práva na soukromí jejich rodiny** (viz Úmluva o právech dítěte, čl. 10 Listiny základních práv a svobod, ustanovení § 11 občanského zákoníku). Práva dítěte je třeba dodržovat od primární prevence až po prevenci terciární, od vyhledávání ohrožených dětí a jejich rodin až po zacházení s provinilými dětmi. Při preventivních aktivitách je třeba se vyvarovat živelného přijímání opatření bez odborných podkladů a vyhnout se tak riziku, že budou v rozporu s právním řádem a ústavním pořádkem. (Zoubková, 2002).

V zájmu včasné prevence jde především o včasnou informovanost o závadném chování dětí, a to dříve než přeroste do závažnějších skutků, které je již nutné řešit prostředky trestního práva.

V první řadě by na závadné chování dětí měly včas upozorňovat školy, a to především na záškoláctví, drobné krádeže, experimentování s návykovými látkami apod. O závadném chování dítěte by měly upozorňovat především rodiče. V zájmu dítěte lze na jeho závadné chování upozornit i orgány sociálně-právní ochrany, soudy nebo jiné oprávněné orgány (např. policii, státní zastupitelství).

Základem úspěchu prevence kriminality mládeže je její včasné a dlouhodobé působení. Vychází z předpokladu, že prevence kriminality mládeže je proces, který je nutné nezanedbat, neodkládat a začít s ním od nejtítlejšího věku dítěte.

Věk do tří let je rozhodující pro pozdější vytváření vlastní sebedůvěry a vlastní identity. Sebedůvěra a identita se rozvinou pouze v bezpečném, klidném a lásky plném prostředí.

Ve věku od tří do šesti let je možné začít s prevencí proti negativním jevům, které děti obklopují (kouření, alkohol, léky apod.). Informace by měly být podpořeny prakticky příkladným chováním nejbližších osob. V tomto věku je chování nejbližších pro dítě největším vzorem.

Ve věku do 12 let je položen základ pro vnímání odpovědnosti, která se promítá do jednání, spolupráce, plnění úkolů a těmito aktivitami se dále rozvíjí. Je to též období vytváření a rozvoje sociálních vztahů a vazeb (k rodičům, prarodičům, vrstevníkům, starším lidem). Je velmi důležité o jakou kvalitu sociálních vztahů jde, zda tyto vztahy přispívají k požadovanému sociálnímu vyzrání, které je předpokladem budoucí integrace do společnosti. Nejvíce záleží na kvalitě socializačních norem především v rodině a ve škole. Záleží zda je to prostředí pozitivně podnětné a bezpečné pro formování hodnotového systému, hodnoty sama sebe, adekvátního sebevědomí, sociálních dovedností jednání a komunikování.

Období do 18 let je jedno z nejdynamičtějších, nejsložitějších a nejrozporuplnějších období v životě člověka vůbec. Je to období vzpoury, vzdoru, revolty, ale také touhy uplatnit se, najít osobní smysl svého života, perspektivy budoucnosti. Je to též období prvních významných zkušeností žít si podle svých představ, hodnot, naplňovat přijaté ideály, hodnoty. Složitosti a případné problémy ve výše uvedených oblastech vývoje mladého člověka zvyšují jeho ohrožení šikanou, extremismem, návykovými látkami. Složitost této vývojové etapy a nároky kladené na mladého člověka na jedné straně a na druhé straně připravenost tyto nároky zvládat a integrovat se do společnosti je zdrojem sociálního selhávání častěji se vyskytují u dospívajících než u dospělých.

Období do 21 let se vyznačuje řadou odlišných psychologických, sociálních i kriminologických specifíků, které je jako věkovou skupinu odlišují od kategorie mladistvých i kategorie dospělých pachatelů. Jejich často navenek okázale demonstrovaná fyzická a mentální vyspělost nekorresponduje s jejich psychologickou zralostí a může vést sociální okolí ke klamně představné o jejich zcela dokončeném sociálním vývoji a tím i k požadavku reagovat nekompromisně na jejich případné kriminální selhání. Mladí dospělí jsou přitom často v tzv. sociálním vakuu, kdy již nebo ještě nikam nepatří, neboť původní prostředí (zpravidla rodina) jim již nestačí a vlastní ještě nevytvořili. Tato ambivalence mezi oče-

káváním a nenaplněnou realitou může u některých z nich vést ke kriminálním deliktům. (Zoubková, 2002).

7.1 Projekty prevence kriminality na centrální úrovni

Jedná se především o resortní programy prevence kriminality, které vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, rozšiřují jejich běžné činnosti o preventivní prvky a přístupy k předcházení sociálně patologickým jevům, ovlivňují tvorbu příslušné legislativy a zajišťují v oblasti prevence vzdělávání svých zaměstnanců (sociálních pracovníků, pedagogů, policistů apod.).

Na problematiku prevence kriminality mládeže a proti mládeži a sociálních jevů s ní souvisejících (např. rodinnou politiku, vzdělávací politiku, zaměstnaneckou politiku a zdravotní politiku) se zaměřují především resorty a nadresortní komise, které jsou členy Republikového výboru pro prevenci kriminality. (Zoubková, 2002).

Ministerstvo vnitra

Program prevence kriminality Ministerstva vnitra se zaměřuje na mládež v oblastech:

1) První oblastí je podpora praktické realizace prevence kriminality ve městech s vysokou mírou trestné činnosti. Ministerstvo vnitra podpořilo projekty občanských sdružení zabývajících se prevencí kriminality (např. linky důvěry pro mládež, krizové linky, střediska pomoci ohroženým dětem).

2) Druhá oblast se týká preventivní činnosti Policie ČR – metodická rada pro **Preventivně informační skupiny Policie České republiky**. Jejím prioritním úkolem bylo zpracovat zásady činnosti policejních preventivně informačních skupin. Tyto zásady se staly jedním ze základních východisek pro policejní práci v oblasti předcházení kriminalitě. Preventivně informační skupiny mají působit v oblasti informační, poradenské, prezentační, analytické a dokumentační. Zajišťují především úkoly ve styku s médii a veřejností, spolupracují s orgány státní správy a samosprávy v jednotlivých regionech a podílejí se na i na analytické činnosti. (Zoubková, 2002).

Ministerstvo spravedlnosti

Činnost ministerstva se dotýká i prevence kriminality mládeže v oblastech:

- legislativní,
- výkonné (při vytváření podmínek pro aplikaci alternativních trestů a odklonů v trestním řízení a v rámci resocializačního působení ve vězeňství),
- výzkumné (zajišťované Institutem pro kriminologii a sociální prevenci).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V rámci resortního programu prevence trestné činnosti a dalších negativních jevů mezi mládeží se Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v posledních letech zaměřuje na:

- zkvalitnění výchovného působení školy včetně učitelů,
- propracování systému pedagogicko-psychologického poradenství,
- péči o narušenou mládež, zejména ve výchovných ústavech,
- podporu aktivit mládeže zaměřených na volný čas,
- rozvoj sociálně-právní výchovy a forem vzdělávání.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Preventivní práce ministerstva se zaměřuje na:

- zlepšování a rozšiřování standardní sociální práce,
- práci s mladými nezaměstnanými,
- podporu nevládních organizací zabývajících se aktivitami v sociální oblasti.

Zavedena byla funkce *sociální asistent pro práci s ohroženou mládeží „na ulici“ - streetwork*. Garantem návaznosti penitenciární a postpenitanciární práce je institut **kurátora pro mládež**. (Zoubková, 2002).

Ministerstvo zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví svoje aktivity na poli prevence kriminality mládeže zaměřuje na:

- prevenci týrání, zanedbávání a sexuálního zneužívání dětí,
- léčbu závislostí (především drogových),
- pomoc dětským obětem trestných činů.

Významná je osvětová a informační činnost. Jsou vydávány výchovně vzdělávací materiály. Finančně je podporována nevládní organizace „Bílý kruh bezpečí“.

Meziresortní protidrogová komise

Koordinuje všechny subjekty zapojené do realizace vládní protidrogové politiky na centrální i místní úrovni. K jejím dalším úkolům patří:

- tvorba koncepce protidrogové politiky,
- dodržování stávajících zásad protidrogové politiky,
- vyhodnocení efektivity Koncepce a programu protidrogové politiky,
- přidělování finančních prostředků na protidrogovou politiku,
- odpovědnost na mezinárodní spolupráci České republiky v problematice drog.

Republikový výbor pro prevenci kriminality

Republikový výbor pro prevenci kriminality je nadresortním orgánem vlády (předsedou je ministr vnitra). Je metodickým a koordinačním orgánem odpovědným za problematiku prevence kriminality v České republice. Jeho úkolem v současném období je především:

- rozvíjet prevenci na místní úrovni;
- realizovat meziresortní projekty;
- integrovat Policii ČR a obecní policii do preventivních systémů;
- vytvářet podmínky pro pravidelnou a systematickou spolupráci resortů;
- vytvářet informační systém mezi subjekty prevence;

- rozvíjet mezinárodní spolupráci;
- převést dotační systém na kraje ve spolupráci se všemi resorty. (Zoubková, Nikl, Černíková, 2001).

7.2 Projekty prevence kriminality na místní úrovni

Zaměřuje se na metodickou, koncepční a finanční podporu vlády ČR městům zatíženým vysokou mírou kriminality. Konkrétně se jedná o iniciaci a finanční podporu aktivit sociální a situační prevence orgánů státní správy, samosprávy, policie a nevládních organizací zaměřených na snížení kriminality ve městech. Za realizaci a koordinaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost zastupitelstva obcí.

Projekty prevence kriminality mládeže na místní úrovni má obec (město) směřovat především na podchycení sociálních příčin trestné činnosti:

- k podpoře rodiny obecně a k sociální práci s delikventy a jejich rodinami,
- k podpoře vzdělávání obecně a k předškolním a vzdělávacím programům,
- k podpoře zdravého životního stylu bez drog,
- k podpoře k multietnickému chápání světa a k toleranci.

Speciální pozornost by obec (město) mělo věnovat mládeži rizikové, kterou v praxi nejvíce a nejefektivněji mohou zabývat právě instituce a orgány měst a obcí. Projekty zaměřené na rizikovou mládež v daném místě se mají orientovat především na:

- zlepšení příležitostí pro využití volného času a rekreace v oblastech s vysokým výskytem trestných činů páchaných mladými lidmi,
- podporu individuální a sociální odpovědnosti mezi mladými lidmi, zvláště v oblastech s vysokým výskytem kriminality,
- podchycení konkrétních problémů, jimž čelí mladí lidé (např. zneužívání drog, záškoláctví, šikana, netolerance, výtržnictví, majetkové delikty). (Zoubková, 2002).

7.3 Projekty prevence kriminality s účastí policie

Policie je zpravidla první, kdo přichází do kontaktu s dětmi a mladistvými, kteří se dopustili trestného činu, přestupku nebo zatím jen sociálně patologického jednání. **Policie (republiková i obecní) je nezastupitelným subjektem v preventivní práci proti kriminalitě nezletilých (dětí i mladistvých), je součástí tzv. programu Community policing.** (Matoušek, Kroftová, 1998).

Termín **Community policing** nelze přeložit jednoznačným pojmem, neboť je mnohovýznamový a znamená současně:

- činnost policie, která je podřízená potřebám občanské společnosti,
- komunikaci mezi policií a společností,
- partnerství mezi nevládními institucemi na úseku ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti a také na úseku prevence kriminality.

Smyslem programu je, aby policisté chápali své poslání při prevenci kriminality nejen na úrovni primární prevence (spočívající nejčastěji v přednáškové činnosti na školách), ale také v rámci sekundární a terciární prevence – v práci s ohroženou a již provinilou mládeží. (Zoubková, 2002).

Těžiště policejní preventivní činnosti u nás spočívá na okresních (městských) policejních ředitelstvích, především na preventivně informačních skupinách zřízených od poloviny devadesátých let. Tyto skupiny poskytují fyzickým i právnickým osobám informační a poradenské služby v otázkách, které nejvíce ovlivňují pocit bezpečí, tj. v otázkách ochrany zdraví, životů a majetku, a orientují policejní preventivní činnost na vybrané konkrétní problémy dané lokality. (Novotný, Zapletal, 2004).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 OBSAHOVÁ ANALÝZA DOKUMENTŮ TRESTNÉ ČINNOSTI

8.1 Popis výzkumu

Následující text shrnuje výsledky mého výzkumného šetření v oblasti zkoumané problematiky. Snahou bylo získat maximum informací, vypovídajících o relevantních psychologických, sociálních, kriminologických, kriminalistických i trestněprávních charakteristikách mladistvých osob ve vztahu k páčání trestné činnosti. V souvislosti s mým výzkumem budu analyzovat současnou podobu a vývoj situace v oblasti trestné činnosti osob mladistvých v regionu okresu Kroměříž v průběhu období 2004 – 2007 a poskytnout tak úplné informace nezbytné k posouzení vývoje jednotlivých skupin trestné činnosti ve vztahu k mladistvým.

Cílem této diplomové práce bylo v teoretické části vyjasnění problematiky kriminality mladistvých, a za pomoci odborné literatury vysvětlit základní pojmy, vývoj kriminality mladistvých, její příčiny a podmínky. Dále ve své práci popisují kriminogenní faktory vedoucí k páčání protiprávního jednání a stručně vymezují legislativní terminologii kriminality mladistvých tzn. uvádím zde prameny trestního práva a dále cílem diplomové práce bude zhodnotit sankční systém uplatňovaný vůči mladistvým dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

V praktické části jsou pak za pomoci obsahové analýzy dokumentů analyzovány uvedené hypotézy na základě jejichž výsledků bude zhodnocen současný stav kriminality mladistvých se zaměřením na množství spáchaných trestných činů (případů) ve vztahu k pohlaví, ke vzdělání, na problematiku kriminality mladistvých, a to zejména ve vztahu k násilné trestné činnosti, mravnostní trestné činnosti, majtkové trestné činnosti tzn. krádeže vloupáním, krádeže prosté a ostatní trestné činnosti. Dále se výzkum zaměřuje na osoby mladistvé páčající trestnou činnost ve vztahu k rodinnému prostředí, k umístění mladistvých ve výchovném ústavu, k recidivě tj. opakování trestné činnosti, nebo-li návrat k psychopatologickým jevům a k důvodům páčání trestné činnosti mladistvých i ve formě spolupachatelství.

Cílem diplomové práce je proniknout do všech aspektů kriminality mladistvých a to zejména:

- kolik trestných činů bylo v období 2004 – 2007 spácháno mladistvými a do jaké oblasti trestné činnosti spadají (násilná TČ, majetková TČ – krádeže vloupáním, krádeže prosté a ostatní trestná činnost, mravnostní TČ),
- kolik mužů a žen se podílelo na trestné činnosti mladistvých, v počtu kolika případů,
- jaká je úroveň vzdělanosti mladistvých pachatelů ve vztahu k trestné činnosti (základní vzdělání, středoškolské, SOU bez maturity),
- jaké výchovné rodinné prostředí působí na trestnou činnost mladistvých (úplná rodina se základním vzděláním x úplná rodina s vysokoškolským vzděláním x neúplná rodina),
- jaké jsou hlavní důvody páchaní trestné činnosti (vliv alkoholu a drog, vliv různých part, sebeuspokojení, finanční problém),
- kolik mladistvých pachatelů spáchalo trestnou činnost umístěných ve výchovném ústavu,
- kolik mladistvých se opakovaně podílelo na spáchání trestné činnosti (recidiva),
- kolik mladistvých spáchalo trestnou činnost ve formě spolupachatelství.

8.2 Objekt výzkumu

V souvislosti s provedeným výzkumem jsem do tohoto výzkumu zahrnul 239 respondentů mladistvých osob ve věku 15 - 18 let, kteří se dopustili jakékoliv trestné činnosti, ať už násilného, mravnostního nebo majetkového charakteru ve vztahu k jednotlivým kategoriím podílející se na trestné činnosti ve sledovaném období let 2004 - 2007, a to v rámci okresu Kroměříž.

Výzkum probíhal v následujících měsících leden, únor, březen a duben letošního roku.

8.3 Metodika

K metodologii prováděného výzkumu bylo přistoupeno k realizaci výzkumu u Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje, Územní odbor služby kriminální policie a vyšetřování v Kroměříži s předpokladem, že získaná zjištění budou komplexně charakterizovat kriminalitu mladistvých ve všech aspektech.

8.3.1 Výzkumné metody

Pro svou práci jsem si zvolil kvalitativní výzkum formou metody zpracování **obsahové analýzy dokumentů**. Hlavním cílem výzkumu je porozumět člověku a chápat jeho vlastní hlediska. Analýza dokumentů dotýkajících se zkoumaného problému je nezbytnou součástí výzkumu a je zaměřena na pachatele z řad osob mladistvých v rámci okresu Kroměříž, kteří se ve sledovaném období roku 2004 - 2007 dopustili jakékoliv trestné činnosti v oblasti jednotlivých druhů kriminality mající původ násilného, mravnostního či majetkového charakteru.

Během studia odborné literatury, publikací, zákonů, odborných článků a internetových zdrojů orientovaných na problematiku kriminality mladistvých a důvodů páchaní trestné činnosti, jsem se po jejich rozboru ubezpečil v představě, že pro splnění cíle zkoumání bude nejvhodnější a nejobjektivnější zvolit metodu obsahové analýzy dokumentů.

Při metodě výzkumu obsahové analýzy, jsem k tomuto účelu nejčastěji využil dostupné:

- vyšetřovací spisy,
- znalecké posudky,
- záznamy z rejstříku trestů,
- osobní spisy mladistvých,
- zápisy na městských i okresních úřadech, v institucích sociálního charakteru,
- osobní a místní znalosti kriminálního prostředí z řad osob mladistvých,
- formulář o trestném činu a formulář o známém pachateli.

I u těchto materiálů je nutné upozornit na nutnost ochrany osobních dat (Zákon č. 101/2000 Sb. ze dne 4. dubna 2000 o ochraně osobních údajů).

Z dokumentů (vyšetřovacích spisů) jsem získal údaje o mladistvém pachateli, zejména:

- osobní a rodinnou anamnézu,
- informace o rodině,
- informace o majetkových poměrech,
- zdravotní stav – psychický stav,
- informace o různých závislostech,
- údaje o případné kriminální minulosti,
- informace o chování v průběhu vyšetřování a dále o průběhu trestného činu.

Jako určitý typ dokumentu můžeme využít i **záznamy z psychologických vyšetření**. Smyslem těchto vyšetření je objektivně a exaktně zjistit individuální duševní vlastnosti nebo schopnosti. **Informační hodnotu** vyplývající z jejich vyhodnocení poskytují informace o osobnosti, určují, zda osoba je v pásmu normy nebo z něj úplně či v některých charakteristikách vybočuje. Kromě toho může člověk o sobě podat nepřímo řadu cenných informací, které by jinak nechtěl nebo ani nemohl sdělit.

8.3.2 Realizace výzkumu

Realizace vlastního výzkumu metodou obsahové analýzy dokumentů bylo provedeno u Policie České republiky, Krajské ředitelství, Územní odbor služby kriminální policie a vyšetřování v Kroměříži. Veškerá data k problematice kriminality mladistvých byla získána a vypracována z předložených dostupných vyšetřovacích spisů vedených a uložených u PČR, KŘ ÚO SKPV Kroměříž a z formulářů o trestném činu a formulářů o známém pachateli.

Důvodem zpracování získaných dat z vyšetřovacích spisů byla především skutečnost, že stav a dynamika vývoje kriminality páchané mladistvými představuje dlouhodobě jeden z nejzávažnějších problémů kriminality.

V přípravné fázi výzkumu byly z jednotlivých 239 vyšetřovacích spisů, formulářů o trestném činu a formulářů o známém pachateli získány údaje k osobám mladistvým, které se dopustily trestné činnosti v rámci okresu Kroměříž v letech 2004 – 2007.

Mladistvé pachatelé posuzujeme dle skladby trestné činnosti k jednotlivým kategoriím. V jakém poměru se na trestné činnosti podíleli mladiství v závislosti **na pohlaví** (muž x žena).

Mojí snahou bylo zjistit, které skupiny mladistvých pachatelů jsou z hlediska **úrovně vzdělanosti** nejrizikovější v závislosti na trestnou činnost.

Jakého **druhu kriminality** se mladiství pachatelé nejčastěji dopouští (majetková, násilná a mravnostní trestná činnost).

Násilná kriminalita, je v každé společnosti součástí širšího jevu vyskytujícího se **násilí**, které se omezuje na útok na fyzickou nebo psychickou integritu člověka ve smyslu úmyslného užití fyzického násilí, resp. pohrůžky násilím, vůči jiné osobě. Násilná kriminalita představuje rozsáhlou škálu kriminálních jednání od domácího násilí přes případy pouliční kriminality až po brutální vraždy a násilné projevy organizované kriminality, můžeme zde zahrnout vraždy, loupeže, únos, úmyslné ublížení na zdraví, vydírání, omezování osobní svobody, týrání svěřené osoby, násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel a jednotlivci.

Mravnostní kriminalita, je součástí tzv. obecné kriminality a společným rysem mravnostních trestných činů je jejich spjatost s pohlavním pudem. Společnost vytváří (mimo jiné i prostřednictvím trestního práva) své regulační mechanismy, kterými vyvíjí tlak na formování sexuálního chování jedince a dalších druhů jednání s lidskou sexualitou spojených. Sexuální morálka a sociálně tolerované sexuální chování však náležejí k nejproměnlivějším a nejmnohotvárnějším jevům sociální a kulturní historie lidstva.

Mravnostní trestné činy můžeme rozdělit na dvě odlišné skupiny:

- sexuální aktivita jejíž podstatou je ukájení **pohlavního pudu** formami, které společnost netoleruje - znásilnění, pohlavní zneužívání, ohrožování mravnosti, sexuální obtěžování,

- sexuální aktivita, která je spojena s **prostitucí** se ženami, znásilnění, kuplířství a pohlavní zneužívání.

Majetková kriminalita, je dlouhodobě výrazným negativním protispolečenským jevem. Útočí na vlastnické vztahy právnických nebo fyzických osob. Skladba majetkové trestné činnosti se nijak výrazněji nemění. Z hlediska kriminalistické taktiky je majetková kriminalita dělena podle druhového hlediska na krádeže prosté, krádeže vloupáním, ostatní krádeže, podvody a zpronevěry. V této oblasti jsem vyčlenil jednotlivé druhy trestných činů:

- **krádeže vloupáním** – se odlišují od ostatních majetkových TČ tím, že pachatelé před vniknutím do objektu překonávají různé překážky, k čemuž si mnohdy zhotovují nástroje nebo používají jako nástrojů různých předmětů nalezených poblíže místa trestného činu. Podle objektů napadení směřuje kriminální jednání na - prodejny, restaurace a hostince, byty, rekreační chaty, rodinné domy, školské zařízení, drobné provozovny, kanceláře a ostatní objekty,
- **krádeže prosté** – mají charakteristický společný znak присvojení si (zmocnění se) cizí věci a nakládání s ní jako s vlastní, pachatel se cizí věci zmocňuje aktivním jednáním, tj. sám nebo s pomocí jiné osoby vytváří předpoklady pro kriminální jednání a sám (nebo za účasti jiné osoby) také jedná. Zahrnujeme zde - kapesní krádeže, krádeže na osobách, krádeže věcí z osobních motorových vozidel, krádeže v bytech, krádeže jízdních kol, krádeže osobních vozidel a další,
- **ostatní trestná činnost** – zde zahrnujeme trestné činy - výtržnictví, sprejerství, maření výkonu úředního rozhodnutí, podílnictví, poškozování cizí věci, šíření toxikomanie, nedovolená výroba omamných a psychotropních látek a jedů.

V rámci výzkumu jsem se zaměřil na trestnou činnost spáchanou osobami mladistvými **ve formě spolupachatelství**, zda mladistvý spáchal trestný čin sám, a nebo společným jednáním dvou nebo více osob.

Zda mladistvý pachatel v době spáchání trestného činu byl umístěn ve **výchovném ústavu**. Na okrese Kroměříž se nacházejí dva výchovné ústavy v obcích Chvalčov a

Střílky, kde jsou umístěni mladiství ve věku 15 až 18 let pro nežádoucí poruchu chování u nichž byla nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova.

Při výzkumu jsem se rovněž zaměřil na všechny případy jednotlivých druhů trestné činnosti, kterých se dopustili mladiství a na základě informací o počtu spáchaných trestných činů, zda se mladiství stali opětovnými pachateli tj. **recidivisty**, kteří se dopouštějí opakované trestné činnosti. Strukturu recidivy negativně ovlivňují takové skutečnosti, jako je stoupající počet recidivujících mladistvých a krátké intervaly mezi propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody a spácháním dalšího trestného činu.

Další kategorií lze uvést, z jakého **výchovného rodinného prostředí** pocházejí mladiství, kteří se dopustili trestné činnosti. Z vyšetřovacích spisů bylo zjištěno, že mladiství pachatelé pocházejí jednak z úplné rodiny se základním vzděláním, z úplné rodiny s vysok školským vzděláním, a nebo jeden z rodičů má VŠ a druhý SŠ vzdělání, a za poslední pochází z neúplné rodiny. Zavadové prostředí v rodinách je všeobecně považováno za fenomén, jímž je kriminalita sledovaných věkových kategorií nejvýrazněji ovlivňována. Nejčastěji mezi příčinami figuruje negativní příklad rodičů či sourozenců, kteří se sami dopouštějí trestných činů. Další příčinou ovšem bývá i nezáměr rodičů o způsob využívání volného času, neschopnost či neochota jej jakkoliv pozitivně ovlivnit. Významná část mladistvých vyrůstá v neúplných rodinách. Jde především o rozvedená manželství nebo o manželství po úmrtí jednoho z rodičů, popř. o rodiny sice úplné, kde však není věnována potřebná pozornost výchově dětí.

Další zkoumaným souborem ve vztahu k mladistvým a jejich trestné činnosti jsou **důvody páčání trestné činnosti**, zejména se jedná o:

- ***Vliv alkoholu a drog.***

Závažným problémem kriminální scény mladistvých je, že kriminalita je ovlivňována působením alkoholu a drog. V pozadí mnohých trestných činů mladistvých je ovšem alkohol. Zjišťování vlivu alkoholu a jiných návykových látek na kriminalitu mladistvých je složité již jen proto, že sledování vlivu alkoholu bylo ve statistickém vykazování opuštěno. Dále také proto, že vliv těchto látek závisí na individuální odolnosti každého jednotlivce a je důležité zjistit, zda vliv alkoholu či jiné návykové látky bezprostředně vyvolal spáchání trestného činu nebo zda podle stupně závislosti pachatele na návykových látkách byla jeho

trestná činnost vyvolána potřebou si je buď přímo opatřit nebo alespoň na ně získat prostředky.

- ***Negativní vliv různých part.***

Jedná se o nedostatečný vliv rodiny na výchovu mladistvých, nedostatek zájmové činnosti, neexistující citové vazby a také nadbytek volného času vytvářející situaci, kdy mladiství tráví většinu svého času „na ulici“ a jejich jednání je následně determinováno vlivem tohoto prostředí. Existují sice tradiční party, v jejichž čele stojí nějaká vedoucí osobnost, avšak převažují spíše volnější formy part, jejíž členové se znají ze školy, z ulice a z restaurací. Trestné činnosti se tito pachatelé nedopouštějí ve stejném stabilním společenství, ale spíše nahodile se utvářejících skupinách, a ani její výtěžek si vždy nerozdělují stejným dílem, každý si ponechá to, co na místě odcizil.

- ***Sebeuspokojení.***

Mladiství pachatelé se trestné činnosti dopouštějí za účelem svého sebeuspokojení, kdy sám sobě dokazuje, že jeho sklony ke spáchání trestného činu spočívá v tom, že je schopen někoho okrást, provést vloupání, odcizit jakoukoliv věc. Sebeuspokojení mladistvému posiluje jeho vědomí, a respektive prožívá to, co se děje v určitých částech jeho mozku, může se ovládat vůli a ovlivnit tak svojí činnost, chce si vyzkoušet jaké to je spáchat trestný čin, touha po něčem novém a nepoznaném.

- ***Vliv finanční tísně.***

Motivem důvodu finanční tísně je opatřit si trestnou činností finanční prostředky k uspokojení své vlastní potřeby. Tyto finanční prostředky zejména pak mladiství využívají k nákupu drog, cigaret, alkoholu, nebo peníze použijí k uspokojení nutkavé a nezvládnutelné potřeby hraní (tzv. gamblerství).

8.3.3 Případová studie

Na ukázkou k uvedení do problematiky kriminality mladistvých v rámci prováděného výzkumu této práce, jsem se rozhodl z dostupných vyšetřovacích spisů vyhledat a uvést zde několik popisů realizovaných případů z jednotlivých druhů kriminality v rámci okresu Kroměříž a kasuistiku mladistvých pachatelů.

Cílem uvedení případů mladistvých pachatelů z jednotlivých druhů trestné činnosti charakteru násilné, mravnostní a majetkové povahy jsem chtěl poukázat na chování a jednání mladistvých, kteří jsou bezohlední, agresivní vůči obětem a udělat si takový celkový obrázek o naší budoucí generaci.

Případ z vyšetřovacího spisu násilné trestné činnosti:

Dva mladiství ve věku 17 a 18 let se ve večerních hodinách před restaurací Lípa dopustili trestného činu loupeže, kdy poškozenému muži ve věku 37 let údery do obličeje a kopanci do nohou způsobili pohmožděniny a lehký otřes mozku s délkou léčení 10 dní, při tomto jednání poškozenému odcizili mobilní telefon a tašku, ve které měl peněženku s finanční hotovostí 3450,-Kč. Jako motiv mladiství uvedli, že jich k protiprávnímu jednání vedla špatná finanční situace. Jeden z útočníků je studentem střední průmyslové školy; na základní škole prospěch i chování bez závad, na střední škole obdržel důtku. Nemá žádné předchozí delikty. Druhý z pachatelů je bez zaměstnání, ze SOU byl vyloučen po čtyřech měsících. I na základní škole měl opakovaně snížené známky z chování. Byl již řešen za přestupek majetkového rázu a v minulosti se již dopustil opakované trestné činnosti a to krádeže vloupáním do rekreačních chat; je vychováván otcem.

Případ z vyšetřovacího spisu mravnostní trestné činnosti:

Sedmnáctiletý mladistvý pachatel v době konání taneční zábavy venku v odlehlé části parku poblíž Kulturního domu znásilnil 19-ti letou přítelkyni svého kamaráda. U poškozené bylo provedeno lékařské vyšetření. Mladistvý měl již problémy na předchozím SOU, odkud byl vyloučen. I na současném učilišti již byl v podmínce za „drzé až sprosté“ chování. Žije v neúplné rodině vychováván matkou.

Případy z vyšetřovacího spisu majetkové trestné činnosti:

Parta tří mladistvých pachatelů v průběhu půl roku násilně vnikla do 6 rekreačních chat a kempové restaurace (krádež vloupáním). Kradli v podstatě vše, na co přišli, vesměs drobnosti; zdá se, že motivem nebyl primárně zisk, ale dobrodružství a rozptýlení. Nejdražšími odcizenými předměty byly dva obrazy a pamětní mince, celková škoda činila 12000,-Kč. Všichni tři mladiství byli učni, kamarádi z vesnice. Žádné vážné problémy v rodině nebo škole nejsou signalizovány, v minulosti se nedopustili žádné trestné činnosti.

Jeden učeň v oboru zedník na svém praktickém pracovišti odcizil dva mobilní telefony. Poté je ukryl ve své skříňce s tím, že si je později vyzvedne a prodá. Telefony byly vypátrány, viník vytipován a vzápětí se k trestnému činu přiznal. Ve škole měl slabý prospěch s kázeňskými problémy a neomluvenými hodinami (chování hodnoceno stupněm 3). Pochází z úplné rodiny, nemá žádné zjištěné delikty ani není evidován „sociálkou“.

Mladistvý pachatel ve věku 18 let středoškolák (Střední škola obchodní – průměrné výsledky, je považován za problematického) z neúplné rodiny se dopustil trestného činu sprejství, pomaloval nápisem „FAN“ stěnu rodinného domku, budovu banky a další objekty.

8.3.4 Kasuistiky mladistvých pachatelů**Kasuistika I.**Rodinné zázemí.

Mladistvý V. P. pochází z úplné rodiny, má oba vlastní rodiče. Otec je však alkoholik, byl ve VTOS, je agresivní, ve vzteku rozbíjí nábytek. Matka je v péči psychiatra. Má jednoho sourozence a to staršího bratra (18). Existují výhrady k zajišťování péče o děti ze strany rodičů. Rodiče nejsou schopni vykonávat nad svými dětmi patřičný dozor.

Od útlého mládí jsou s mladistvým výchovné problémy, objevují se krádeže. Mladistvý byl poslán na diagnostický pobyt v DDÚ, zde zjištěna citová deprivace a snaha na sebe upozornit. V. P. navštěvoval zvláštní školu. Z posudku této školy se dovídáme, že zde měl celou řadu kázeňských problémů, byly u něj zaznamenány krádeže a agresivní excesy. Opakovaně se dopouštěl útěků, lhal, podváděl, vulgární slovník. Je hodnocen jako „sociálně mazaný“. Využívá kamarády, k mladším je zlý.

Ze zprávy OPD zjišťujeme, že osobnost mladistvého je obtížně přístupná výchovnému působení ze strany odborných pedopsychologických pracovníků. Při pobytu ve výchovných ústavech narušuje psychoterapeutickou skupinovou práci a negativně ovlivňuje ostatní děti.

Trestná činnost.

V měsíci dubna po druhé hodině v noci přepadl ženu ve věku 58 let a zmocnil se tašky ve které měla poškozená finanční částku ve výši 1800,-Kč a osobní doklady. Následující den opět podobně jako v předešlém případě v pozdních nočních hodinách napadl muže ve věku 45 let, tomuto bitím pěstmi do obličeje a do hlavy způsobil zranění v oblasti hlavy, ze zadní kapsy kalhot mu odcizil peněženku s obnosem 700,-Kč.

Mladistvý se vedle loupeží dopouštěl i krádeží. Nejméně ve dvou případech se vloupal do rekreačních chat. Za trestnou činnost mu byl vyměřen souhrnný trest 12 měsíců s podmínkou na 2 roky.

Představy o budoucnosti.

Chtěl by mít vlastní rodinu, zázemí. Pro okolí by chtěl být dobrý člověk. Plánuje vyučit se nebo dočasně odejít na montáže do Německa. V budoucnu by si chtěl všechno vynahrádit, co mu vzal dosavadní život – holky, kamarády, diskotéky. Šťěstí si představuje jako mít rodinu, zestárnout a dívat se na TV, žít naplno, rozumět si s rodinou, někoho milovat, mít štěstí, radost z něčeho. Při dotazu na své představy o množství potřebných peněz pro spokojený život odpovídá, že „to tolik není o penězích, chtěl by, aby měli nějaké navíc, mohli jet o víkendu na výlet apod., aby mohl rozmazlovat děti“.

Sebehodnocení.

Váží si na sobě přátelské povahy. Za špatné vlastnosti označuje, že vždycky nepřemýšlí, snadno „vlítne do blbosti“. Zdroj problémů vidí hlavně v kamarádech, částečně i v sobě. Budoucnost vidí ve sportu, chtěl by se stát profi boxerem. Pokud to nevyjde, tak dosti vágně hovoří o nějaké práci, kterou by si našel.

Psychologické vyšetření.

Výrazně pozitivní vztahy chová k matce, dále pak k sourozenci, vlastního otce vnímá jako převážně špatného. Domov přijímá s jistými výhradami, je však na něj emočně vázán. Překvapivě bez testové identifikované výraznější agresivity – násilné jednání spíše záleži-

ností instrumentálního zacházení s obětí (zastrašeni). Intelektové schopnosti v složce non-verbální v pásmu nadprůměru. Extrovert, družný, spontánní. Dovede se prosadit, vůči autoritám zachovává respekt. Dobré vztahy k vrstevníkům, jsou však patrné konkurenční rysy. Normy společnosti respektuje, i když navenek se prezentuje jako antisociální. Akceptace společenských norem je však limitována nižším intelektem, takže dochází pouze k rámcovému pochopení.

Kasuistika II.

Rodinné zázemí.

Mladistvý T. L. pochází z rozvedené rodiny, rodiče se rozešli v 8 letech a v 11 letech bylo jejich manželství formálně rozvedeno. Před rozvodem rodiče s ním bydleli v rodinném domě. Rodiče se často hádali, mladistvému bylo do breku, špatně to snášel. V opilosti otec matku mlátil. Rozvod nesl velmi špatně, často utíkal z domu, chtěl žít s vlastním otcem. Byl vychováván střídavě matkou, otcem a babičkou.

Do základní školy nastoupil v 6 letech, s nástupem do školy nemá spojenou žádnou negativní vzpomínku. Na ZŠ měl dobrý prospěch. Od vlastního otce dostával bití i za špatné známky, když přinesl pětku nebo čtyřku, také ho trestali tím, že nesměl ven. Přestal se učit. Rodiče se pak začali hádat i kvůli jeho prospěchu a výchovným metodám.

Učiliště si vybral podle toho, kam šel kamarád. Na SOU začal zneužívat drogy a začal s tím mít problémy. Kouřil marihuanu, zneužíval pervitin (šňupáním). V 17 letech pak rozšířil repertoár o extázi, LSD, pervitin začal zneužívat injekční formou.

Trestná činnost.

Ve věku 15 let se snažil vytrhnout 46-leté poškozené kabelku, to se mu však pro aktivní odpor poškozené nepodařilo. Tentýž den o něco později se opět snažil násilím vytrhnout kabelku poškozené 54-leté ženě, ve snaze strhnout ji kabelku z ramene srazil poškozenou na zem, přičemž došlo k roztržení popruhů a odcizení kabelky s finanční hotovostí 4600,- Kč. Za trestný čin loupeže byl mladistvý odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 22 měsícům s podmínkou na 3 roky a byl mu uložen dohled probačního pracovníka.

Představy o budoucnosti.

Ve 20 letech by chtěl vést „řádný život“, mít dobrou práci, byt, rodinu a pracovat. Tvrdí, že by mu stačilo vydělávat 10 tisíc/měsíc. Nejvíce se těší na rodinu. Jeho životní partnerka by měla být upřímná, věrná a tolerantní.

Sebehodnocení.

Říká, že je upřímný, s každým dobře vychází, má chuť do života, domnívá se, že se hodně změnil v chování, žádné další změny na sobě nepovažuje za nutné. V současnosti si váží především matky, přítelkyně a otce – pomohli mu, drží ho psychicky. Největší chybu svého života vidí v tom, že začal fetovat a shánět prostředky na drogy. Loupeží se dopouštěl proto, že měl dojem, že to vynese více peněz než krádeže.

Psychologické vyšetření.

Výrazně vázán na vrstevníky, bez problémů se začleněním mezi ně. Vysoká aspirační úroveň, potřeba prosadit se, dominantní. Nejvíce si cení babičky (u které bydlel), pak otce (za kterým začal utíkat po rozchodu rodičů), matky s výhradami (očividně nestabilní výchovné prostředí). Hodnoty společnosti akceptuje. Hladina agresivity nezvýšena, spíše vztek, zřejmě bez útočné složky. Osobnost extravertovaná, intelektově průměr. Emocionalita korigována rozumem, ovšem méně realistická sociální percepce, nezralost. Naznačena tendence unikat před problémy, a to i do nemoci, neschopný přijmout odpovědnost za vlastní jednání. Návykové chování testově odmítá, na nevědomé úrovni se k drogové zkušenosti nehlásí. Vzniká podezření, že svou drogovou „kariéru“ zmiňuje v anamnestickém rozhovoru pro zvýšení „zajímavosti“ svého života.

Kasuistika III.

Rodinné zázemí.

Mladistvý vychováván matkou, o té mluví velmi dobře, zdůrazňuje, že se s ním máma na ZŠ učila, atmosféra doma bez problémů. Otec odešel v jeho pěti letech, neplatil alimenty, došlo i k soudu. Má o pět let staršího bratra z předchozího manželství matky, ten žije mimo rodinu, ale kontakty udržuje. O sobě sděluje, že s ním doma (údajně) nebyly žádné problémy, nedopouštěl se násilí, šikany ve škole apod. Svou výchovu označuje za dobrou.

Na ZŠ nebyl v žádné partě, všichni tam prý kamarádili dohromady. S členy party, se kterou loupil, se seznámil na diskotéce.

Trestná činnost.

Loupeží se dopouštěl s partou, s násilím nebo pohrůžkou, z útoků si odnášeli hlavně mobilní telefony. Loupežné přepadení prováděl samozřejmě pro zisk, ale i pro snahu něco si dokázat. Na otázku proč loupil vysvětluje, že mu to přišli nejjednodušší. Poprvé to vyšlo a pak se už v tom pokračovalo. Trestnou činnost páchal mezi 16. a 17. narozeninami (údajně je to jeho první trestná činnost), není schopen přesně říci, proč kriminalitu páchal, hlavní asi byla síla party, bylo mu s nimi dobře. Chtěl to zkusit, odreagovat se. Budí dojem spíše submisivního člena party, který se připojil k trestné činnosti iniciované dominantnějšími členy – možná záměrná stylizace nebo důsledek jeho neurotického ladění. Byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 2,5 roku, vinu za vysoký trest přičítá špatnému výkonu advokáta ex offio. Byl souzen na svobodě, nebyl ve vazbě.

Záliby, volný čas, vztahy.

Mezi jeho hlavní koníčky patří počítač, baví ho to a vyzná se v nich. Dost času prý strávil na internetu. Dále hrál tenis, ne v oddíle, ale jen tak v místě bydliště. Kroužky žádné nenavštěvoval. Velmi rád chodil s partou na diskotéky, poslouchá především komerční techno. Před nástupem trestu měl stálejší známost. Tvrdí, že dívka neví o tom, že je ve VTOS, přestal se jí ozývat. Již před uvězněním si připravoval půdu tím, že hovořil o možném odchodu za prací na Západ (Anglie). Nyní řeší problém, zda a jak se jí ozvat, zřejmě se obává, že ho již ozelela. O zakládání rodiny neuvažuje, po chvíli váhavě tuto možnost připouští s tím, že rozhodně mnohem později.

Sebehodnocení.

Jako svou pozitivní vlastnost uvedl, že je hodný (!), nevyhledává problémy; na námitku, že jeho trestná činnost tomu ne zcela odpovídá, neumí či nechce reagovat, poté argumentuje svou tendencí nechat se svést od party. Tvrdí, že se nechce již spojit se svou starou partou, myslí si, že to půjde žít v souladu s normami. Chtěl by pracovat jako prodavač (nejlépe v hypermarketu) a vyučit se v obchodním učilišti, v oboru sportovních potřeb nebo počítačů. Chtěl by se mít celkově dobře.

Psychologické vyšetření.

Introvertně zaměřený, psychicky méně vyrovnaný, neurotická symptomatika, tenze, úzkost, depresivní ladění, hysterické příznaky, egocentričnost. V minulosti 2x až 3x psychologicky vyšetřován na ZŠ zřejmě kvůli dyslexii. Jedná se o jedince impulsivního, se zvýšenou hladinou úzkostnosti, má špatné představy i sny. Má problémy se začleněním mezi vrstevníky, chová k nim konkurenční postoje. Odmítá normy dané společnosti. Zvýšená hladina fyzické agresivity, zvýšená ochota jít do konfliktu. Dále disharmonická složka osobnosti, zúžený rozsah prožívání, mělké emoce při neznalosti vlastní osoby – vědomě se prezentuje jinak, než jaký je. Zde patrná i snaha po autostylizaci, odmítnutí viny.

Závěrem bych chtěl uvést, že na základě ukázky jednotlivých případů z kriminálního chování a kasuistik mladistvých se nám ukazuje, že nové legislativní změny jsou vysoce potřebnými k odbornějšímu a věcně správnějšímu zacházení s mládeží. Je potřeba jednoznačně říci, že informace o osobnosti a dalších charakteristikách mladistvého pachatele a jeho sociálním zázemí jak jsem našel v trestních spisech, nebudou v žádném případě při řádné aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže postačovat.

Analýza kriminálních případů mladistvých ukázala, že v budoucnosti by neškodilo více se zabývat okolnostmi, které umožnily spáchání konkrétních trestných činů. Mnohé věci, o kterých se ze spisů či posudků dozvídáme svědčí o natolik patologické situaci v rodinném, školním a sociálním zázemí, že by bylo vhodné je blíže analyzovat a hlavně ve prospěch mladistvého udělat adekvátní zásahy.

8.4 Hypotézy výzkumu

Zvláštní výzkumnou pozornost jsem věnoval informacím a rozboru výzkumných dat z vyšetřovacích spisů vztahujících se ke kriminalitě mladistvých. Dle dosavadních poznatků a zkušeností týkajících se problematiky kriminality mladistvých, jsem stanovil devět základních hypotéz této práce:

- H 1.** Absolutní a relativní četnosti zastoupení mladistvých pachatelů je podle jednotlivých druhů kriminality v letech 2004 – 2007 nejvyšší u majetkové trestné činnosti.
- H 2.** Páchání trestné činnosti mladistvých v závislosti na pohlaví se dopouštějí častěji muži než ženy.
- H 3.** Nejméně problémoví pachatelé ve vztahu k páčání trestné činnosti budou mladiství středních škol a gymnázií, vzhledem k úrovni jejich vzdělanosti, kterou považujeme za nejvyšší.
- H 4.** Převážná většina mladistvých pachatelů častěji páchá delikty v oblasti krádeží vloupáním a krádeží prostých, než u ostatní, násilné a mravnostní trestné činnosti.
- H 5.** Hlavní příčinou vedoucí ke spáchání trestných činů u mladistvých, dochází zejména vlivem návykových látek (alkohol, drogy).
- H 6.** Za nejrizikovější skupinu mladistvých podílející se na trestné činnosti z hlediska výchovy v rodinném prostředí, považují častěji mladistvé pocházející z neúplné rodiny.
- H 7.** Z celkového počtu trestné činnosti mladistvých, se více jak z jedné poloviny dopustili mladiství umístění ve výchovném ústavu.
- H 8.** Čím větší je nárůst trestné činnosti u mladistvých, tím větší je riziko opakované trestné činnosti (recidivy).
- H 9.** V důsledku organizování trestné činnosti osob mladistvých dochází k přejímání způsobu tohoto chování, což má za následek páčání trestné činnosti formou spolupachatelství

Při zpracování statistických významných rozdílů u jednotlivých hypotéz použiji popisné statistiky, jsem si však vědom možnosti statistického zpracování. Pro účely diplomové práce jsem však využil absolutní a relativní četností k určení významnosti.

8.5 Analýza a interpretace výsledků

V této diplomové práci byly získány dostupné informace a data jak z vyšetřovacích spisů, tak i z policejních statistik vedených na základě vyplněných formulářů o trestném činu a formulářů o známém pachateli související se zkoumanou problematikou kriminality mladistvých na okrese Kroměříž v období let 2004 - 2007.

Hlavním cílem mého výzkumu bylo identifikovat a analyzovat problematiku kriminality mladistvých v závislosti na četnosti jednotlivých druhů kriminality, na pohlaví, na úroveň vzdělanosti, na strukturu kriminality mladistvých, na důvody vedoucí ke spáchání trestných činů, na trestnou činnost z hlediska výchovy v rodinném prostředí, na umístění mladistvých ve výchovném ústavu, na vývoji opakované trestné činnosti (recidivy) a na způsobu provedení trestných činů.

Na základě provedeného výzkumu jsem dospěl k následujícím závěrům dle stanovených hypotéz.

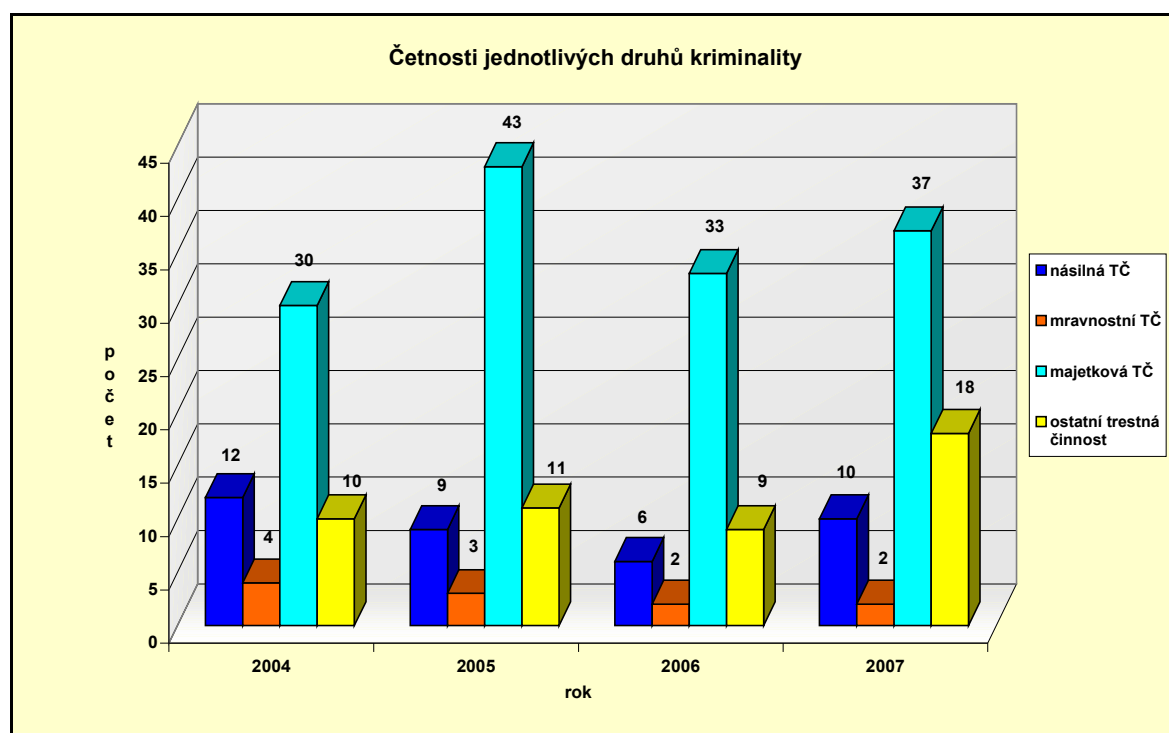

Hypotéza č. 1

Absolutní a relativní četnosti zastoupení mladistvých pachatelů je podle jednotlivých druhů kriminality v letech 2004 - 2007 nejvyšší u majetkové trestné činnosti.

Tab. 1. Přehled četnosti jednotlivých druhů kriminality

Četnosti jednotlivých druhů kriminality				
	2004	2005	2006	2007
<i>násilná TČ</i>	12	9	6	10
<i>mravnostní TČ</i>	4	3	2	2
<i>majetková TČ</i>	30	43	33	37
<i>Ostatní trestná činnost</i>	10	11	9	18

Obr. 1. Graf závislosti přehledu četnosti jednotlivých druhů kriminality

Provedenou analýzou získaných dat z vyšetřovacích spisů a formulářů o trestném činu bylo zjištěno, že se **hypotéza** v celém svém rozsahu **potvrdila**.

Vyhodnocení:

Ve struktuře kriminality páchané mladistvými ve sledovaném období let 2004 - 2007 představuje vývoj majetkové trestné činnosti převážnou část celkové kriminality. Z výsledku je patrné, že početně nejvýznamnější skupinu tvoří mladiství pachatelé, kteří se dopouštějí majetkové trestné činnosti. Tento trend trestné činnosti majetkové povahy má vzestupnou tendenci. V roce 2004 je registrováno spáchaných skutků majetkové trestné činnosti mladistvými v počtu 30, v následujícím roce 2005 dochází k výraznému nárůstu počtu na 43 a následně v roce 2006 dochází k výraznému poklesu trestné činnosti na 33 spáchaných skutků mladistvými. V roce 2007 opět dochází k mírnému nárůstu na celkový počet 37, čili data jasně ukazují, že trestná činnost majetkové povahy není stabilní, ale podle grafu je kriminalita kolísavá a je zaznamenán vzestup této trestné činnosti (viz. tabulka a graf č. 1).

Patrně nelze tuto skutečnost jednoznačně označit jako "pozitivní trend", a to s ohledem na měnící se pojetí škody nikoli nepatrné, jejíž hranice je od roku 2002 stanovena na 5 000 Kč.

Mladiství páchají především majetkovou trestnou činností, jejímž motivem je úsilí nabýt rychle a pokud možno bezpracně finanční prostředky potřebné k uspokojení jejich krátkodobých potřeb zaměřených na získání atraktivního a luxusního zboží, jež je pro ně jinak zcela cenově nedostupné, jakož i na nákup alkoholu, tabákových výrobků, drog, úhrady za jízdu taxíkem, opatřování si peněz na diskotéky, prostředky k hraní na hracích automatech apod. Do značné míry se jedná o reakci na převažující konzumní způsob života společnosti

Na druhém místě má nejvyšší zastoupení mladistvých pachatelů podle druhů kriminality ostatní trestná činnost, která ve sledovaném období 2004 - 2007 registruje v období tří let vyrovnanou bilanci v počtu spáchaných skutků trestné činnosti mladistvými, ale v posledním roce dochází k výraznému vzestupu. V roce 2004 je registrována ostatní trestná činnost spáchaná mladistvými v počtu 10 skutků, v roce 2005 je zaznamenán počet 11 spáchaných skutků a v roce 2006 dochází k mírnému poklesu trestné činnosti v počtu spáchaných skutků na 9. Nejvyšší nárůst vykazuje rok 2007, kdy ostatní trestná činnost dosahuje hodnoty v počtu spáchaných skutků 18 (viz. tabulka a graf č. 1).

Dalším ukazatelem četnosti jednotlivých druhů kriminality spáchaných mladistvými statistická data registrují násilnou trestnou činnost, jejíž trend má v celkovém součtu klesající tendenci. Ve sledovaném období v roce 2004 data vykazují počet zastoupení mladistvých na násilné trestné činnosti v počtu 10, v následujícím roce 2005 počet mírně klesá na 9 a v roce 2006 má trestná činnost klesající tendenci až na 6 spáchaných skutků mladistvými. V roce 2007 je sice zaznamenán nárůst trestné činnosti v počtu 10, ale v konečné bilanci můžeme konstatovat, že nárůst trestné činnosti násilného charakteru klesající tendenci (viz. tabulka a graf č. 1).

Z hlediska celkového nápadu mladistvých pachatelů u jednotlivých druhů kriminality tvoří zanedbatelnou část mravnostní trestná činnost, která je ve sledovaném období 2004 - 2007 nepatrná, a má stabilizovaný vývojový trend. Její stav má klesající hodnotu a v posledních dvou letech se registruje na stejné úrovni co do počtu spáchaných skutků mladistvými. V roce 2004 je zaznamenán počet 4, v roce 2005 dochází k mírnému poklesu na počet 3 a v letech 2006 a 2007 vykazuje trestná činnost stejné hodnoty v počtu 2 spáchaných skutků mladistvými (viz. tabulka a graf č. 1).

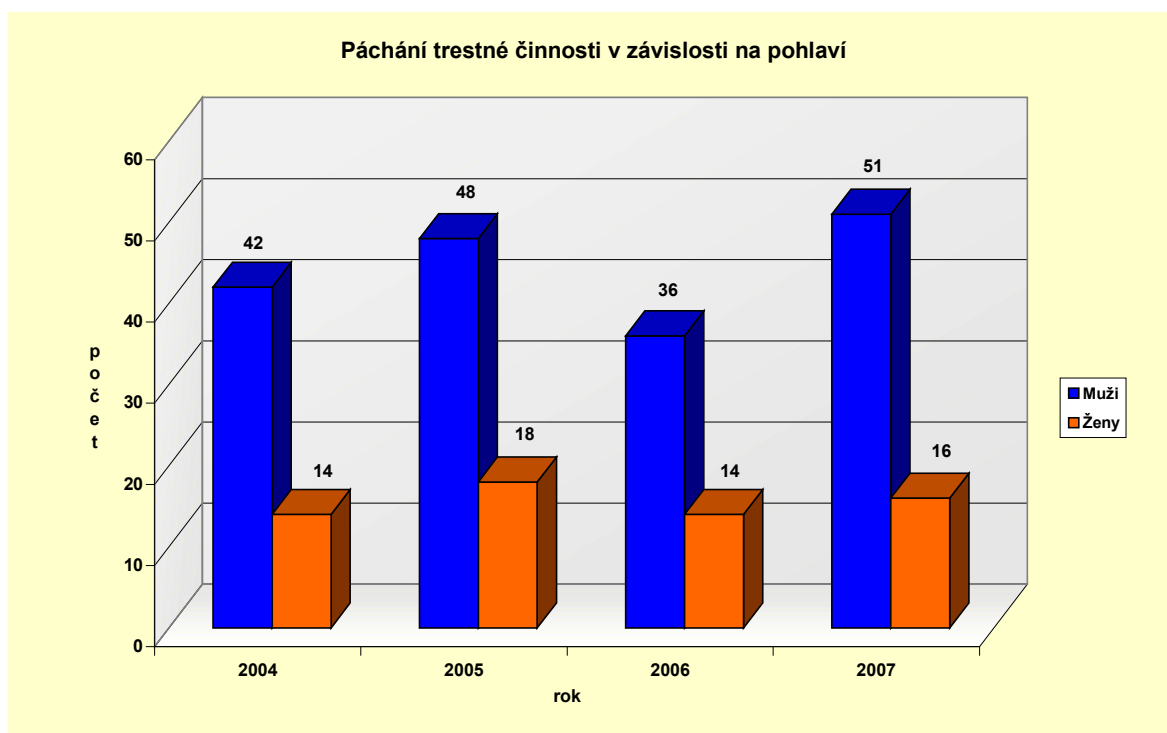
U mravnostní kriminality do popředí vystupují specifické rysy spjaté zejména s osobností pachatele, pohlavní nezdrženlivosti, či pohlavní nevyzrálosti a poruchy v oblasti sexuálního pudu. U mladistvých je nejrozšířenější trestný čin pohlavní zneužívání, znásilnění ve spojení s trestným činem vydírání.

Hypotéza č. 2

Páchání trestné činnosti mladistvých v závislosti na pohlaví se dopouštějí častěji muži než ženy.

Tab. 2. Přehled kriminality ve vztahu k pohlaví

Kriminalita mladistvých ve vztahu k pohlaví				
	2004	2005	2006	2007
<i>Muži</i>	42	48	36	51
<i>Ženy</i>	14	18	14	16

Obr. 2. Graf závislosti páchaní trestné činnosti na pohlaví

Provedenou analýzou dostupných statistických dat získaných z vyšetřovacích spisů a formulářů o známém pachateli bylo zjištěno, že se tato **hypotéza zcela potvrdila**.

Vyhodnocení:

Z podrobnější analýzy páchaní trestné činnosti mladistvých v závislosti na pohlaví v roce 2004 - 2007 jednoznačně převažují muži.

U páchaní trestné činnosti mladistvých mužů z hlediska sledovaného období zjišťujeme vzestupnou tendenci mladistvých pachatelů ve sledovaném období, kteří se podílí na celkové kriminalitě. V roce 2004 počet mladistvých pachatelů se pohybuje v hodnotě 42, v následujícím roce 2005 počet mladistvých pachatelů vzrostl na 48, v roce 2006 počet mladistvých klesá na 36 a v roce 2007 dochází k nárůstu mladistvých pachatelů v počtu 51 (viz. tabulka a graf č. 2).

Delikventní chování se významně častěji objevuje u mladistvých chlapců než dívek. Jednotlivých prediktorů delikventního chování by se dala vyjmenovat celá řada - osobnost, rodina, škola, společnost a prostředí.

Co se týče kriminality mladých dívek, ta se pohybuje z pohledu sledovaného období celkové kriminality v rovnoměrné rovině. V roce 2004 a 2006 se dopustilo trestné činnosti v počtu 14 mladistvých pachatelů (žen), v roce 2005 došlo k nárůstu mladistvých pachatelů (žen) v počtu 18 a v roce 2007 došlo ke snížení mladistvých pachatelů (žen) v počtu 16. Ve světle těchto čísel lze říci, že zjištěná celková trestná činnost žen skutečně stoupla (přinejmenším ve sledovaném období) a tento vzestup jako celek není zanedbatelný, ač lze hovořit spíše o tendenci ke stagnaci, což zřejmě může mít částečně souvislost se změnou hranice trestní hmotné škody (viz. tabulka a graf č. 2).

Od roku 2002 byla zvýšená hranice, od které teprve je možno spáchat trestný čin majetkové povahy, a to z částky 2 000 Kč na 5 000 Kč.

Kriminalita mladistvých žen má stabilně dlouhodobě výrazně nižší podíl na celkové kriminalitě než kriminalita mladistvých mužů. Teorií, které se snaží tuto skutečnost objasnit, je celá řada (biologické, psychologické, sociologické, jejich kombinace, různé feministické apod.). Nicméně žádná z nich ji nevysvětluje uspokojivě.

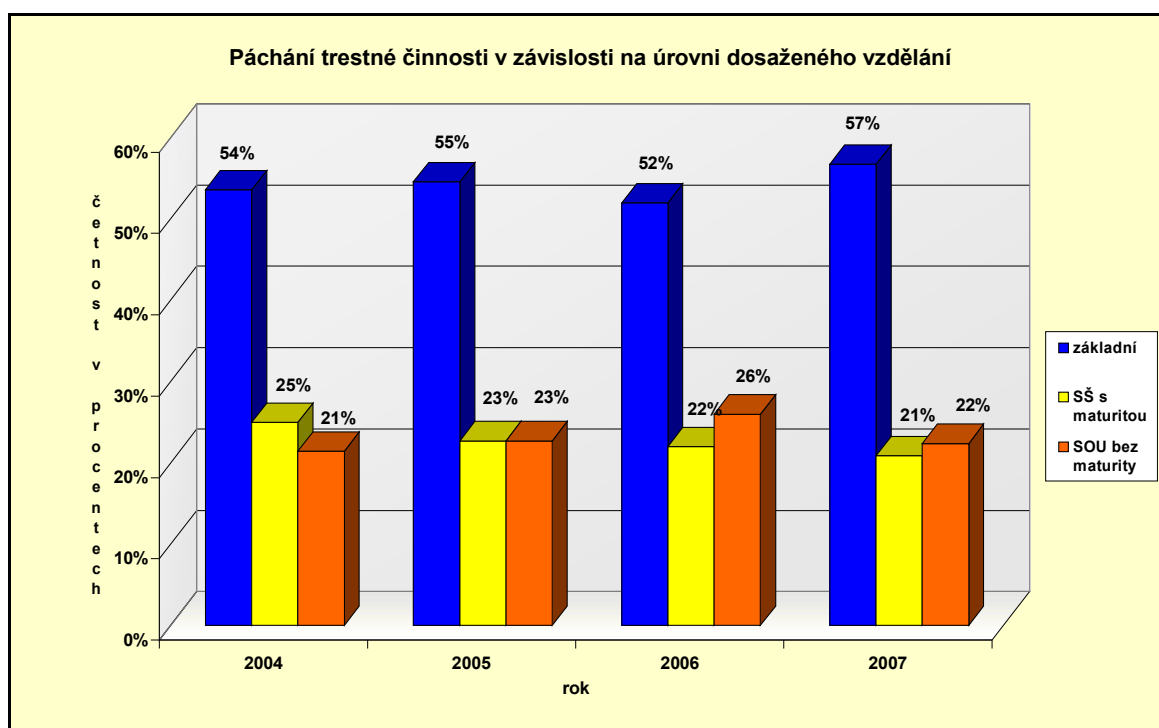
Pohlaví pachatele: biologické odlišnosti obou pohlaví vedou k diferencím ve fyzických a psychických vlastnostech, které se promítají do způsobu páčání. Rysy příznačné pro ženy pachatelky: řídká plánovitost a příprava na skutek, řídké spolupachatelství, nižší agresivita, celkově jednodušší provedení činu.

Hypotéza č. 3

Nejméně problémoví pachatelé ve vztahu k páčání trestné činnosti budou mladiství středních škol a gymnázií, vzhledem k úrovni jejich vzdělanosti, kterou považujeme za nejvyšší.

Tab. 3. Úroveň vzdělanosti pachatelů trestné činnosti

Úroveň vzdělanosti u pachatelů trestné činnosti				
	2004	2005	2006	2007
<i>základní</i>	54%	55%	52%	57%
<i>SŠ s maturitou</i>	25%	23%	22%	21%
<i>SOU bez maturity</i>	21%	23%	26%	22,00%

Obr. 3. Graf závislosti páčání trestné činnosti na úrovni dosaženého vzdělání

Provedenou analýzou dostupných statistických dat získaných z vyšetřovacích spisů a formulářů o známém pachateli bylo zjištěno, že i tato **hypotéza se potvrdila**.

Vyhodnocení:

Provedeným výzkumem ve sledovaném období 2004 - 2007 jsem zjistil, že nejméně problémoví pachatelé ve vztahu k páčání trestné činnosti jsou mladiství s nejvyšším stupněm vzděláním tj. úroveň středoškolského vzdělání (gymnázia), kdy od roku 2004 - 2007 má počet mladistvých pachatelů klesající tendenci z 25 % na 21 %. Poté následují mladiství pachatelé SOU bez maturity, kdy od roku 2004 do roku 2006 počet pachatelů stoupl z 21 % na 26 %, ale v roce 2007 počet mladistvých pachatelů poklesl na 22 %. Nejvýraznější skupinou páčající trestnou činnost, jsou mladiství pachatelé se základním vzděláním, kdy počet pachatelů narůstá od roku 2004 do roku 2005 o 1 % (z 54 % na 55 %), v roce 2006 počet pachatelů klesá o 3 % (52 %), a v roce 2007 opět počet pachatelů stoupá o 5 % (57 %) - (viz. tabulka a graf č. 3).

Dosáhnout značných vědomostí a znalostí u mladistvých pachatelů je samozřejmě nutné, ovšem nemělo by to být na úkor vštěpování citů, morálky a pozitivních hodnot. Důležitá bývá také reakce školy na zjištěné asociální chování mladistvého. Neobjektivní sankce, přehlížení zcela zjevných přestupků, nejasná pravidla žádoucího chování, degradace a nemožnost odčinit přestupek - všechny podobné postoje mohou napomáhat vývoji směrem ke kriminalitě.

Dalším faktorem je nedostatečné a neúplné vzdělání. U některých mladistvých je zjišťována podprůměrná inteligence, která se projevuje v nedostatku sebekritičnosti, scestných zájmech na jedné straně a naopak pocitu nedoceněnosti na straně druhé. Tito mladiství nemají konkrétní představy o životní perspektivě a to ani do relativně blízké budoucnosti.

Vyšší stupeň vzdělání a pracovní kvalifikace umožňuje mladistvému pachateli vypracovat dokonalejší způsob páčání. Některé znalosti a dovednosti získané vzděláním nebo pracovní činností jsou přímo využitelné k páčání trestné činnosti.

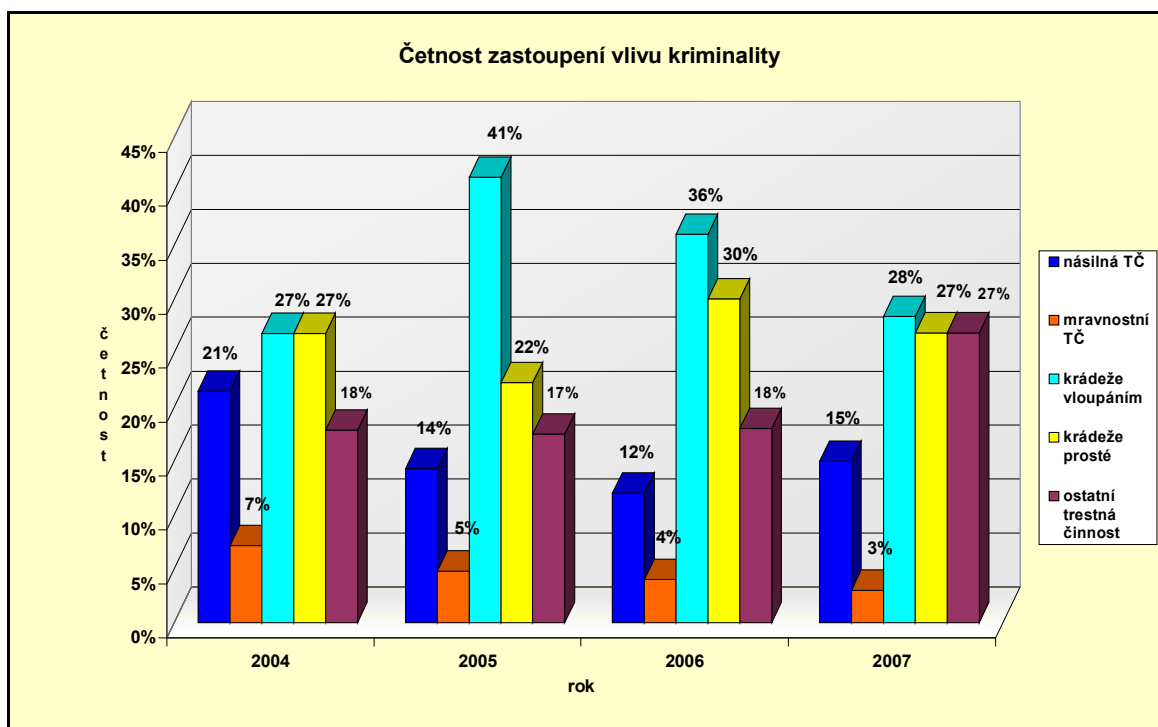

Hypotéza č. 4

Převážná většina mladistvých pachatelů častěji páchá delikty v oblasti krádeže vloupáním krádeže prosté než u ostatní, násilné a mravnostní trestné činnosti.

Tab. 4. Struktura kriminality mladistvých

Struktura kriminality mladistvých				
	2004	2005	2006	2007
<i>násilná TČ</i>	21%	14%	12%	15%
<i>mravnostní TČ</i>	7%	5%	4%	3%
<i>krádeže vloupáním</i>	27%	41%	36%	28%
<i>krádeže prosté</i>	27%	22%	30%	27%
<i>ostatní trestná činnost</i>	18%	17%	18%	27%

Obr. 4. Graf četnosti vlivu kriminality

Provedenou analýzou dostupných statistických dat z vyšetřovacích spisů a formulářů o trestném činu bylo zjištěno, že i tato **hypotéza se plně potvrdila**.

Vyhodnocení:

Na základě výzkumu statistických údajů z vyšetřovacích spisů a formulářů o trestném činu, jichž se dopustili mladiství pachatelé tvoří početně nejvýznamnější skupinu mladistvů, kteří se dopouštějí především trestného činu krádeže vloupáním. Tato kriminalita je ve sledovaném období velmi rozkolísaná. V roce 2004 vykazuje společně s případy krádeží prostých 27 % skutků, a poté v následujícím roce 2005 kriminalita krádeží vloupáním prudce stoupala na 41 %. V posledních dvou letech 2006 a 2007 kriminalita klesla na 36 % a rok později dokonce na 28 % spáchaných trestných skutků mladistvými (viz. tabulka a graf č. 4).

V případech krádeží vloupáním se jedná především o vloupání do automobilů, restaurací, školních zařízení, prodejen, rodinných domů, bytů, rekreačních objektů, garáží, kanceláří, novinových stánků apod. Z hlediska struktury kriminality je typickým a nejfrekventovanějším majetkovým trestným činem krádež (§ 247 TZ). V rámci jednotlivých forem krádeží se mladiství podílejí častěji na krádežích vloupáním než na krádežích prostých.

U krádeží prostých ve sledovaném období v roce 2004 je evidována společně s krádeží vloupáním na 27 %, v roce 2005 má kriminalita klesající tendenci na 22 %, poté v roce 2006 prudce stoupá až na 30 % a v roce 2007 opět mírně klesá k 27 %. Krádeže prosté jsou považovány za typickou formu pouliční kriminality. Trestných činů zahrnovaných mezi krádeže prosté se dopouštějí mladiství pachatelé nejčastěji ve formě krádeží věcí z aut, krádeží na osobách, krádeží v bytech, krádeží dvoustopých motorových vozidel a jízdních kol. Stejně jako u krádeží vloupáním i u krádeží prostých jde z části o pachatele příležitostné, ale často i o pachatele profesionální, mnohdy napojené na organizovaný zločin (viz. tabulka a graf č. 4).

Poté s odstupem na základě výzkumu ve sledovaném období následuje ostatní trestná činnost, která zahrnuje trestné činy (výtržnictví, sprejerství, maření výkonu úředního rozhodnutí, podílíctví, poškozování cizí věci, nedovolená výroba omamných a psychotropních látek a jedů a šíření toxikomanie). Ostatní trestná činnost se v letech 2004 až 2006 udržuje ve stejné rovině na 18 %, pouze v roce 2005 TČ klesla o 1 %, naopak v roce 2007 výrazně kriminalita stoupala až na 27 %. Na tomto místě je ovšem třeba zdůraznit, že dle

stagnaci trestné činnosti v letech 2004 - 2006 může vypovídat dobrá a specificky zaměřená práce Policie České republiky, i když v roce 2007 kriminalita výrazně stoupla, což může mít za následek, že mladiství pachatelé se při páchání trestné činnosti více zapojují do "profesionálních" organizovaných zločineckých skupin, mají více zkušeností s výrobou a distribucí psychotropních látek (viz. tabulka a graf č. 4).

Další významnou skupinou jsou mladiství pachatelé, kteří se dopouštějí trestné činnosti, jejichž charakteristickým prvkem je násilí a které jsou namířeny proti životu nebo zdraví lidí nebo svobodě a lidské důstojnosti. Také u násilné kriminality došlo v období 2004 k výraznému vzestupu 21 %, pak následuje v období dvou let pokles trestné činnosti a to v roce 2005 na 14 % a v roce 2006 na 12 %. V roce 2007 opět dochází k mírnému nárůstu násilné trestné činnosti na 15 % (viz. tabulka a graf č. 4).

Obecně lze říci, že násilná trestná činnost má ve sledovaném období sestupnou tendenci a její rozložení závisí na takových sociodemografických charakteristikách mladistvých pachatelů, jako je pohlaví, věk, bydlení ve městě či na venkově, dále na sociálně ekonomickém statusu a na stupni dosaženého vzdělání. Násilí je podmíněno sociálně, kulturně, politicky, ekonomicky, psychologicky a fyziologicky.

Poslední skupinou trestné činnosti tvoří mravnostní kriminalita, která je spjatá s pohlavním pudem. Mravnostní kriminalita ve sledovaném období 2004 - 2007 vykazuje klesající tendenci ze 7 % na 3 %. Klesající mravnostní trestná činnost může být ovlivňována latentní kriminalitou, čili není registrována v oficiálních statistikách. Hlavní fenomén latentní (skryté) kriminality je okamžitá výhrůžka ze strany pachatele (viz tabulka a graf č. 4).

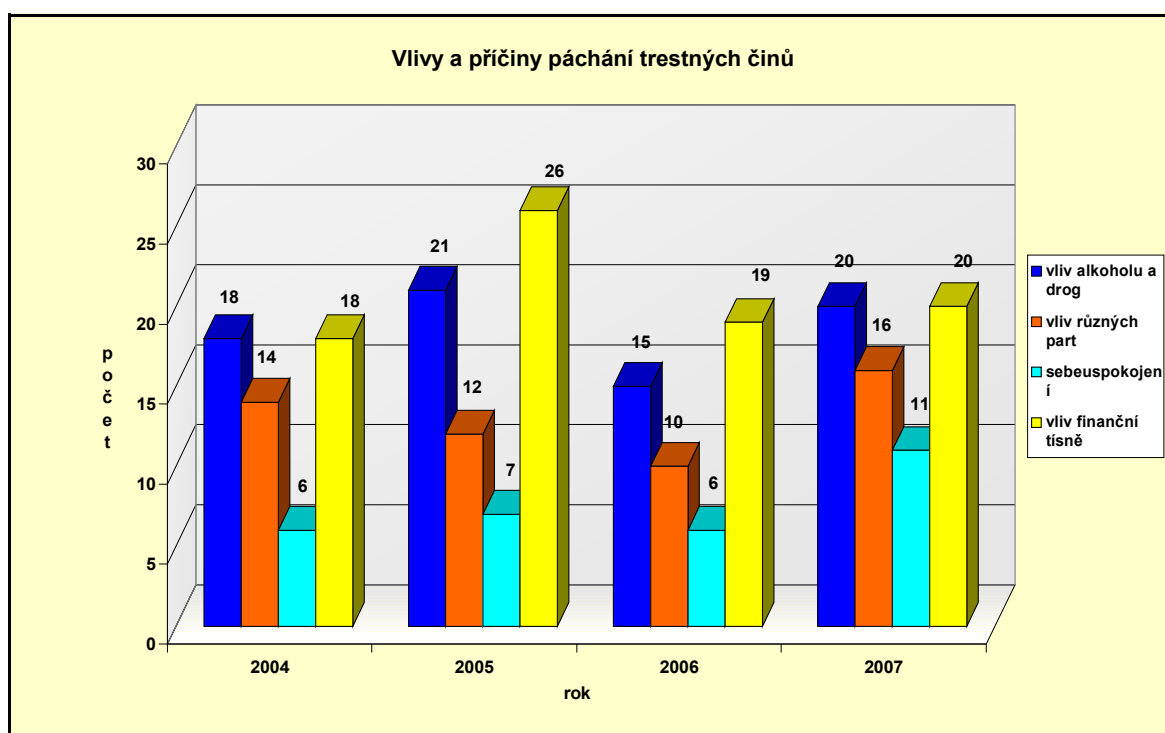
U mladistvých pachatelů sehrávají významnou roli poruchy související s pohlavním dospíváním a v určité míře též touha po ukojení sexuální zvědavosti za každou cenu.

Hypotéza č. 5

Hlavní příčinou vedoucí ke spáchání trestných činů u mladistvých, dochází zejména vlivem návykových látek (alkohol, drogy).

Tab. 5. Hlavní příčiny spáchání trestných činů

Hlavní příčiny vedoucí ke spáchání trestných činů				
	2004	2005	2006	2007
<i>vliv alkoholu a drog</i>	18	21	15	20
<i>vliv různých part</i>	14	12	10	16
<i>sebeuspokojení</i>	6	7	6	11
<i>vliv finanční tísně</i>	18	26	19	20

Obr. 5. Graf závislosti různých vlivů na páčání trestné činnosti

Provedenou analýzou dostupných dat získaných z vyšetřovacích spisů v trestním řízení bylo zjištěno, že se **hypotéza nepotvrdila**.

Vyhodnocení:

Provedeným výzkumem zjištěných dat z vyšetřovacích spisů, jaké příčiny vedou mladistvé k páčání trestné činnosti statistická data vykazují, že hlavní příčinou trestné činnosti mladistvých se potvrzuje vliv finanční tísně, kdy ve sledovaném období od roku 2004 - 2007 trend této příčiny trestné činnosti mírně stoupá a zahrnuje tak první místo v dalších ukazatelů vlivů páčání trestné činnosti mladistvých. V roce 2004 vliv finanční tísně dosahuje 18 %, pak v roce 2005 výrazně stoupá až na 26 % a v následujícím roce 2006 klesá na 19 % a v roce 2007 mírně stoupá o 1 % na 20 % (viz. tabulka a graf č. 5).

Mladiství pachatelé, jichž nutí vliv finanční tísně ke kriminalitě si trestnou činností přivlastňují cizí věci, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k věku líbí. Následně věci velmi často prodávají v místech, kde dochází k prodeji věcí pocházející z trestné činnosti, a takto získané peníze používají pro svojí vlastní potřebu. Tímto jednáním si mladiství opatřují finanční prostředky.

Dalším ukazatelem příčiny k páčání trestné činnosti u mladistvých je vliv návykových látek (alkohol a drogy). Ve sledovaném období ze získaných podkladů lze však potvrdit, že trestná činnost vlivem návykových látek výrazně kolísá. V roce 2004 TČ dosahuje 18 %, v následujícím roce 2005 pak dochází k nárůstu TČ na 21 %, ale v letech 2006 má trend trestné činnosti klesající tendenci až na 15 % a v roce 2007 opět dochází k nárůstu trestné činnosti mladistvých vlivem návykových látek na 20 % (viz. tabulka a graf č. 5).

Zjišťování vlivu alkoholu a jiných návykových látek na kriminalitu mladistvých je složité již jen proto, že sledování vlivu alkoholu bylo ve statistickém vykazování opuštěno. Dále také proto, že vliv těchto látek závisí na individuální odolnosti každého jednotlivce a je důležité zjistit, zda vliv alkoholu či jiné návykové látky bezprostředně vyvolal spáchání trestného činu. Taktéž přistupuje i skutečnost, že vyšetřovateli a policejními orgány je otázka požití alkoholu, popř. jiných návykových látek nezřídka při výslechu opomíjena. Mladiství pachatelé předchozí požití těchto látek, i když jejich jednání ovlivnily, popírají nebo jejich množství záměrně bagatelizují.

Dalším následným ukazatelem příčiny trestné činnosti mladistvých se potvrzuje negativní vliv prostředí různých part. Ve sledovaném období od roku 2004 do roku 2006 má trestná činnost vlivem různých part klesající hodnotu a to ze 14 % na 10 %. Avšak v roce 2007 dochází k výraznému nárůstu o 6 %, čili hodnota trestné činnosti dosahuje 16 % (viz. tabulka a graf č. 5).

Negativní vliv part je pokládán za třetí nejvýznamnější faktor působící na páchání trestné činnosti mladistvých (po vlivu finanční tísně a vlivu alkoholu, drog). Existují sice tradiční party, v jejichž čele stojí nějaká vedoucí osobnost, avšak převažují spíše volnější formy part, jejíž členové se znají ze školy, z ulice, z restaurací, přičemž iniciátor trestné činnosti, převážně majetkové povahy, nebývá vždy totožný. Vzhledem ke kriminalitě mohou vznikat stabilní a integrované skupiny, kde obvykle jsou delikventní normy akceptovány i dospělými, kde dospělí mohou sloužit i jako učitelé mládeže. Parta je jedním z vážných kriminogenních faktorů, kdy mladý velmi sugestivní člověk přejímá názory party, kterým se mnohdy plně a bezmyšlenkovitě podrobuje. Častou motivací trestné činnosti vlivem různých part je potřeba či snaha demonstrovat svoji sílu, zvýraznit se, imponovat svým vrstevníkům a získat jejich uznání, obdiv, ale i vytvořit si určité vůdčí postavení v partě.

Posledním ukazatelem příčin vedoucí ke spáchání trestné činnosti mladistvými je kriminogenní faktor sebeuspokojení. Ve sledovaném období od roku 2004 - 2006 se hodnoty trestné činnosti stabilizují v rozmezí 6 % a 7 %. K nárůstu trestné činnosti vlivem sebeuspokojení dochází v roce 2007, hodnoty ukazují 11 % (viz. tabulka a graf č. 5).

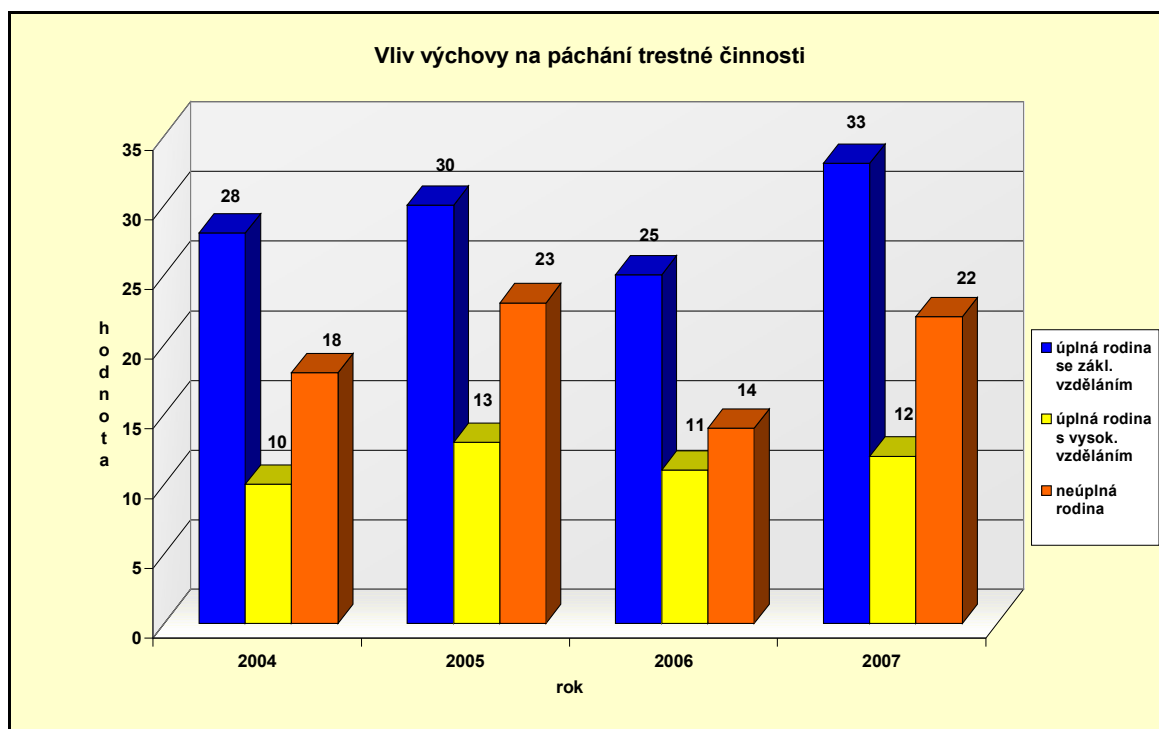
Mladiství sami sobě a svému okolí dokazují, že jsou schopni provést jakoukoliv trestnou činnost, vyzkoušet si něco nového, nepoznaného, touha spáchat trestný čin. Trestná činnost souvisí i s touhou pro zvýšení vlastní prestiže.

Hypotéza č. 6

Za nejrizikovější skupinu mladistvých podílející se na trestné činnosti z hlediska výchovy v rodinném prostředí, považují častěji mladistvé pocházející z neúplné rodiny.

Tab. 6. Vliv výchovy při páčání trestné činnosti

Vliv výchovy při páčání trestné činnosti				
	2004	2005	2006	2007
<i>úplná rodina se zákl. vzděláním</i>	28	30	25	33
<i>úplná rodina s vysok. vzděláním</i>	10	13	11	12
<i>neúplná rodina</i>	18	23	14	22

Obr. 6. Graf vlivů výchovy na páčání trestné činnosti

Provedenou analýzou získaných dat z vyšetřovacích spisů a formulářů o známém pachateli bylo zjištěno, že se **hypotéza nepotvrdila**.

Vyhodnocení:

Z provedeného výzkumu trestné činnosti mladistvých z hlediska výchovy v rodinném prostředí ve sledovaném období 2004 - 2007 bylo zjištěno, že hypotéza nepotvrdila vliv neúplné rodiny na mladistvé pachatele ve vztahu k páchání trestné činnosti, ale naopak statistická data vykazují do popředí mladistvé pachatele pocházející z úplné rodiny (základního vzdělání), kteří se podílejí na trestné činnosti a tento trend ukazuje nárůst hodnot, kdy v roce 2004 dosahují hodnoty 28 %, pak následuje v roce 2005 mírné zvýšení trestné činnosti na 30 %. V roce 2006 dochází k poklesu trestné činnosti na hodnotu 25 %, a v roce 2007 opět dochází k nárůstu o 8 % na celkovou hodnotu 33 %. Bohužel vliv rodiny na chování a jednání mladistvých se radikálně mění k horšímu. Rodiny mladých pachatelů bývají nejčastěji charakterizovány i celkovou nízkou vzdělaností úrovní. Největší část rodičů mívá pouze základní vzdělání (často nedokončené), navíc mnozí absolvovali pouze zvláštní školu.

Závadové prostředí je všeobecně považováno za fenomén, jímž je kriminalita nejvýrazněji ovlivňována. Nejčastěji mezi příčinami figuruje negativní příklad rodičů či sourozenců, kteří se sami dopouštějí trestných činů. Jedním z důsledků uvolnění vztahů v rodině jsou finanční možnosti. Bez významu není ani nízká kulturní či sociální úroveň rodiny (viz. tabulka a graf č. 6).

Dalším ukazatelem mladistvých pachatelů podílejících se na trestné činnosti z hlediska výchovy v rodinném prostředí, jsou mladiství pocházející z neúplné rodiny. Ve sledovaném období trestná činnost u těchto mladistvých kolísá. V roce 2004 trestná činnost statisticky vyazuje 18 %, pak v roce 2005 dochází k jejímu nárůstu o 5 % na 23 %, následuje rok 2006, kde dochází k výraznému poklesu o 9 % na 14 % a v roce 2007 opětovně dochází k nárůstu trestné činnosti o 8 %, čili dosažená hodnota vyazuje 22 % (viz. tabulka a graf č. 6).

Neúplná rodina představuje zvýšené riziko pro poruchy chování u mladistvých. Zabezpečení rodiny a výchova představuje pro osamělého rodiče obrovskou zátěž. To zvyšuje možnost, že takto vytížený rodič nebude schopen poskytnout svým dětem podporu a všechny vzorce chování potřebné pro jejich zdárný vývoj.

Poslední místo z hlediska výchovy v rodinném prostředí statistická data potvrzují, že mladiství páchající trestnou činností pocházejí z úplné rodiny, kde oba rodiče mají vysokoškolské vzdělání, nebo jeden z rodičů má VŠ vzdělání a druhý z rodičů má SŠ vzdělání. Trend trestné činnosti má kolísavou hodnotu. V roce 2004 podíl mladistvých pachatelů pocházející z úplné rodiny (vysokoškolského vzdělání) vykazuje hodnotu 10 %, v roce 2005 mírně stoupá trestná činnost mladistvých pachatelů na hodnotu 13 % a v následujícím roce 2006 statistická data registrují klesající hodnotu mladistvých pachatelů na 11 % a o rok později 2007 dochází k mírnému nárůstu o 1 % na celkovou hodnotu 12 % (viz. tabulka a graf č. 6).

Významným činitelem je zde působení na sociální vývoj mladistvého a také stabilita výchovného prostředí. Významným aspektem je důslednost ve výchově, kontrola dítěte při plnění jeho povinnosti a způsobu trávení jeho volného času, emoční vztah rodičů k dítěti a další. při výchovném působení je důležité si uvědomit také význam vlastního chování rodičů. Na vytvoření zdravého rodinného prostředí má podstatný vliv vzájemná komunikace mezi jednotlivými členy rodiny.

Z výzkumů i praxe vyplývá, že mnohé nedostatky v chování mládeže ve vztahu k trestné činnosti jsou důsledkem oslabení rodinných svazků, devalvace úlohy rodiny, nedocení sociální role ženy matky a z této role vyplývajících pečovatelských a výchovných činností, které jsou sociálně nezastupitelné. Snaha části mládeže vymanit se z vlivů rodiny, školy, pracoviště či mládežnických a jiných organizací vyplývá především z pocitu nedostatečné seberealizace a sebeuspokojení.

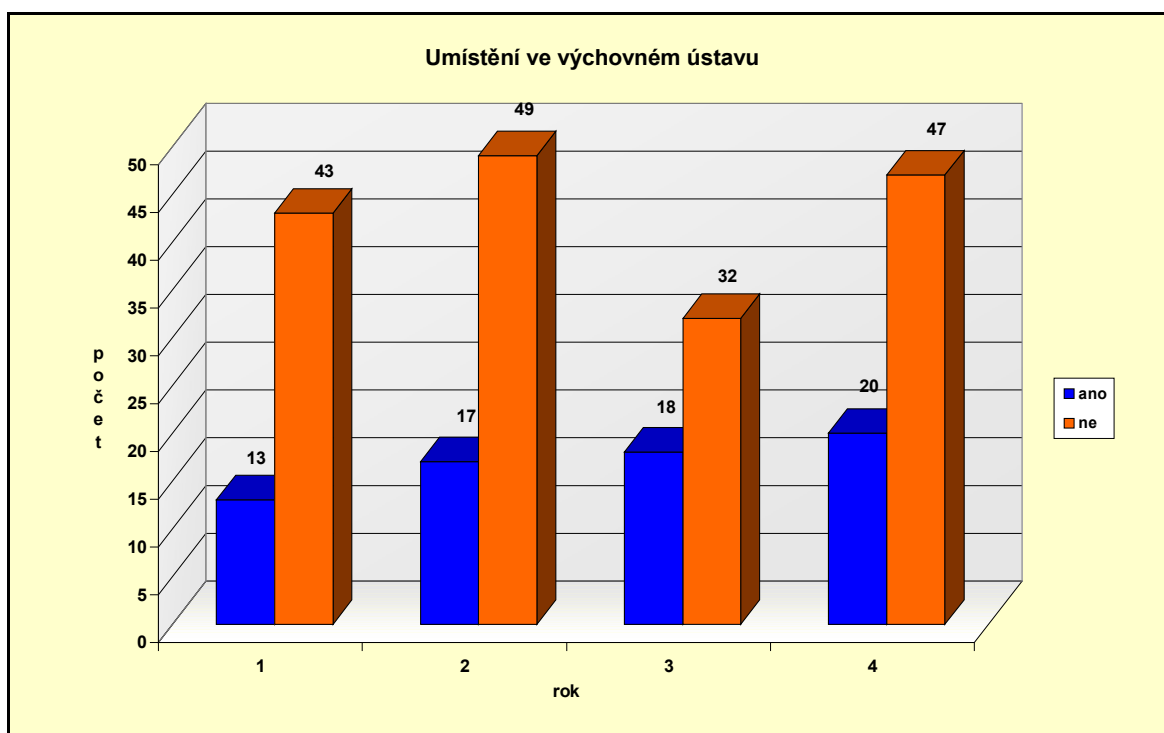
I přes všechny shora uvedené skutečnosti se nedaří tento trend zastavit, napomáhá tomu i fakt, že rodiče (VŠ, SŠ) jsou dosti často zaneprázdnění, plní mnoho úkolů vyplývajících z jejich povolání, návrat ze zaměstnání v pozdních nočních hodinách, čili honba za kariérou, a pak dochází ke ztrátě kontroly nad svými dětmi a jenom plně doufají a mají za to, že jejich dítě se nemůže dopustit žádné trestné činnosti vzhledem k jejich postavení (sociálního statusu) a sociální prestiže. I z dobře situovaných rodin pocházejí mladiství pachatelé, kteří si krátí volnou chvíli v partě (zde pochyty a naučí se spoustu "užitečných" věcí).

Hypotéza č. 7

Z celkového počtu trestné činnosti mladistvých, se více jak z jedné poloviny dopustili mladiství umístění ve výchovném ústavu.

Tab. 7. Přehled umístění mladistvých ve výchovném ústavu

Umístění ve výchovném ústavu				
	2004	2005	2006	2007
<i>ano</i>	13	17	18	20
<i>ne</i>	43	49	32	47
<i>celkem</i>	56	66	50	67

Obr. 7. Graf přehledu mladistvých umístěných ve výchovném ústavu páchatelů TČ

Provedenou analýzou získaných dat z vyšetřovacích spisů a formulářů o známém pachateli bylo zjištěno, že i tato **hypotéza se nepotvrdila**.

Vyhodnocení:

Z uvedených statistických dat počtu mladistvých pachatelů, kteří se podíleli na trestné činnosti ve vztahu k mladistvým pachatelům umístěným ve výchovném ústavu, jenž se rovněž podíleli na trestné činnosti bylo ve sledovaném období 2004 - 2007 zjištěno, že hypotéza se nepotvrdila a právě naopak z provedeného výzkumu vyplývá, že jednoznačně převažuje počet mladistvých pachatelů, kteří v daném období nebyli svěřenci Výchovného ústavu pro mládež. Trend mladistvých pachatelů narůstá, když v roce 2004 statistická data registrují počet 43 a o rok později 2005 dochází k nárůstu počtu mladistvých pachatelů na 49, pak je v roce 2006 zaznamenán rapidní pokles v počtu mladistvých pachatelů na 32 a v roce 2007 opět dochází k velkému nárůstu v počtu mladistvých pachatelů na 47 (viz. tabulka a graf č. 7).

Kvantitativní nárůst v počtu mladistvých pachatelů vyvolává diskusi o větším využití možností trestního soudnictví nad mládeží. Zásadním nedostatkem platné právní úpravy trestního postihu mladistvých pachatelů je nedostatečná diferenciací jejich trestní odpovědnosti, nepřihlízející k jiné genezi, povaze a projevům jimi spáchané trestné činnosti.

U mladistvých pachatelů, kteří byli ve sledovaném období v době spáchání trestného činu umístěni ve výchovném ústavu vykazují statistické data mírný nárůst těchto mladistvých pachatelů. V roce 2004 se jednalo v počtu o 13 mladistvých pachatelů, v následujícím roce 2005 je počet pachatelů 17, v roce 2006 je zaznamenán počet 18 a v roce 2007 dosahuje počet mladistvých pachatelů 20 (viz. tabulka a graf č. 7).

Svěřenci VÚM páchají trestnou činnost na útěku z výchovného ústavu, na vycházce a nebo se nevrátí z dovolené, z vycházky a poté se v místech svého pobytu podílejí na páchání trestné činnosti.

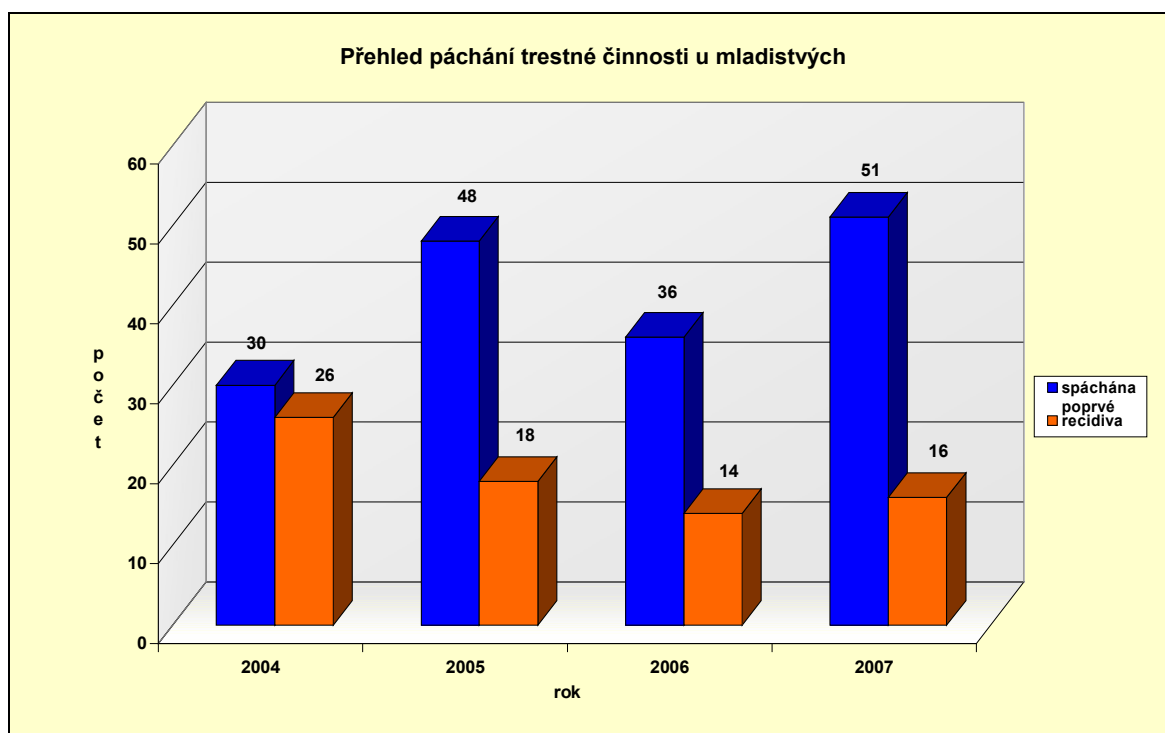
Výchovný ústav pro mládež se nachází na okrese Kroměříž ve dvou místech a to v obci Chvalčov a Střílky. Do tohoto výchovného ústavu jsou zařazováni svěřenci, u nichž soud nařídil ústavní výchovu pro méně závažné porušení kázně nebo uložil ochrannou výchovu. Úkolem VÚM je převýchova mravně narušené mládeže, její příprava pro zapojení do společnosti a na budoucí život.

Hypotéza č. 8

Čím větší je nárůst trestné činnosti u mladistvých, tím větší je riziko opakované trestné činnosti (recidivy).

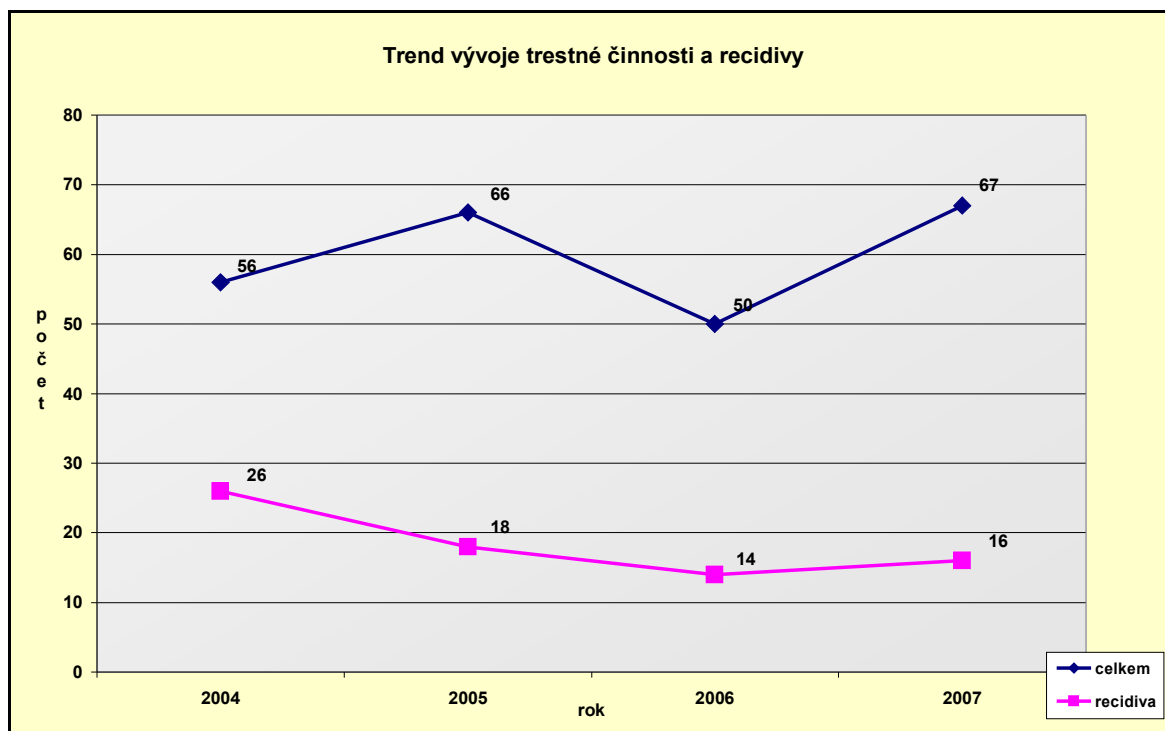
Tab. 8. Trend vývoje trestné činnosti

Trend vývoje trestné činnosti				
	2004	2005	2006	2007
<i>poprvé</i>	30	48	36	51
<i>recidiva</i>	26	18	14	16
<i>celkem</i>	56	66	50	67

Obr. 8. Graf trendu vývoje trestné činnosti u mladistvých v letech 2004-2007

Provedenou analýzou získaných dostupných dat z vyšetřovacích spisů a formulářů o známém pachateli bylo zjištěno, že i tato **hypotéza se nepotvrdila**.

Obr. 9. Graf závislosti trendu vývoje v letech 2004-2007

Vyhodnocení:

Provedeným výzkumem z kriminálního hlediska hypoteticky vyjadřujeme, že pokud je zaznamenán větší nárůst trestné činnosti, tím pádem se zvyšuje riziko recidivy, avšak zkoumaná problematika se hypotézou nepotvrdila. Přehled spáchané trestné činnosti mladistvými ve sledovaném období 2004 - 2007 ve vztahu k opakované trestné činnosti (recidivy) registruje stoupající tendenci i když v jednotlivých letech je trestná činnost značně kolísavá. V roce 2004 přehled spáchané trestné činnosti mladistvými poprvé vykazuje počet 30, u recidivy je zaznamenán počet 26, v roce 2005 dochází ke zvýšenému nárůstu trestné činnosti spáchanou mladistvými poprvé na 48, kdežto u recidivy je zaznamenán výrazný pokles trestné činnosti na 18, poté v následujícím roce 2006 trestná činnost poprvé klesá na hodnotu 36 a zároveň klesající tendenci zaznamenává i recidiva na počet 14. Nejvyšší trend vývoje trestné činnosti je zaznamenán v roce 2007 v počtu 51 spáchaných trestných činů poprvé a taktéž dochází k mírnému nárůstu recidivy na 16 (viz. tabulka a graf č. 8, 9).

Z těchto údajů vyplývá jednoznačný závěr, že část současných recidivistů (opětovných pachatelů mladistvých) jsou pachatelé, jejichž kriminální kariéra z hlediska recidivy je sice na mírném ústupu, ale bohužel jejich trestná činnost vyrůstá ze současných kriminogenních situací a s jejich trestnou činností se budeme setkávat dnes a denně. To jsou údaje, které opravdu téměř nikoho nezajímají a které, pokud jsou pracovníkům státních institucí vnučovány, tak jsou jimi odmítány s odkazem na nespolehlivost statistických analýz a z jiných blíže nespecifických důvodů.

Kriminální chování je mezi mladistvými rozšířené do té míry, že prakticky každý mladý člověk se již alespoň jednou deliktu dopustil.

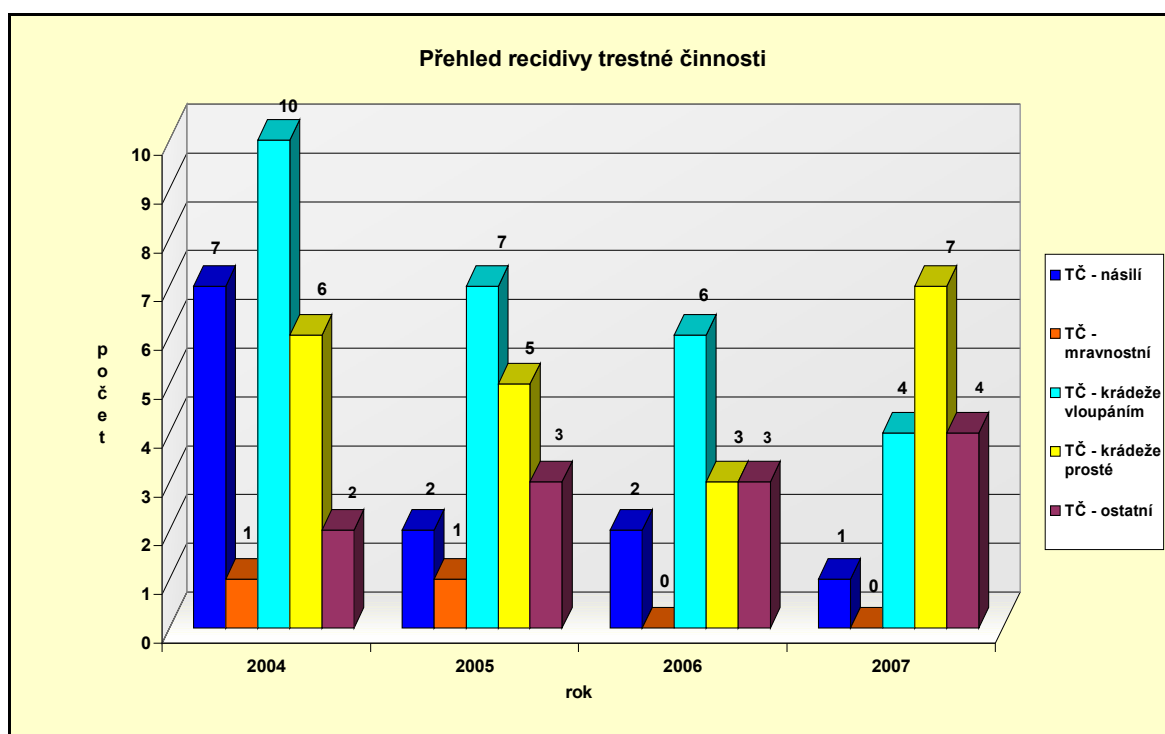
Předchozí kriminální zkušenosti mladistvého pachatele tj. opakováním trestné činnosti dochází k jejímu zdokonalování, pachatel získává a upevňuje kriminální dovednosti a zručnost, pachatel se učí z předchozích chyb, získává zkušenosti z postupu policie. Trestní minulost mladistvého pachatele je vhodné charakterizovat podle druhů páchaných trestných činů i podle věku pachatele, kdy tu kterou činnost páchal.

Mladiství pachatelé opakované trestné činnosti mají velmi vysokou hladinu nespokojených potřeb. Raný začátek trestné činnosti je ukazatelem toho, že tito mladí lidé mají spektrum dalších charakteristik, jež mohou být příčinou jejich protispolečenského chování, které je provází celým životem.

Výsledky dosahované při zabraňování opakované trestné činnosti jsou dlouhodobě málo úspěšné. Recidiva nadále ovlivňuje kriminalitu především kvantitativně a je dokladem malé účinnosti resocializačního působení.

Tab. 9. Celkový přehled recidivy trestné činnosti

Přehled recidivy trestné činnosti				
	2004	2005	2006	2007
<i>TČ - násilí</i>	7	2	2	1
<i>TČ - mravnostní</i>	1	1	0	0
<i>TČ - krádeže vloupáním</i>	10	7	6	4
<i>TČ - krádeže prosté</i>	6	5	3	7
<i>TČ - ostatní</i>	2	3	3	4
celkem	26	18	14	16

Obr. 10. Graf závislosti recidivy TČ u mladistvých

Komentář.

Zde je znázorněna tabulka a graf celkového přehledu opakované trestné činnosti (recidivy), dle jednotlivých kategorií. V roce 2004 má recidiva největší zastoupení trestného činu krádeže vloupáním (10), násilí (7), krádeže prosté (6), ostatní TČ (2) a mravnostní TČ (1). V roce 2005 opět převažuje majetková TČ - krádeže vloupáním (7), krádeže prosté (5), ostatní TČ (3), násilí (2), mravnostní TČ (1). V roce 2006 dominují opět krádeže vloupáním (6), krádeže prosté (3) a ostatní TČ (3), násilí (2), mravnostní TČ (0). V roce 2007 do popředí vystupuje majetková TČ - krádeže prosté (7), krádeže vloupáním (4) a ostatní TČ (4), násilí (1) a mravnostní TČ (0).

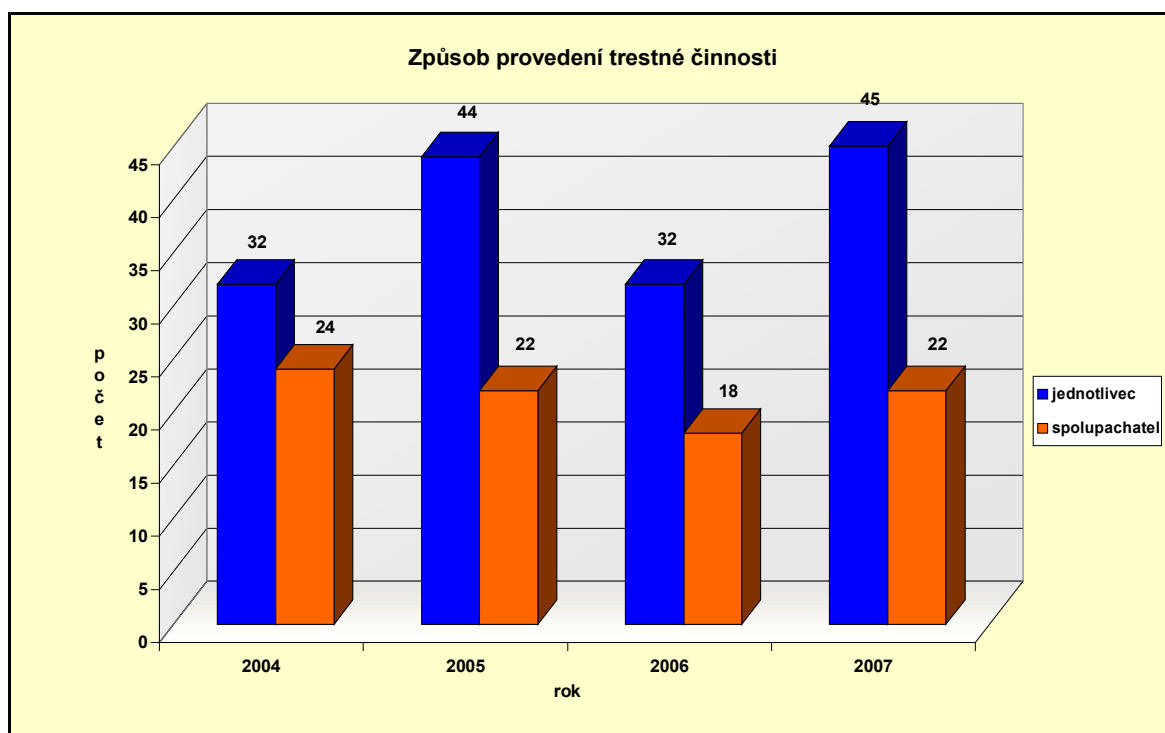

Hypotéza č. 9

V důsledku organizování trestné činnosti osob mladistvých dochází k přejímání způsobu tohoto chování, což má za následek páchaní trestné činnosti formou spolupachatelství.

Tab. 10. Způsob provedení trestných činů

Způsob provedení trestných činů				
	2004	2005	2006	2007
<i>jednotlivec</i>	32	44	32	45
<i>spolupachatel</i>	24	22	18	22
<i>celkem</i>	56	66	50	67

Obr. 11. Graf závislosti způsobu provedení TČ

Provedenou analýzou získaných dat z vyšetřovacích spisů a formulářů o známém pachateli bylo zjištěno, že se **hypotéza nepotvrdila**.

Vyhodnocení:

Z hlediska provedeného výzkumu v důsledku organizování trestné činnosti osob mladistvých dochází k přejímání tohoto chování, což má za následek páchaní trestné činnosti ve formě spolupachatelství však hypotéza nepotvrdila. Současný trend způsobu provedení trestné činnosti mladistvými ve sledovaném období statisticky potvrzuje, že raději páchají trestnou činností jako jednotlivci (prvopachatel). V roce 2004 způsob provedení trestné činnosti vykazuje mladistvé pachatele jako jednotlivce v počtu 32, v následujícím roce 2005 dochází k výraznému vzestupu počtu mladistvých pachatelů (jednotlivců) na 44, v roce 2006 dochází k opětovnému snížení počtu mladistvých na 32 a v roce 2007 dochází opět ke zvýšenému nárůstu v počtu mladistvých pachatelů na 45, kteří se podílejí na trestné činnosti jednotlivě (viz. tabulka č. 10 a graf č. 11).

Pro motivaci trestné činnosti mladistvých je charakteristické, že v mnoha případech se jedná o důsledek nezralosti těchto jedinců. Důvodem ke způsobu provedení trestného činu (trestná činnost spáchaná jednotlivě) je především fakt, že nedochází k vyzrazení, čím menší počet pachatelů se podílí na trestné činnosti, tím je menší riziko, že bude trestná činnost odhalena.

Co se týče trestné činnosti mladistvých spáchané formou spolupachatelství bylo ve sledovaném období zjištěno, že v období tří let dochází ke klesajícímu trendu. V roce 2004 údaje spolupachatelů vykazuje počet 24, v následujícím roce 2005 klesá počet spolupachatelů na 22 a v roce 2006 dokonce klesá počet spolupachatelů na 18. V roce 2007 dochází ke zvýšení počtu mladistvých spolupachatelů na 22 (viz. tabulka č. 10 a graf č. 11).

Tento snižující trend trestné činnosti ve způsobu provedení formou spolupachatelství je zpravidla vysvětlován tím, že je zde větší riziko k odhalení trestného činu, větší počet zanechaných stop na místě činu a další důležitou roli zde sehrává fakt, že byl-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé).

9 Závěr a doporučení pro praxi

Závěr

Cílem této práce bylo v teoretické části za pomoci odborné literatury vysvětlit základní pojmy týkající se problematiky kriminality mladistvých, popsání kriminogenních faktorů vedoucích k páchání protiprávního jednání, nastínění sociálně patologických jevů u mládeže, stručné vymezení legislativní terminologie, zejména pak zákona o soudnictví ve věcech mládeže, dále jsem se zabýval prevencí kriminality a preventivní kontrolou kriminality. Potřebné faktory a důvody ovlivňující kriminální chování mladistvých ve sledovaném období let 2004 - 2007 na okrese Kroměříž, byly následně prakticky aplikovány v empirické části této práce.

V praktické části práce bylo mimo jiné vycházeno zejména z dostupných získaných dat z vyšetřovacích spisů, formulářů o trestném činu, formulářů o známém pachateli a statistických údajů, které však nemohou věrohodně popsat skutečný stav věci, zejména pokud se jedná o kriminalitu, ale samozřejmě zachycují jen určité aspekty kriminality.

Na základě analýzy vývoje kriminality se nám ukazuje, že četnosti jednotlivých druhů kriminality mladistvých se nachází v určitém mírném vzestupu a není lehké předpovídat její další vývoj, i když v roce 2005 statisticky vykazuje nejvyšší nárůst. Je nutné i proto vzít v potaz mnoho jevů probíhajících v naší společnosti, které budou kriminalitu nutně ovlivňovat. Obyvatelstvo České republiky stárne, což je neochvějný fakt a dochází k výrazným ekonomickým a sociálním změnám, které se promítají do života všech lidí. Zda tyto změny budou pro populaci mladistvých osob pozitivní či negativní ukáže čas. Co se týče trestné činnosti z hlediska pohlaví se této trestné činnosti dopouštějí častěji muži než ženy. Trestná činnost mladistvých žen má stabilně dlouhodobě výrazně nižší podíl na celkové kriminalitě. Nejvýraznější skupinou mladistvých pachatelů v závislosti na úrovni dosaženého vzdělání jsou mladiství se základním vzděláním, nejméně problémoví pachatelé jsou mladiství středoškolského vzdělání. U struktury kriminality bylo ve sledovaném období zjištěno, že převážná většina mladistvých pachatelů častěji páchá delikty v oblasti majetkové kriminality zejména jsou to krádeže vloupáním a krádeže prosté. Na majetkové

trestné činnosti mladistvých je nejvíce nebezpečná její možná akcelerace. Hlavní příčinou vedoucí ke spáchání trestných činů mladistvými dochází především vlivem finanční tísně. Za nejrizikovější skupinu mladistvých podílející se na trestné činnosti z hlediska výchovy v rodinném prostředí jsou mladiství pocházející z úplné rodiny se základním vzděláním. Za připomenutí stojí poukázat na statistické data vykazující kolísavou hodnotu u mladistvých z úplné rodiny s vysokoškolským vzděláním. Z celkového počtu trestné činnosti mladistvých se nepotvrdila větší účast na trestné činnosti mladistvých umístěných ve výchovném ústavu. Z kriminálního hlediska má klesající trend opakovaná trestná činnost (recidiva). V důsledku organizování trestné činnosti mladistvých dochází k nárůstu spáchaných trestných činů jednotlivě, forma spolupachatelství má klesající trend.

Z rozboru kriminality mladých lidí vyplývá, že hlavní socializační a edukační úsilí ve vztahu k nové generaci by se mělo zaměřit primárně na vštípení zásady "nepokradeš", neboť zde jsou základní kořeny a rezervoár asociality převážné části populace kriminální mládeže. Tento edukační cíl je však nesplnitelný, pokud se nepodaří současně prosadit péči o přijatelnost materiálních determinant života mladých lidí a nebude-li kladen zvýšený důraz na osvojení si seberegulace.

Kriminalitu mladých lidí provází neadekvátnost jejich jednání. Ta se projevuje snahou dosáhnout svých životních cílů společensky nepřijatelnými prostředky, a to i tehdy, když společnost disponuje legálními sociálně aprobovanými způsoby dosažení vytčených cílů. Mladí lidé obecně a špatně socializovaní zvláště, mají tendenci k radikalismu a nekompromisnosti, k braní spravedlnosti do svých rukou k řešení různých komplikovaných životních situací. Nemají dostatek životních korektivních zkušeností a jejich jednání bývá často revoltou proti světu dospělých s jejich normami a hodnotami.

Důležitým znakem kriminality mladých lidí je výrazná neschopnost odložit uspokojení svých potřeb na pozdější dobu nebo se některých potřeb vzdát.

Popsané skutečnosti jen dokládají nutnost aktivně řešit situaci. Novým nástrojem se pak má stát zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2004. Tato reforma trestního práva v oblasti soudnictví nad mládeží je zároveň motivována snahou zakomponovat do nové právní úpravy východiska tzv. obnovující justice, která klade důraz na vyváženou, spravedlivou reakci společnosti na trestný čin mladistvého, která se nezříká své spoluodpovědnosti za jeho selhání a vyvozuje z něj důsledky nejen pro něj

samotného, ale i pro řešení problémů dalších zúčastněných osob a skupin spojených s trestným činem.

Důležitou roli v boji s kriminalitou sehraává prevence kriminality. Kriminalitě je lépe předcházet než nadměrně užívat represivních opatření. Za prevenci kriminality je v různé míře odpovědná celá společnost. Preventivní projekty a programy musí být zaměřené, koordinované a dlouhodobé.

Kriminalita patří do každé lidské společnosti obdobně jako nemoci, nebo užívání drog. Kriminalita mladistvých je pak její nedílnou součástí. Přes vynaložené úsilí a některé úspěchy patří kriminalita mladistvých mezi problémy, na které je třeba trvale orientovat pozornost celé společnosti. Nelze se smířit s dosavadním rozsahem trestné činnosti mladistvých, ani mírou její závažnosti i proto, že je základem pro celkový stav a vývoj kriminality. Dnes je již téměř jisté, že se jí nepodaří odstranit úplně. Často se o ní hovoří, ale již méně se skutečně dělá, aby se tento negativní jev podařilo co nejvíce eliminovat.

Návrh doporučení pro praxi

Neoddělitelnou součástí v otázce kriminality mladistvých, je také problematika zabývající se prevencí kriminality. Jde o činnost, kterou plní společnost a stát v rámci ochrany občanů před kriminalitou. Zahrnuje v sobě všechny instituce, organizace, sdružení, strategie a sankce, které se snaží, aby bylo dosaženo konformity chování v oblasti regulované normami trestního práva.

Je známo, že preventivní opatření jsou daleko levnější než následné řešení pomocí represivních postihů pachatelů trestné činnosti. Prevence kriminality by měla být nejdůležitější zbraní v boji proti patologickému chování mladistvých. Nelze totiž spoléhat pouze na ochranu společnosti, kterou by měli zajišťovat příslušníci policie, státní zástupci, soudci či pracovníci vězeňské správy.

Důraz by měl být kladen na práci školských zařízení a jiných výchovných institucí a na výchovu dětí v rodinách. Rodiče by si měli umět popovídat se svými dětmi o jejich problémech. A když se objeví závažnější problém, neměli by se zdráhat včas a bez ostychu

navštívit zařízení, kde jim školení odborníci mohou poradit a pomoci. Veliký význam pro předcházení kriminality mladistvých mají proto i orgány jako pedagogicko-psychologické poradny, oddělení péče o rodinu a kurátoři pro mládež.

Pokud již mladiství trestnou činnost páchají, měli by pracovníci výše uvedených institucí ještě intenzivněji působit na jejich výchovu a snažit se udržet tyto osoby, pokud to není opravdu nezbytné, mimo patologické působení ústavních zařízení, případně věznic pro mladistvé. Někdy je ovšem nařízení ochranné či ústavní výchovy osobám mladším osmnácti let nevyhnutelné. Po skončení jejich ústavní či ochranné výchovy považují, vedle spolupráce se sociálními pracovníky a kurátory, za jeden z nejdůležitějších prostředků prevence kriminality zajištění potřebného zázemí včetně možnosti ubytování.

Představa o preventivním působení trestního práva a speciálně trestu odnětí svobody mladistvého pachatele by teoreticky mohla odstrašovat:

- **výše trestu,**
- **rychlost trestu,** tj. krátkost doby, za jakou na pachatele trest dopadne,
- **neodvratnost trestu** čili míra pravděpodobnosti, že po spáchání trestného činu trest pachatele postihne.

Kriminologický výzkum již několik desítek let přesvědčivě ukazuje, že výše trestu má nulový nebo velmi malý vliv na kriminální chování populace. Ti, kdo páchají trestný čin poprvé, skoro nikdy neznají jeho trestněprávní kvalifikaci ani výši sankce. Recidivisté ji sice znají, ale tato znalost nepostačuje k tomu, aby se trestnému jednání vyhnuli, neboť se dosti pravidelně domnívají, že tentokrát nebudou vypátráni. Laická a v médiích oblíbená představa přikládá největší význam výši trestu.

Získané informace a statistické data zkoumaných jednotlivých kategorií ve vztahu mladiství versus trestná činnost, by měla sloužit jako podklad při utváření strategie a praxe soudnictví pro mladistvé. Především se to týká rizikových faktorů spjatých s pácháním opakované trestné činnosti, čili zabránit zahájení či pokračování kriminální kariéry.

Protiklady ideálních podob praxe zaměřené na trestnou činnost a praxe zaměřené na zanechání trestné činnosti.

Tab. 11. Zaměření praxe ve vztahu k trestné činnosti

	<i>Praxe zaměřená na trestnou činnost</i>	<i>Praxe zaměřená na zanechání trestné činnosti</i>
Orientace	Do minulosti	Do budoucnosti
Lokalizace problému	Postoje a chování jednotlivce	Problémy a chování jednotlivce v sociálním kontextu
Zaměření praxe	Postoje a chování jednotlivce	Osobní silné stránky a sociální zdroje pro překonání překážek na cestě ke změně
Prostředky účinné praxe	Rehabilitační a resocializační programy (do nichž jsou pachatelé zařazováni na základě nástrojů pro vyhodnocování rizik/potřeb)	Procesy a vztahy jedince
Role pracovníka	Posuzovatel rizik/potřeb, dodavatel programu, vedoucí případu	Posuzovatel rizik / potřeb / silných stránek, zastávce, facilitátor, vedoucí případu
Zamýšlené výstupy	Vyšší motivace Prosociální změna postojů Rozvoj schopností/dovedností	Vyšší motivace Změny v sebepojetí Rozvoj příležitostí k zařazení do společnosti
Zamýšlené výsledky	Pokles opakování trestné činnosti	Pokles opakování trestné činnosti Větší sociální zařazenost

Podpora a rozvoj programů prevence kriminality i nadále musí zůstat významnou součástí policejní práce. Pokud jsou realizované projekty shledány jako úspěšné musí se rozšiřovat do dalších součástí. I na tomto poli se musí zásadně prosazovat již zmiňovaný přístup pomocí nejlepší praxe.

Podmínky úspěchu: **Chtít. Moci. Umět.**

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOUŘA, V. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. 108 s. ISBN 80-7042-259-9.
- [2] ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
- [3] ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
- [4] DUBSKÝ, J., URBAN, L. *Sociální deviace*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. 89 s. ISBN 80-7251-202-1.
- [5] GJURIČOVÁ, J., ŽÁRSKÝ, M. *Vývoj kriminality v České republice se zvláštním zřetelem na kriminalitu dětí a mládeže*. Praha: Kriminalistika 1/1999.
- [6] HOFMANOVÁ, J. *Behaviorální analýza*. 1. vyd. Praha: Policejní prezidium Policie ČR, 2008. 37 s. Taktická metoda kriminalistiky v procesu objasňování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.
- [7] HOWLIN, P. *Autismus u dospívajících a dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 296 s. ISBN 80-7367-041-0.
- [8] CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 532 s. ISBN 80-86898-36-9.
- [9] CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. 122 s. Metodika vyšetřování trestné činnosti.
- [10] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [11] MACEK, P. *Adolescence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 207 s. ISBN 80-7178-348-X.
- [12] MAŇÁK, J., ŠVEC, Š., ŠVEC, V. *Slovník pedagogické metodologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 67 s. ISBN 80-210-3802-0.

- [13] MATOUŠEK, O. a kol. *Práce s rizikovou mládeží*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. 87 s. ISBN 80-7178-064-2.
- [14] MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
- [15] MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. 71 s. ISBN 80-7042-263-7.
- [16] MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 511 s. ISBN 80-7179-362-0.
- [17] NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. 1. vyd. Liberec: Dialog, 2006. 64 s. ISBN 80-86761-45-2.
- [18] NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2.
- [19] ONDRÁŠKOVÁ, K. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 104 s. ISBN 80-210-2511-5.
- [20] OSADNÍK, J. *Trestní právo*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. 91 s. ISBN 80-7042-294-7.
- [21] OSADNÍK, J. *Základy práva a státovědy*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. 88 s. ISBN 80-7368-038-6.
- [22] POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2001. 115 s. ISBN 80-86568-00-8.
- [23] SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
- [24] VEČERKA, K. a kol. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. 139 s. ISBN 80-7338-033-1.
- [25] VEČERKA, K. a kol. *Prevence kriminality v teorii a praxi*. 21. vyd. Praha: Themis 1997. 159 s. ISBN 80-85821-48-6.

- [26] ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Pelhřimov: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.
- [27] ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. 90 s. ISBN 80-7251-070-3.
- [28] Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších novel.
- [29] Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.
- [30] Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších novel.
- [31] Zákon č. 395/1991 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších novel.
- [32] Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy (o soudnictví ve věcech mládeže).

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [33] *Restorativní justice: Trestní politika pro 21. století*. [online]. [cit. 2000-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/justice.html-42k>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- TČ   Trestný čin, trestná činnost
SpM   Soud pro mládež
VÚM   Výchovný ústav pro mládež

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 - Graf závislosti přehledu četnosti jednotlivých druhů kriminality

Obrázek č. 2 - Graf závislosti páchaní trestné činnosti na pohlaví

Obrázek č. 3 - Graf závislosti páchaní trestné činnosti na úrovni dosaženého vzdělání

Obrázek č. 4 - Graf četnosti vlivu kriminality

Obrázek č. 5 - Graf závislosti různých vlivů na páchaní trestné činnosti

Obrázek č. 6 - Graf vlivu výchovy na páchaní trestné činnosti

Obrázek č. 7 - Graf přehledu mladistvých umístěných ve výchovném ústavu páchající TČ

Obrázek č. 8 - Graf trendu vývoje trestného činu u mladistvých v letech 2004 - 2007

Obrázek č. 9 - Graf závislosti trendu vývoje v letech 2004 - 2007

Obrázek č. 10 - Graf závislosti recidivy TČ u mladistvých

Obrázek č. 11 - Graf závislosti způsobu provedení TČ

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Četnosti jednotlivých druhů kriminality

Tabulka č. 2 - Přehled kriminality ve vztahu k pohlaví

Tabulka č. 3 - Úroveň vzdělanosti pachatelů trestné činnosti

Tabulka č. 4 - Struktura kriminality mladistvých

Tabulka č. 5 - Hlavní příčiny spáchání trestných činů

Tabulka č. 6 - Vliv výchovy při páčání trestné činnosti

Tabulka č. 7 - Přehled umístění mladistvých ve výchovném ústavu

Tabulka č. 8 - Trend vývoje trestné činnosti

Tabulka č. 9 - Celkový přehled recidivy trestné činnosti

Tabulka č. 10 - Způsob provedení trestných činů

Tabulka č. 11 - Zaměření praxe ve vztahu k trestné činnosti

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1:   Formulář o trestném činu
- Příloha č. 2:   Formulář o známém pachateli
- Příloha č. 3:   Statistická data z vyšetřovacích spisů - rok 2004
- Příloha č. 4:   Statistická data z vyšetřovacích spisů - rok 2005
- Příloha č. 5:   Statistická data z vyšetřovacích spisů - rok 2006
- Příloha č. 6:   Statistická data z vyšetřovacích spisů - rok 2007

Příloha č. 2 - Formulář o známém pachateli

.....
razítko útvaru

FORMULÁŘ O ZNÁMÉM PACHATELI

Položky označené * je nutno vždy vyplnit

* 01   Pol. 01 – IDENTIFIKAČNÍ ČÍSLO
kraj okres útvar ČJ. rok poř. č. poř. č. pach.

* 02 Pol. 02 – RODNÉ ČÍSLO:
rok měsíc den poř. č. – dle OP U osob narozených do 31. 12. 1953 je pořadové číslo třímístné, čtvrté políčko vyplňte X. U žen se měsíc narození zvyšuje o 50.

* 03 Pol. 03 – STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST (číselník č. 9)

* 04 Pol. 04 – SPECIÁLNÍ HLEDISKO PACHATELE – CIZINEC: (číselník č. 19)

* 05 Pol. 05 – RODINNÝ STAV: svobodný-á druh-družka svobodný-á ženatý-vdaná druh-družka rozvedený-á ženatý-vdaná žijící s osobou
rozvedený-á druh-družka ovdovělý-á druhého pohlaví mimo své
ovdovělý-á manželství
není znám

* 06 Pol. 06 – VZDĚLÁNÍ:
zákl. škola-vyučen vysoká škola neukončené zákl. vzdělání-vyučen
zákl. škola bez kvalifikace zvláštní škola-vyučen neukončené zákl. vzdělání-bez kvalifikace
střední škola zvláštní škola-bez kvalifikace cizinec, děti nebo nezjištěno

* 07 Pol. 07 – VÝCHOVNÉ PROSTŘEDÍ (z něhož pachatel vyšel):
dělnické inteligence jiné rodiny v ústavu nezjištěno
zemědělské mimo rodinu cizinec

* 08   Pol. 08 – ZAMĚSTNÁNÍ (číselník č. 10)

* 09 Pol. 09 – STAV ZTOTOŽNĚNÍ: neztotožňován ztotožněn v CRO ztotožněn v rejstříku cizinců

* 10   Pol. 10 – KRIMINÁLNÍ HLEDISKO:
a) byl již v minulosti vyšetřován recidivista nevykazuje nic z uvedeného
trestán zvlášť nebez. recidivista nezjištěno
b) spácháno: v podmíněném odsouzení v podm. propuštění z výk. trestu
před nástupem trestu v podmíněném zastavení tr. stíhání
v době přerušení výkonu trestu amnestie nepřichází v úvahu

* 11 Pol. 11 – REZERVA

* 12   Pol. 12 – POČET TRESTŮ:
a) pro úmyslnou tr. činnost   b) z toho počet PO   c) pro nedbalostní tr. činnost
5 až 10 5 až 10 5 a více
11 až 15 11 až 15 více než 15
více než 15 více než 15 nezjištěno
nezjištěno nezjištěno

* 13   RODNÉ PŘÍJMENÍ KŘESTNÍ JMÉNO

* 14 POSLEDNÍ PLATNÉ PŘÍJMENÍ

* 15   MÍSTO NAROZENÍ

* 16 PŘEZDÍVKY, KRYCÍ A FALEŠNÁ JMÉNA

* 17 Pol. 17 – CHOVÁNÍ PŘI VÝSLECHU (číselník č. 14)

Příloha č. 3 – Statistická data rok 2004

Mladis- tví	Pohlaví	Vzdělání	Kriminalita	Důvody			Rok	Recidiva	Způsob TČ
				trestné činnosti	Rodinné prostředí	Výchovný ústav			
1	1	ZV	N	VAD	ÚRZV	N	2004	NE	J
2	1	ZV	KP	VRP	ÚRZV	N	2004	NE	J
3	1	SOU	KV	VFT	ÚRZV	N	2004	NE	J
4	1	ZV	M	VFT	ÚRZV	A	2004	NE	SP
5	1	ZV	OTČ	VFT	ÚRZV	A	2004	NE	SP
6	1	ZV	N	S	ÚRZV	N	2004	NE	J
7	1	ZV	KP	VAD	NR	N	2004	NE	J
8	1	ZV	KV	S	ÚRZV	A	2004	NE	J
9	1	SOU	M	VAD	NR	N	2004	NE	J
10	1	SŠ	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2004	NE	J
11	1	ZV	N	VAD	NR	A	2004	NE	SP
12	2	ZV	KP	VAD	ÚRZV	N	2004	NE	SP
13	1	SŠ	OTČ	VRP	ÚRVŠ	N	2004	NE	SP
14	1	SŠ	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2004	NE	J
15	2	SŠ	KP	VAD	NR	N	2004	NE	SP
16	2	ZV	KP	VRP	ÚRZV	N	2004	NE	SP
17	1	ZV	KV	VFT	ÚRZV	A	2004	NE	SP
18	1	ZV	OTČ	VFT	ÚRZV	A	2004	NE	J
19	1	ZV	N	VAD	NR	A	2004	NE	J
20	1	ZV	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2004	NE	J
21	1	SOU	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2004	NE	J
22	1	SOU	KV	S	ÚRZV	N	2004	NE	SP
23	2	SOU	OTČ	VFT	NR	N	2004	NE	SP
24	2	SŠ	KP	VRP	ÚRZV	N	2004	NE	SP
25	1	SŠ	KV	VAD	NR	N	2004	NE	SP
26	2	ZV	KP	VFT	NR	N	2004	NE	SP
27	1	ZV	N	VFT	ÚRZV	N	2004	NE	J
28	1	ZV	KP	VRP	ÚRVŠ	N	2004	NE	J
29	1	ZV	M	VAD	NR	A	2004	NE	SP
30	1	ZV	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2004	NE	J
31	1	ZV	KV	VFT	ÚRZV	N	2004	ANO	J
32	1	ZV	N	VAD	NR	N	2004	ANO	J

33	2 SŠ	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2004	ANO	SP
34	1 SŠ	N	VFT	ÚRVŠ	N	2004	ANO	SP
35	1 ZV	KP	VAD	NR	A	2004	ANO	J
36	1 ZV	KV	VFT	ÚRZV	A	2004	ANO	J
37	1 ZV	M	VRP	ÚRZV	A	2004	ANO	J
38	1 ZV	N	VFT	NR	A	2004	ANO	J
39	2 SŠ	KP	VAD	ÚRVŠ	N	2004	ANO	SP
40	1 SŠ	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2004	ANO	J
41	1 SŠ	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2004	ANO	SP
42	2 SŠ	KV	VAD	NR	N	2004	ANO	SP
43	2 SOU	KV	VRP	ÚRZV	N	2004	ANO	SP
44	1 SOU	N	VFT	ÚRVŠ	N	2004	ANO	SP
45	2 SOU	KP	VAD	NR	N	2004	ANO	SP
46	2 ZV	KP	VRP	ÚRZV	N	2004	ANO	SP
47	1 ZV	KV	S	ÚRZV	A	2004	ANO	J
48	1 SOU	N	VAD	NR	N	2004	ANO	J
49	1 SOU	N	VAD	NR	N	2004	ANO	SP
50	1 SOU	KV	VAD	ÚRVŠ	N	2004	ANO	J
51	2 ZV	KP	VRP	ÚRVŠ	N	2004	ANO	J
52	1 SOU	KV	S	ÚRZV	N	2004	ANO	J
53	1 ZV	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2004	ANO	J
54	1 ZV	N	VFT	ÚRZV	N	2004	ANO	J
55	2 SŠ	KP	S	NR	N	2004	ANO	J
56	1 SŠ	KV	VAD	NR	N	2004	ANO	J

Příloha č. 4 – Statistická data rok 2005

Mladis- tví	Pohlaví	Vzdělání	Kriminalita	Důvody		Výchovný			Způsob TČ
				trestné činnosti	Rodinné prostředí	ústav	Rok	Recidiva	
1	1	ZV	KV	VAD	ÚRZV	A	2005	NE	J
2	1	ZV	KV	VAD	NR	A	2005	NE	J
3	1	ZV	KP	VRP	ÚRZV	A	2005	NE	J
4	1	ZV	N	VAD	ÚRZV	A	2005	NE	SP
5	1	SŠ	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	SP
6	1	ZV	KV	VRP	ÚRZV	N	2005	NE	J
7	1	ZV	M	VAD	NR	N	2005	NE	J
8	1	SŠ	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2005	NE	J
9	1	SŠ	KV	S	ÚRZV	N	2005	NE	J
10	2	ZV	KV	VRP	ÚRZV	N	2005	NE	SP
11	1	ZV	N	S	NR	A	2005	NE	SP
12	1	ZV	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2005	NE	SP
13	1	SOU	KV	VAD	ÚRZV	N	2005	NE	J
14	2	SOU	KV	VRP	ÚRZV	N	2005	NE	J
15	2	SOU	KP	VRP	ÚRZV	N	2005	NE	SP
16	1	ZV	KP	VFT	ÚRZV	A	2005	NE	SP
17	1	ZV	KV	VRP	ÚRZV	A	2005	NE	J
18	1	ZV	KP	VFT	ÚRZV	N	2005	NE	J
19	1	SOU	N	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
20	1	ZV	KV	VAD	NR	A	2005	NE	J
21	2	ZV	OTČ	VFT	NR	N	2005	NE	SP
22	1	SŠ	KV	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	SP
23	2	ZV	OTČ	VRP	NR	N	2005	NE	J
24	1	ZV	N	VFT	ÚRZV	A	2005	NE	J
25	1	ZV	KV	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
26	1	SŠ	M	S	NR	N	2005	NE	J
27	2	SŠ	KV	VAD	ÚRZV	N	2005	NE	J
28	2	ZV	OTČ	VAD	ÚRZV	N	2005	NE	SP
29	1	ZV	N	VFT	NR	A	2005	NE	J
30	1	SOU	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
31	1	ZV	KV	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
32	1	SOU	N	VAD	NR	N	2005	NE	SP

33	2	SOU	KP	VFT	NR	N	2005	NE	J
34	1	SOU	KV	VFT	NR	N	2005	NE	J
35	2	ZV	OTČ	VFT	NR	N	2005	NE	J
36	1	ZV	KV	VAD	ÚRVŠ	A	2005	NE	J
37	1	ZV	KV	VAD	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
38	2	ZV	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
39	1	SŠ	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
40	2	SŠ	KV	VAD	NR	N	2005	NE	J
41	2	ZV	OTČ	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	SP
42	1	ZV	N	S	NR	A	2005	NE	SP
43	1	SOU	KP	VAD	ÚRVŠ	N	2005	NE	SP
44	2	ZV	OTČ	VAD	NR	N	2005	NE	J
45	1	SOU	KV	VAD	NR	A	2005	NE	J
46	1	SOU	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2005	NE	J
47	1	SOU	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2005	NE	SP
48	1	ZV	KV	VAD	ÚRVŠ	A	2005	NE	SP
49	1	ZV	N	VAD	NR	A	2005	ANO	J
50	1	SŠ	KV	S	ÚRVŠ	N	2005	ANO	J
51	1	ZV	N	VAD	ÚRVŠ	N	2005	ANO	J
52	1	ZV	KV	VFT	NR	A	2005	ANO	J
53	2	ZV	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2005	ANO	SP
54	1	SŠ	KP	VAD	ÚRVŠ	N	2005	ANO	SP
55	1	SŠ	KV	VAD	ÚRVŠ	N	2005	ANO	J
56	1	SŠ	M	S	NR	N	2005	ANO	J
57	2	ZV	OTČ	VFT	ÚRVŠ	N	2005	ANO	SP
58	1	SOU	KV	S	NR	N	2005	ANO	SP
59	1	SOU	OTČ	VFT	NR	N	2005	ANO	J
60	1	SOU	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2005	ANO	J
61	2	SŠ	OTČ	VRP	ÚRVŠ	N	2005	ANO	SP
62	2	SŠ	KP	VFT	NR	N	2005	ANO	SP
63	1	SŠ	KV	VFT	NR	N	2005	ANO	J
64	2	ZV	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2005	ANO	J
65	1	ZV	KV	VAD	ÚRVŠ	A	2005	ANO	J
66	1	ZV	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2005	ANO	J

Příloha č. 5 – Statistická data rok 2006

Mladis- tví	Pohlaví	Vzdělání	Kriminalita	Důvody	Rodinné	Výchovný	Rok	Recidiva	Způsob
				trestné činnosti					
1	1	ZV	KV	S	ÚRZV	A	2006	NE	J
2	1	ZV	KV	VAD	NR	A	2006	NE	J
3	1	SŠ	KV	VFT	ÚRZV	N	2006	NE	J
4	2	SOU	KP	VRP	ÚRZV	N	2006	NE	J
5	1	SOU	KP	VFT	ÚRZV	N	2006	NE	SP
6	1	SŠ	KP	VAD	ÚRZV	N	2006	NE	J
7	2	SŠ	OTČ	VFT	ÚRVŠ	N	2006	NE	SP
8	1	ZV	N	S	NR	A	2006	NE	J
9	1	ZV	M	S	NR	A	2006	NE	J
10	1	ZV	KV	VAD	ÚRZV	A	2006	NE	SP
11	2	ZV	KP	VRP	ÚRZV	N	2006	NE	SP
12	2	ZV	KP	VRP	NR	N	2006	NE	J
13	2	ZV	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2006	NE	J
14	1	SŠ	KV	VAD	ÚRZV	A	2006	NE	J
15	2	ZV	KV	VAD	NR	N	2006	NE	SP
16	1	SŠ	KP	VRP	ÚRVŠ	N	2006	NE	SP
17	1	SŠ	KP	VRP	ÚRZV	N	2006	NE	J
18	1	SOU	N	VFT	ÚRZV	N	2006	NE	J
19	1	SOU	KV	VAD	NR	A	2006	NE	J
20	2	SOU	KP	VFT	NR	A	2006	NE	SP
21	1	ZV	KP	VAD	ÚRZV	A	2006	NE	J
22	1	ZV	N	VFT	ÚRZV	A	2006	NE	J
23	1	SOU	KP	VAD	ÚRVŠ	N	2006	NE	J
24	2	SOU	KP	VAD	ÚRVŠ	N	2006	NE	SP
25	2	ZV	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2006	NE	SP
26	1	ZV	KV	S	NR	A	2006	NE	SP
27	1	ZV	N	VFT	ÚRZV	A	2006	NE	SP
28	1	SŠ	OTČ	VFT	ÚRVŠ	N	2006	NE	J
29	1	SŠ	OTČ	VFT	ÚRVŠ	N	2006	NE	J
30	1	SOU	KV	VRP	ÚRZV	N	2006	NE	J
31	1	SOU	KV	S	ÚRZV	N	2006	NE	J
32	2	ZV	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2006	NE	SP

33	1 ZV	KV	VFT	ÚRVŠ	N	2006	NE	J
34	1 ZV	M	VAD	NR	N	2006	NE	J
35	1 SOU	KP	VFT	ÚRZV	N	2006	NE	J
36	1 ZV	KV	VFT	ÚRVŠ	N	2006	NE	J
37	1 ZV	KV	VFT	ÚRZV	A	2006	ANO	SP
38	1 ZV	N	VAD	NR	A	2006	ANO	J
39	2 ZV	KP	VRP	ÚRZV	N	2006	ANO	SP
40	1 SOU	KV	VFT	ÚRZV	N	2006	ANO	J
41	2 SOU	OTČ	VAD	NR	N	2006	ANO	SP
42	1 SŠ	KV	VAD	ÚRZV	A	2006	ANO	SP
43	1 SŠ	KV	S	NR	N	2006	ANO	J
44	2 ZV	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2006	ANO	SP
45	2 ZV	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2006	ANO	SP
46	1 ZV	OTČ	VAD	NR	A	2006	ANO	J
47	1 SŠ	OTČ	VRP	ÚRVŠ	N	2006	ANO	J
48	1 SOU	KV	VFT	NR	N	2006	ANO	J
49	1 ZV	N	VAD	ÚRZV	A	2006	ANO	J
50	1 ZV	KP	VFT	ÚRZV	A	2006	ANO	J

Příloha č. 6 – Statistická data rok 2007

Mladis- tví	Pohlaví	Vzdělání	Kriminalita	Důvody trestné činnosti			Výchovný ústav		Způsob TČ	
				Rodinné prostředí	Výchovný ústav	Rok	Recidiva	TČ		
1	1	ZV	KV	VRP	ÚRZV	A	2007	NE	J	
2	1	ZV	KV	VAD	NR	N	2007	NE	J	
3	1	SŠ	KP	S	ÚRVŠ	N	2007	NE	J	
4	1	SŠ	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2007	NE	J	
5	1	SŠ	KP	VAD	ÚRZV	N	2007	NE	J	
6	1	ZV	N	VFT	NR	A	2007	NE	J	
7	1	ZV	KV	VRP	NR	N	2007	NE	J	
8	1	ZV	KV	VRP	NR	A	2007	NE	J	
9	1	SOU	KP	VRP	ÚRZV	A	2007	NE	J	
10	2	SOU	OTČ	VAD	ÚRZV	N	2007	NE	SP	
11	2	ZV	OTČ	VAD	NR	N	2007	NE	SP	
12	1	ZV	N	VFT	ÚRZV	N	2007	NE	J	
13	1	SŠ	OTČ	VRP	ÚRZV	A	2007	NE	J	
14	1	SOU	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2007	NE	J	
15	1	SOU	OTČ	S	ÚRZV	N	2007	NE	J	
16	2	ZV	KP	VFT	NR	N	2007	NE	J	
17	1	ZV	N	VFT	NR	A	2007	NE	J	
18	1	ZV	KV	VAD	ÚRZV	A	2007	NE	J	
19	1	ZV	KV	VAD	ÚRZV	A	2007	NE	SP	
20	2	ZV	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2007	NE	SP	
21	1	SŠ	OTČ	VAD	ÚRZV	N	2007	NE	J	
22	2	ZV	OTČ	S	ÚRZV	N	2007	NE	J	
23	1	ZV	N	S	NR	A	2007	NE	J	
24	1	SŠ	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2007	NE	J	
25	1	SŠ	N	VFT	NR	N	2007	NE	J	
26	1	SŠ	OTČ	VFT	ÚRZV	N	2007	NE	J	
27	1	SŠ	KP	VFT	ÚRZV	N	2007	NE	SP	
28	1	SOU	KP	VRP	NR	N	2007	NE	SP	
29	1	SOU	OTČ	VAD	ÚRVŠ	N	2007	NE	J	
30	1	ZV	KV	VFT	ÚRVŠ	N	2007	NE	J	
31	2	ZV	OTČ	S	ÚRZV	N	2007	NE	SP	
32	1	ZV	KV	S	ÚRZV	A	2007	NE	J	

33	1 ZV	N	VFT	ÚRZV	A	2007	NE	J
34	2 ZV	OTČ	VAD	NR	N	2007	NE	SP
35	1 SOU	OTČ	VAD	ÚRZV	N	2007	NE	J
36	1 ZV	M	S	NR	N	2007	NE	J
37	1 SŠ	KP	VAD	NR	N	2007	NE	J
38	1 ZV	N	VFT	NR	A	2007	NE	J
39	2 ZV	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2007	NE	SP
40	2 SOU	KP	VFT	ÚRZV	N	2007	NE	SP
41	1 SOU	OTČ	S	ÚRZV	N	2007	NE	SP
42	1 ZV	N	VFT	NR	A	2007	NE	J
43	1 ZV	KV	VAD	ÚRZV	A	2007	NE	J
44	1 SOU	KV	VAD	ÚRZV	N	2007	NE	SP
45	2 SOU	KV	VAD	NR	N	2007	NE	SP
46	1 SOU	KV	VRP	NR	N	2007	NE	J
47	1 SOU	KV	VRP	ÚRVŠ	N	2007	NE	J
48	2 ZV	KP	VAD	ÚRZV	N	2007	NE	SP
49	1 ZV	N	VFT	ÚRZV	A	2007	NE	J
50	1 ZV	KP	VFT	ÚRVŠ	N	2007	NE	J
51	1 ZV	M	S	ÚRZV	A	2007	NE	J
52	1 ZV	KP	VFT	NR	A	2007	ANO	J
53	1 ZV	KV	VAD	NR	A	2007	ANO	J
54	2 ZV	KP	VAD	ÚRVŠ	N	2007	ANO	SP
55	1 SŠ	KV	S	ÚRVŠ	N	2007	ANO	SP
56	2 SŠ	KP	S	ÚRVŠ	N	2007	ANO	SP
57	1 ZV	N	VAD	NR	N	2007	ANO	SP
58	2 SOU	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2007	ANO	SP
59	2 SOU	OTČ	VRP	ÚRZV	N	2007	ANO	SP
60	1 ZV	KP	VFT	NR	N	2007	ANO	J
61	1 ZV	OTČ	VFT	ÚRZV	A	2007	ANO	J
62	1 ZV	KV	VAD	NR	N	2007	ANO	J
63	2 ZV	KV	VFT	ÚRZV	N	2007	ANO	SP
64	1 ZV	KP	VRP	ÚRVŠ	N	2007	ANO	SP
65	1 SŠ	KP	VRP	ÚRZV	N	2007	ANO	J
66	1 SŠ	KP	VFT	ÚRZV	N	2007	ANO	J
67	1 ZV	OTČ	VAD	ÚRZV	A	2007	ANO	J

Vysvětlivky:

1 – muži

2 – ženy

ZV – základní vzdělání

SŠ – středoškolské

SOU – střední odborné učiliště bez maturity

KP – krádeže prosté

KV – krádeže vloupáním

N – násilná trestná činnost

M – mravnostní trestná činnost

OTČ – ostatní trestná činnost

VAD – vliv alkoholu a drog

VFT – vliv finanční tísně

VRP – vliv různých part

S – sebeuspokojení

ÚRZV – úplná rodina se základním vzděláním

ÚRVŠ – úplná rodina s vysokoškolským vzděláním

NR – neúplná rodina

J – jednotlivec

SP – spolupachatelství